

Leto XVIII. Štev. 161
DIREKTOR »BORBE«
VELJKO VLAHOVIĆ
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
DUSAN BLAGOJEVIĆ
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen
petka — Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

BORBA

GLASILO ZVEZE
KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVLJENA 5. OKTOBRA
1934 * MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK, OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
* OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
KOT »BORBA« ZA SLOVENIJO

KOREJSKO VPRAŠANJE

Sing Man Ri ni spremenil stališča vzlic ponovnemu sestanku s Clarkom

General Clark se je vrnil iz Seula v Tokio. — Vodja največje južnokorejske opozicijske stranke je izjavil, da večina ljudstva želi premirje

Tokio, 23. jun. (UP). — General Clark se je davi vnovič sešel s Sing Man Rijem. Sestanek je trajal komaj 15 minut, nakar je general Clark nemudoma odpotoval v Tokio. Zastopnik južnokorejske vlade je po sestanku izjavil, da bodo južnokorejske čete umaknile iz Združenega poveljstva, če bo podpisan sporazum o premirju, o katerem se pogajajo v Pan Munu. Ponovno je poudaril, da Južna Koreja ne more sprejeti tega sporazuma. »Sprejemljiv sporazum o premirju« bi bil lahko podpisan, je dejal, samo šele po podpisu formalne obrambne pogodbe med ZDA in Južno Korejo. Zastopnik južnokorejske vlade je na koncu izrazil pripravljenost, da bodo pogajanja o sklenitvi premirja za določen čas odložena.

Vrhovni poveljnik oboroženih sil ZN general Clark se je po sestanku s predsednikom Sing Man Rijem v Seulu vrnil v Tokio. Vodja največje južnokorejske opozicijske stranke je davi izjavil, da bo Sing Man Ri prisiljen sodelovati z Združenim poveljstvom ob pogajanjih za sklenitev premirja. Generalni tajnik Demokratske nacionalne stranke Cong Piung je izjavil, da večina Južnokorejcev podpira sporazum o premirju, za katerega se zavezuje Združeno poveljstvo. Pristava Združeno poveljstvo ni bilo južnokorejsko ljudstvo noče spuščati v pustolovščino, ki bi utegnile biti »nacionalni samomor«.

letalska bitka ne daleč od kitajsko-severnokorejske meje. Sporočajo, da so ameriški lovci »Sabrec« sestrelili tri sovražna reaktivna letala Mig 15.

Združeno poveljstvo je davi sporočilo, da je bilo v bojih pretekli teden ubitih več kot 19.000 kitajskih in severnokorejskih vojakov. Sporočilo pripominja, da je bilo v istem razdobju sestreljenih 40 sovražnikovih lovskih letal Mig 15.

»NOVA KITAJSKA«:
IZJAVA GENERALA
CLARKA JE SLAB POSKUS,
DA BI SE IZOGNILI
NEVARNOSTI

Kesong, 23. junija. Kitajska uradna časnikarska agencija je davi objavila komentar, ki pravi, da neuspeh Združenega poveljstva, da bi sprožil naglo in učinkovito akcijo v zvezi z »resno kršitvijo« sporazuma o premirju, ki jo je zagrešil Sing Man Ri, prinaša velik dvom, ali si Združeno poveljstvo zares želi, da bi bil podpisan sporazum o premirju.

V komentarju je rečeno, da včerajšnja izjava generala Clarka predstavlja »slab poskus, da bi se izognili odgovornosti. Agencija dalje trdi, da Združeno poveljstvo ni storilo doslej nobenega konkretnega koraka, da bi polovili ujetnike, ki jih je Sing Man Ri izpustil in ki jih še zmeraj nemoteno izpušča iz taborišč. Na koncu komentarja je rečeno, da bi lahko te vojne ujetni-

ke takoj ujeli, če bi Združeno poveljstvo izdalo odločne ukrepe in zagotovilo, da bosta južnokorejska vlada in armada spoštovali že podpisani sporazum o ujetnikih.

Obešena ujetnika

Fusan, 23. jun. (United Press.) Združeno poveljstvo je danes sporočilo, da so našli dva kitajska ujetnika, ki sta zavrnila vrnitev v domovino, obešena v bolnišnici ujetniškega taborišča pri Fusanu. Ugotovili so, da ne gre za samomor. Iz istega taborišča je konec prejšnjega tedna pobegnilo 113 kitajskih ujetnikov. Danes so sporočili, da je uspelo manjši skupini kitajskih ujetnikov pobegniti iz taborišča št. 1 na otoku Koje.

Pearson Sing Man Riju

New York, 23. junija (AFP). Predsednik Generalne skupščine OZN Lester Pearson je danes poslal protestno brzojavko predsedniku Južne Koreje Sing Man Riju zaradi osvoboditve severnokorejskih vojni ujetnikov. Protest obsoja enostransko akcijo južnokorejske vlade.

Ko opominja Sing Man Rija na žrtve, ki jih je prispevalo Združeno poveljstvo za južnokorejsko ljudstvo, poudarja Pearson, da lahko osvoboditev ujetnikov ogroža rezultate, ki so jih južnokorejski vojniki dosegli na fronti.

Sprejem g. Stevensona na beograjskem letališču

Tovariša Kardelj in Djilas sprejela g. Stevensona

Podpredsednik Kardelj priredil kosilo na čast gosta

Beograd, 23. junija. Vodjo Demokratske stranke ZDA g. Adlai Stevensona, ki je včeraj prispel na informativni obisk v Jugoslavijo, je danes dopoldne ob 10.30 sprejel podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj. Razgovor je trajal več kot eno uro.

Ob 12.30 je g. Stevensona sprejel podpredsednik Zveznega izvršnega sveta tov. Milovan Djilas.

Danes ob 13.30 je podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj priredil na svojem domu kosilo v počastitev g. Stevensona, ki so se ga udeležili podpredsednik Zveznega izvršnega sveta tov. Milovan Djilas, člani Zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanović - Tempo, Koča Popović in Sava Sava Kosanović, predsednik Zveznega sveta ljudske skupščine Vlada Šimić, državni podtajnik za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler in generalni tajnik predsednika republike dr. Joža Vilfan.

Na kosilu so bili tudi spremljevalci g. Stevensona in v imenu ameriškega veleposlaništva odpravnik poslov ZDA g. Warner in vodja gospodarske misije pri ameriškem veleposlaništvu g. James Kilen.

Nocoj si je g. Stevensona ogledal predstavo ansambla narodnih plesov Srbije v beograjskem dramskem gledališču.

Jutri dopoldne bo g. Stevensona sprejel Svetozar Vukmanović - Tempo. Ob 10.30 bo g. Stevensona sprejel njegov spremljevalci v letalov v Zagreb. Z g. Stevensonom bo odšel na pot tud tov. Joža Vilfan, generalni tajnik predsednika republike.

Stevenson bo ostal v Zagrebu do popoldne, ko bo nadaljeval pot na Brione, kjer ga bo sprejel predsednik republike Josip Broz Tito. Na Brionih bo preživel četrtek, v petek pa bo odpotoval z letalom v Dubrovnik, iz Dubrovnika pa v Skoplje.

Gospod Adlai Stevensona bo potoval s posebnim letalom, ki mu ga je dal na razpolago Zvezni izvršni svet, ker je že včeraj izjavil, da bi rad obiskal ta mesta v Jugoslaviji.

Po programu njegovega obiska je določeno, da bo imel v Skoplju tiskovno konferenco.

Pred novo balkansko konferenco

Atene, 23. junija. (Tanjug). Grški zunanji minister Stefanopoulos je sinoči izjavil, da bo konferenca zunanjih ministrov članic balkan. sporazuma med 6. in 15. julijem in da bodo na njej verjetno razpravljali o vprašanjih, ki se nanašajo na obrambo Balkana ter o vseh drugih mednarodnih problemih, predvsem o sovjetski mirovni ofenzivi proti članicam trojnega pakta.

MINULI TEDEN UBITIH 14 TISOČ KITAJSKIH IN SEVERNOKOREJSKIH VOJAKOV

Tokio, 23. junija (AFP). Južnokorejske čete na vzhodnem delu bojišča so davi zavzele neko strateško vzpetino, okoli katere se je bila krvava bitka med poslednjimi srditimi napadi Severnih na tem delu bojišča pretekli teden. Na drugih delih bojišča je bilo relativno zatišje. Letala Združenega poveljstva so ponoči bombardirala več prometnih središč v Severni Koreji. Ze zarana se je vnela

Razgovor Churchill-De Gasperi

London, 23. junija (r). Predsednik italijanske vlade De Gasperi, ki se je včeraj udeležil konferencie šestih zunanjih ministrov evropske skupnosti premoega in jekla v Parizu, je danes prispel v London, kjer se je popoldne informativno razgovarjal z britanskim ministrskim predsednikom Churchillom o najvažnejših zunanjepolitičnih vprašanjih predvsem v zvezi z bližnjim bermudsko konferenco. — Po razgovorih s Churchillom je de Gasperi odpotoval v Oxford, kjer bo na tamkajšnji univerzi dobil diplomu častnega doktorja.

Churchill: Nič posebnega na Bermudih

London, 23. junija (AFP). — Predsednik britanske vlade Churchill je danes v Spodnjem domu izjavil, da ni treba kaj posebnega pričakovati od bermudske konference, ki bo po njegovem mnenju trajala vsega 4—5 dni. Dodal je, da bo konferenca posvečena zlasti praktičnim vprašanjem in popuščanju napetosti v mednarodnih odnosih.

Tretja skupščina Jugoslovanskega Rdečega križa

Beograd, 23. junija. Danes je v Beogradu začela delo tretja redna skupščina Jugoslovanskega Rdečega križa, ki se je udeležilo 250 delegatov. Po pozdravnih govorih je generalni sekretar Centralnega odbora dr. Olga Milošević podala poročilo o delu Jugoslovanskega Rdečega križa.

»PRAVDA« OČITA AMERIKI da je pripravila vzhodnonemški upor

Moskva, 23. jun. (UP). Današnja »Pravda« očita ameriškim vojaškim funkcionarjem v Zahodni Nemčiji, da so pripravili in organizirali upor v vzhodnem Berlinu s svojimi agenti in fašisti. Časnik pravi, da so se te priprave že zdavnaj začele in da so celoten upor finansirali iz »kredita za subverzivno dejavnost proti ZSSR«.

»Pravda« prav tako dolži »Glas Amerike«, BBC in »Svobodno Evropo«, češ da so širili propagando, ki je prav tako pripravljala nered v vzhodni Nemčiji. Če te radijske postaje ne bi porabile več milijonov dolarjev za propagando proti ZSSR, piše časnik, ne bi bilo neredov v Berlinu.

»Pravda« spravlja dogodke v Berlinu v zvezi z izpustitvijo severnokorejskih ujetnikov. Časnik trdi, da sta oba dogodka neolčljivo povezana in da to dokazuje, da »sovražniki ljudstva ne oklevajo, ko uporabljajo najbolj drastične ukrepe, da bi povečali mednarodno napetost«. Časnik pravi na koncu, da je »bermudska pustolovščina propadla« in da sta »solidarnost in enotnost miroljubnih narodov najboljša jamstvo, da se bo prav tako zgodilo tudi z izzivanji Sing Man Rija«.

POLOZAJ V NEMČIJI

NAPADI NA PROSTORE KOMINFORMOVSKIH PODRUŽNIC V ZAHODNEM BERLINU

Berlin, 23. junija. (AFP). Preteklo noč je prišlo v zahodnem Berlinu do več napadov na sedeže Enotne socialistične stranke v raznih delih mesta. Večja skupina oseb je vdrla v sedeža te informbirojske stranke v Wilhelmshofu in Spandau v britanskem sektorju mesta ter zmetala na ulico slike, propagandno gradivo in arhiv, ki ga je tukaj našla. Napadalcii so za tem napravili iz tega gradiva sredi ceste grmado.

Podoben napad je bil pozno sinoči tudi na sedež Enotne socialistične stranke v Zehlendorfu in Steglitzu v ameriskem sektorju Berlina. V napadu je sodelovalo kakih 300 oseb. Poročajo, da je v vseh štirih primerih policija posredovala in razgnala demonstrante.

PRIZNANJE O NEZADOVOLJSTVU DELAVCEV

Berlin, 23. junija. (AFP). Glasilo sovjetske visoke komisije »Tägliche Rundschau« je objavilo oster članek o stanju na vzhodno-nemških železnicah, ki pravi, da so železniški delavci nezadovoljni s plačami in življenjskimi

razmerami in da so to nezadovoljstvo skušali izrabiti različni provokatorji s tem, da so povzročili vrsto izgrediv. Časnik omenja med temi izgredivi, da so »nezadovoljneži« železniško direkcijo v Magdeburgu zavzeli »z jurišem« in jo oropali in da so podobni izgredivi pripetili tudi drugod.

Protesti Malenkovu

London, 23. jun. (AFP). — Vodstvo durkamskega sindikata rudarjev, ki šteje okrog 100.000 članov, je poslalo predsedniku sovjetske vlade Malenkovu in sovjetskemu veleposlaniku v Londonu Maliku protest zaradi represalij, ki so jih uvedle sovjetske oblasti v Vzhodni Nemčiji po uporu 17. junija. Pismo poudarja, da takega ravnanja ni mogoče upravičiti in da je to zločin proti delavskemu razredu.

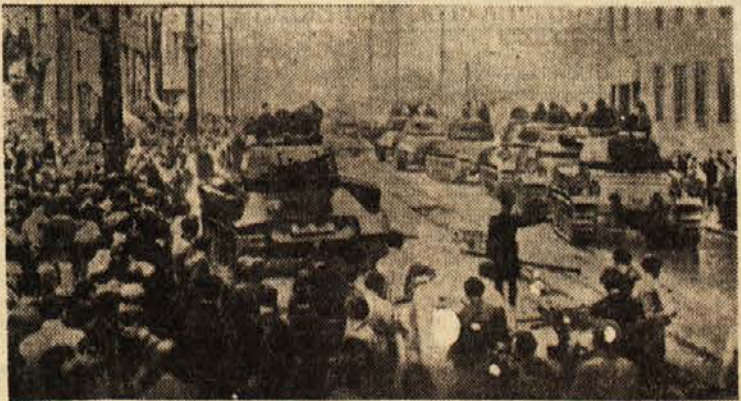
Adenauer na komemoraciji v Berlinu

Bonn, 23. junija (r) V zahodnem Berlinu je bilo danes veliko komemorativno zborovanje, ki se ga je udeležilo čez 500.000 prebivalcev in na katerem so počastili spomin na nedavne žrtve sovjetskega nasilja v sovjetskem delu Nemčije.

Na žalno slovesnost je prispel tudi zahodnonemški kancler Adenauer, ki je v govoru pred 500.000 udeleženci med drugim izjavil, da Nemci toliko časa ne bodo odnehal, dokler ne bo vsa Nemčija združena in svobodna. Po zborovanju so slovesno pokopali žrtve.

Podobne žalne svečanosti so bile danes popoldne v vseh večjih krajih Zahodne Nemčije.

V vzhodnem Berlinu pa so sovjetske vojaške oblasti danes ustrelile še dva prebivalca, ki so ju obtožili, da sta organizirala nedavne nered. Štiri druge Nemce so hkrati obsodili na zapor od 2 do 6 let zaradi udeležbe pri demonstracijah.

Po vzhodnem Berlinu so krožili sovjetski tanki

Zanemarjanje odborniške dolžnosti

V ponedeljski številki ljubljanske »Borbe« smo čitali, kako znajo bedeti naši javni koristni politični metkoviški okraj, ki so na sestanku grajali okrajni ljudski odbor, da jim premalo pojasnjuje sklepe in gospodarske smernice okraja. Na tem sestanku so potem ugotovili, da so nekatere stvari upravičeno grajali, nekatere tudi ne, glavno pa je bilo, da so se s problemi vendarle, čeprav šele na splošno zahtevo, seznanili.

Ob metkoviškem primeru pa se bodo najbrž opravičili tudi volivci mnogih drugih krajev, kako delajo nekateri njihovi odborniki. Stvar je namreč taka, da nekateri ljudski odborniki kaj radi pozabijo, da so le izvoljeni predstavniki ljudstva, ne pa še sami zase ljudska oblast, ki lahko dela na svojo pest.

Toda pogledimo, kaj se marsikje skoraj še redno dogaja! Nekateri občinski, mestni in okrajni ljudski odbori sklepajo odtrgano od volivcev, postavljajo volivce za pred gotova dejstva ter jim celo na tako nedemokratski način prejetih sklepov in ukrepov niti kaneje ne tolmačijo. Marsikje se posamezni odborniki izmikajo konkretnim vprašanjem s hudo sučeničnimi načelnimi odgovori, da jih mnogi volivci niti ne razumejo. Niso redki kraji, kjer volivci, čeprav redno obiskuje zbornice volivcev, ne ve, kaj dela ljudski odbor, še manj pa seveda ve, kakšne so, recimo, gospodarske perspektive občine in mesta.

Po primer lahko sezemo kar v Ljubljano! Okrog zadnje Kobal—Stefan Edj & Co. so se nekateri odborniki precej izmikali natančnim odgovorom, kadar jih je kdo o tem vprašal, ne sicer morda zato, ker ljudem ne bi hoteli natočiti čistega vina, ampak zato, ker zadeve tudi sami niso poznali, čeprav bi se morali za stvar takoj pozanimati. Bili so primeri, ko je odbornik odpravil ali celo zavrnil vprašanje enostavno z besedami: »Stvar je pred sodiščem in o njej ne moremo razpravljati, dokler ne bo izrečena sodba.« Večina volivcev pa je pri tem hotela predosem zvedeti oziroma ugotoviti, katere pomanjkljivosti v delu MLO so omogočile posameznikom v aparatu, da so se lahko okoriščali, dalje, ali je bil MLO dovolj buden proti delovanju teh posameznikov, ki so imeli prste predosem k sebi obrnjene, česa se bo MLO lotil, da bo v bodoče preprečil takšne primere in podobno. Za takšna pojasnila pač ni treba čakati na razsodbo sodišča, ampak bi jih moral vedeti in dati vsak odbornik, kajti v nasprotnem primeru, če odbornik ne odgovori na vprašanje, pušča, da ribari v kalnem reki. Prav tam, kjer odborniki svojih nalog ne opravljajo tako, kot je treba, navadno domuje mrtilo, ki opozarja, da se je vez med volivci in ljudskim odborom natrgala.

Nekatere predpise socialnega zavarovanja ie treba spremeniti

Iz razgovora z ravnateljem Zavoda za socialno zavarovanje LR Hrvatske

Ravnatelj Zavoda za socialno zavarovanje Hrvatske Stipe Ugarković je v razgovoru s sodelavcem »Borbe« pojasnil nekatera vprašanja službe socialnega zavarovanja na Hrvaškem.

Kritiziral je skupščine in izvršilne odbore krajevnih Zavodov, da niso dovolj proučili osnovnih vprašanj socialnega zavarovanja in da so v glavnem samo opravljali tekoče posle, zanemarili pa finančno poslovanje, zdravstveno službo, delovno zaščito itd.

O nekaterih neresenih vprašanjih s tega področja je omenil ravnatelj Ugarković nekaj predlogov za spremembo pomanjkljivih predpisov. Po dosedanjih predpisih se računa v delovni staž tudi neplačan trimesečni dopust. To ni pravično, kajti s tem zavarovanca, ki je večkrat prekinil delo in ta čas ni plačeval prispevka za socialno zavarovanje, izenačimo z zavarovancem, ki je stalno delal. To vprašanje, kakor tudi vprašanje sezonskih delavcev, bi morali urediti s posebnimi predpisi.

Prav tako dobi po sedanjih predpisih zavarovavec, ko se zdravi v bolnišnici in zdravilišču, polno plačo, čeprav ima medtem brezplačno oskrbo. Tudi to bi morali nekako urediti ter s tem doseči prihranke, ki so nujni zaradi velikih izdatkov, pri tem pa paziti, da ne bi bila prizadeta življenjska raven zavarovancev, in obenem onemogočiti negativne vzpodbude za takšno zdravljenje. Po njegovem mnenju bi morali zavarovancem, ki nimajo družin, med bolniškim zdravljenjem izplačevati samo del plače.

Potem, ko smo leta 1950 dobili zakon o pokojninah in invalidninah, je bilo vedno več proslavcev za penzije in invalidnine. Dokazovanje delovnega staža s pričami so nekateri zlorabljali, zlasti trgovci, bankirji in obrtniki, ki so delali privatno.

Preobrazba makedonskih zadrug

Skoplje, 22. junija. V novem gospodarskem letu bo nad 420 kmečkih delovnih zadrug v Makedoniji nadaljevalo delo kot splošne kmetijske in posebne zadruge. Večina kmetov se je izrekla za združitve po posameznih panogah kmetijske proizvodnje. Preobnovane splošne kmetijske, posebne in kmečke delovne zadruge, ki svoje delo nadaljujejo, bodo dobile iz zemljiškega sklada splošne ljudske imovine mnogo zemlje. Makedonski kmetje so spoznali pravi smisel uredbe o omejitvi zemljiške posesti.

Huda nevihta nad Beogradom

Včeraj je bilo proti večeru nad Beogradom neurje, kakršnega ne pomnijo že dolgo časa. Okrog pol sedmih zvečer se je pooblačilo, da se ni videlo niti streh večjih hiš. Veter je pihal z veliko hitrostjo, lomil dreve in trgjal deske in grede s stamb. Kmalu je začelo močno deževati. Dež je bil pomešan z drobnejšo točo. V nekaterih delih mesta so bile ulice poplavljene. Po prvih vesteh je poplavljenih nekaj ulic v Marinkovi bari, stanovanjska poslopja v Gospodar Jevremovi ulici, lokal v Karadževići ulici št. 9,

V letu 1949 smo prejeli skoraj 10 tisoč prošenj za dodelitev pokojnin in invalidnin. Leta 1950 se je to število podvojilo, lani pa jih je bilo že 30.888. Pri dodeljevanju pokojnin in invalidnin imamo velike težave, izviraajoče iz nejasnih predpisov o socialnem zavarovanju in iz čestih njihovih sprememb. Ravnatelj Ugarković je navedel, da ima po sedanjih predpisih nekvalificiran delavec, ki je delal 6 mesecev, pravico do pokojnine, učenec v gospodarstvu, ki je postal kvalificiran delavec in nesposoben za delo, preden je imel 6 mesecev delovnega staža, pa nima pravice do invalidske pokojnine.

Načelo, po katerem se uslužbencem gospodarskih organizacij

določa pokojninski razred samo po strokovni sposobnosti in delovnem stažu, povzroča čisto razne nepravilnosti. Pri razvrščanju v te razrede bi morali upoštevati resnično strokovno, ne pa formalno šolsko izobrazbo.

Uredba, ki je omejila pravico zaposlitve upokojevcem s tem, da njihov zaslužek ne sme presežati dveh tretjin pokojnine, je prizadela tiste, ki imajo nižje pokojnine. Medtem ko lahko eni zaslužijo tudi do 6.000 din, pa tisti, ki imajo majhne pokojnine — ti pa prav zaradi tega tudi delajo — lahko zaslužijo največ do 3.000 dinarjev. Razen tega uredba ni upoštevala upokojevce, ki se še nadalje ukvarjajo s svobodnimi poklici.

Jugoslovansko-holandska trgovinska pogajanja

Beograd, 23. junija. Danes so se začela v Beogradu pogajanja med trgovinskima delegacijama Jugoslavije in Holandske o določitvi blagovnega seznama za izmenjavo v prihodnjem letnem razdobju.

Po podatkih gospodarskega oddelka je dosegel lani jugoslovanski izvoz na Holandsko vrednost 1.627.522.000 dinarjev in je zajemal predvsem koruzo, hmelj, cink, živo srebro, svinec, antimon, les, in izdelke kemične industrije. Jugoslovanski uvoz je imel lani vrednost 2.577.935.000 dinarjev, ne vsehštev uvoz blaga iz sredstev za pomoč, katere vrednost je presežala 100 milijonov dinarjev.

Ameriški generali v Sarajevu

Sarajevo, 23. junija. — Skupina ameriških zrakoplovnih generalov je danes pripotovala v Sarajevo, kjer so jih sprejeli generalmajor Jović, polkovnik Vučetić in drugi. Zvečer je sarajevska garnizija pripravila v počastitev gostov slovesno večerjo v liidat.

Tretja skupina emigrantov se je vrnila iz Grčije

Djerdjelija, 23. junija. Davi se je s Simplonom Atene—Pariz vrnila v domovino tretja skupina 30 jugoslovanskih emigrantov, ki so bili zapustili državo od 1945 do 1952. leta. Jugoslovanski konzul v Solunu Bogoljub Popović je sprejel povratnike do Djerdjelije, kjer so jih pričakovali njihovi

nekaj hiš v Ulici 7. julija itd. Gasilci so takoj prihiteli na pomoč.

Po obvestilih metereološke postaje je nevihta prišla nenadoma iz smeri vzhod-severovzhod. Najprej je zahela področje Vršca, nato Gradiško ter se širila dalje. Veter, ki je spremljal dež, je pihal s periodično hitrostjo 15 m v sekundi ter včasih dosegel hitrost tudi do 50 km na uro. Do sedme ure je padlo na Beograd 1,5 mm atmosferskih padavin, deževalo pa je še dalje.

starši in sorodniki ter predstavniki ljudske oblasti in Jugoslovanske Rdeče grške križa. V razgovoru z novinarji je konzul Popović izjavil, da je k vrnitvi skupine ubežnikov mnogo prispevalo razumevanje grške vlade.

Večina povratnikov so mladi ljudje iz obmejnih okrožij. V Grčijo so zbežali iz pustolovskih nagibov.

Razširitev železarne Štore

Štore, 23. junija. V Štorah bodo v kratkem dogradili veliko dvorano za prvi električni plavž v naši državi. Plavž bodo montirale naše domače tovarne »Franc Leskošek« iz Maribora, »Djuro Djaković« iz Slavenskega Broda, »Miha Marinko« iz Trbovelj in »Litostroj« iz Ljubljane. Električni plavž bo dal na leto kakih 90 ton surovega železa. Letos bodo znašale investicije 750 milijonov. Plavž bo začel obratovati že prihodnje leto.

Iz doline Neretve se bo izselilo še kakih 140 družin

Konjic, 23. junija. Iz doline Neretve, ki jo bo zalilo umetno Jablaniško jezero, se bo moralo izseliti še kakih 140 družin. Voda bo začela polniti jezero jeseni. Dolgo bo kakih 30 km in razprostiralo se bo med Konjicem in Jablanico. Iz doline Neretve so izselili že kakih 480 družin. Za odškodnino so mnogi kupili hiše in zemljo v okolici Sarajeva, Dubrovnika, Mostara in drugih mest. Mislili so, da se bo zguba rodovitne zemlje, ki jo bo pokorilo jezero, poznala gospodarstvu konjskega okraja. Toda celotni letni nacionalni dohodek tega okraja znaša zdaj 360 milijonov, ko pa bo začela obratovati hidrocentrala Jablanica, bo narasel na 4,5 milijard letno.

Razširitev agronomske fakultete v Ljubljani

Izvršni svet Ljudske skupščine Slovenije je izdal uredbo o razširitvi in preimenovanju agronomske in gozdarske fakultete v Ljubljani. Fakulteta bo imela tri oddelke poleg dosedanjega agronomskega in gozdarskega še veterinarskega oddelke, ter se bo imenovala samostojna fakulteta za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo.

Pisma uredništva

Za svečanejšo in lepše proslave Dneva vstaje

Tovariši urednik!

Vsako leto vsa naša država najsovečanije praznuje Dan republike in mednarodni praznik dela 1. maj, posamezne republike pa dneve ostaje. Te pomembne ljudske proslave organizira na stotine aktivistov iz podjetij, tovarn, rudnikov ter vseh naših političnih, kulturnih, fizikalnih in drugih organizacij, največkrat prostovoljno in brezplačno. Vsi si prizadevajo, da bi bile proslave čim lepše in čim svečanejšo. In vsako leto se jih udeležijo na tisoče naših delovnih ljudi.

Ravnanje neznanega števila naših umetnikov na teh proslavah pa nikakor ni v skladu s temi velikimi ljudskimi manifestacijami. Ne samo meni, marveč tudi mnogim našim ljudem ni jasno in

razumljivo, zakaj naši umetniki za sodelovanje čisto zahtevajo pretirane honorarje, čeprav gre le za nekaj minut. Zaradi velikih stroškov morajo organizacije na prireditvah v okviru teh ljudskih proslav pobirati vstopnino.

Menim, da to ni v skladu s splošnim ljudskim značajem takšnih prireditvah. Med narodnoosvobodilno vojno so naši umetniki borci v najtežavnih razmerah čisto togeali tudi žoljenje, da so sodelovali na raznih kulturnih prireditvah v splošno zadovoljstvo borcev in ljudstva. Zato menim, da bi se lahko tudi zdaj odvedeli pretiranim honorarjem za sodelovanje na takšnih proslavah, kakor store mnogi umetniki ter kulturni in javni delavci.

Ing. Ziva M. Djordjević, član Mestnega odbora ZB Beograd

Zelimo, da ta ne birma!

Na množičnih zborih Socialistične zveze delovnih ljudi na Raonah na Koroskem smo člani razpravljali med drugim tudi o zunanjepolitičnih vprašanjih, zlasti pa o stališču in intrigah Vatikana do socialistične Jugoslavije in o zadržanju pretežnega dela visokega klera do naše socialistične graditve. Govorili smo tudi o tem, da pride škof dr. Drževič na Raone birmovat. Člani Socialistične zveze iz delavskih Raonah ni zaželen. Člani SZDL na Raonah načeloma nismo proti slobodnemu izražanju verskih prepričanj, želimo pa, naj ta obred izprši duhoonik, ki ima lojalen odnos do ljudske oblasti.

Člani SZDL z Raonah na Koroskem.

DNEVNA KRONIKA

Prva ekspresna proga Jadran—Severna Evropa

Reka, 23. junija. Jugoslovanska linijska plova bo čez nekaj dni upostavila svojo prvo ekspresno progo Jadran—Severna Evropa, na kateri bodo plule naše najhitrejšo in najmodernejšo preokceanske ladje »Avala«, »Dinara«, »Romana« in »Učkas«. Ladje se bodo ustavljale le v nekaterih pristaniščih. Ta plovena linija bo pomembna za naš izvoz.

Poleg ekspresne linije bodo vzdrževale promet s Severno Evropo še vedno ladje na štirih brzoplovnih linijah.

ŽREBANJE SREČK 43. KOLA JUGOSLOVANSKE LOTERIJE

Ptuj, 23. junija 1953.

Premijo 800.000 din je dobila srečka št. 475635.
Premijo 300.000 din je dobila srečka št. 162431.
Premijo 200.000 din je dobila srečka št. 303532.
Tolažljive dobitke po 10.000 din so dobile srečke št. 475634, 475636, 162430, 162432, 303531, 303533.
8 dobitkov po 100.000 din so dobile srečke številka: 152015, 049665, 074988, 567830, 579861, 634389, 447682, 659601.
Naslednje dobitke so dobile vse srečke, ki se končujejo s št. 5:
8 dobitkov po 70.000 din 79562,
16 dobitkov po 50.000 dinarjev 95769, 34894,
40 dobitkov po 30.000 dinarjev 26817, 82699, 68763, 31919, 01731;

80 dobitkov po 20.000 dinarjev 92032, 24265, 57362, 34114, 80884, 66554, 06132, 15404, 07006, 41031;

120 dobitkov po 12.000 dinarjev: 39919, 43809, 79377, 97573, 10718, 76722, 21430, 01182, 25659, 17478, 30600, 38895, 38371, 98429, 22664;

240 dobitkov po 8.000 dinarjev 0448, 3221, 4684;

400 dobitkov po 5.000 dinarjev 9407 3322, 4075, 2633, 2523;

400 dobitkov po 3.000 dinarjev 2994, 4400, 3272, 1901, 8931;

800 dobitkov po 2.000 dinarjev 684;

800 dobitkov po 1.500 dinarjev 405;

1600 dobitkov po 1.200 dinarjev 134, 151;

8000 dobitkov po 1.000 dinarjev 98;

8000 dobitkov po 500 din 62;

8000 dobitkov po 400 din 41;

16.000 dobitkov po 300 dinarjev 05, 33;

160.000 dobitkov po 100 din 0, 1.

Premije so zadele srečke prodane v Baški Topoli, Beogradu in Cačku.

Dobitek 100.000 din je dobila srečka št. 759601 prodana v Mariboru in št. 634389 prodana v Ptuj.

Z julijem uvaja Jugoslovanska loterija nov načrt dobitkov. Premije 1.000.000, 500.000, 300.000 in 200.000 din. Skupna vrednost dobitkov 67 milijonov dinarjev.

V juliju bo žrebanje v Puli.

PROBLEMI BLAGOVNEGA PROMETA

O spremembah v sistemu naše trgovine

Monopolizem in njegovi vzroki — Kakšne spremembe bi bile najboljše?

V večeršnjem sestavku smo našli mnenja nekaterih strokovnjakov o spremembah v sistemu trgovine. Zdaj pa si malo podrobneje ogledimo organizacijo trgovinskega omrežja, njegovo stanje in pomanjkljivosti ter ukrepe, ki bi jih bilo treba storiti. V prejšnjih člankih smo večkrat brali o monopolizmu v trgovini. Od kod izvira ta monopolistični položaj nekaterih trgovinskih podjetij? Mar ne poslujejo na podlagi medsebojne svobodne konkurence? Iz pričujoče analize bomo videli, da izvira ta monopolizem iz sedanjega stanja trgovinskega omrežja.

NAJPREJ O NADROBNI TRGOVINI

V naši državi imamo 9094 trgovinskih podjetij na drobno (2103 državnih, ostale pa so zadrugne). Leta 1989 jih je bilo devet- do desetkrat več. Vstete pa niso industrijske prodajalne in obrtniška podjetja). Prodajaln imamo približno trikrat manj, kakor jih je bilo leta 1939, pa ima vsaka malone petkrat večji promet. Pred vojno so imele prodajalne po 2,4 milijona din prometa, zdaj pa ga imajo povprečno 11,8 milijona. (Pred-

vojni promet je izkazan po sedanjih vrednostih dinarja.)
Teh nekaj podatkov kaže, kako so se možnosti konkurence zožile. Večina prometa, ki je, kakor vidimo, večji od predvojnega, gre prek majhnega števila podjetij. Podjetja imajo razporedeno omrežje nesamostojnih prodajaln in zlasti v manjših krajih, kjer nimajo konkurenta, na trgu prevladujejo. Ta koncentracija, ki je nekakšen protitež konkurenci, se nam pokaže še očitneje iz naslednjih podatkov: od celotnega števila trgovinskih podjetij je 67% zadrugnih, 33% pa državnih. Če pa pogledamo številčno stanje prodajaln, vidimo nanašljivo sliko: 64% prodajaln je državnih, zadrugnih pa samo 36%. Na vsako zadrugno podjetje je prišlo leta 1932 po 1,3, na državno pa 9 prodajaln.

KAKO RAZVITI KONKURENCO!

Vzrok takšnega organizacijskega stanja ni samo v trgovini. Tudi ljudski odbori so se čisto upirali ustanovitvi večjega števila samostojnih podjetij, misleč da bo lažje delati s velikimi, ki pa so postala nosilci

monopolističnih teženj. Zvezni in republiški organi se že zdavnaj ne ukvarjajo z vprašanjem organizacije trgovine, tako da niso dali pobude za reorganizacijo trgovinskega omrežja. Zbornice, v katerih sede predstavniki sedanjih podjetij, pa na novih konkurentih niso bile zainteresirane. Očitno pa je, da v sedanjih pogojih proizvodnje in trga ne morejo nastati spontane spremembe organizacije trgovinskega omrežja, brez pomoči ljudske oblasti, pobude potrošnikov in podobno. Takšno organizacijsko stanje trgovine je v sedanjem sistemu porajalo monopolizem, špekulacijo in druge negativne pojave, ki so se kazali tako ali drugače. Nastane vprašanje, kakšne spremembe v organizaciji trgovine bi bile najboljše!

Po mnenju nekaterih strokovnjakov naj bi bila organizacija trgovinskega omrežja takšna, da bi zagotovila čim živahnijo konkurenco na trgu. To pa bi dosegli samo z osamovoljitvijo velikega števila prodajaln, ki bi postale majhna trgovinska podjetja. Seveda bi morale tudi tu biti meje. Ustanovili bi toliko podjetij,

kolikor jih potrebujemo za poživitev konkurence na trgu, biti pa bi morala rentabilna in sposobna za poslovanje. Takšna organizacija trgovine ne bo prišla sama po sebi. Če bi se zanjo odločili, bi bilo treba pritegniti ljudske odbore, potrebna pa bi bila pobuda potrošnikov itd.

DVOJNI MONOPOLIST

Zdaj pa pogledimo veletrgovino, ki ima v sedanjih razmerah na trgu poseben položaj. Veletrgovina nakupuje kakih 60 odstotkov blaga za trgovine na drobno.

To je velik odstotek. Očitno je, da trgovina na debelo trgu ni tako zelo potrebna. Svoje posredovalno vlogo pa vsiljuje tudi tam, kjer je odveč, na kar je treba pripisati njenemu monopolističnemu položaju, ki ga ima nasproti industriji in nadrobni trgovini. Tako je dvojni monopolist.

Industriji v sedanjem sistemu stopnje akumulacije in skladov ne kaže organizirati lastne prodajalne (zaradi davka na plačni sklad, oteževalnega položaja, zaradi visokih stroškov prodaje blaga, zaradi visokih stopenj akumulacije) in zato ji najbolj kaže prodajati svoje proizvode neposredno trgovini na debelo. Možnosti za neposredni stik z nadrobno trgovino so omejene. Bilo pa bi napačno iz tega sklepati, da je trgovina na debelo povsod nepotrebna. Potrebna je, toda samo toliko, kolikor to zahteva trg.

Strokovnjaki menijo, da bo z ukinitvijo stopenj akumulacije in skladov odpadel privilegirani položaj trgovine na debelo in da se bo njen delež v prometu skrčil na pravo mero. Tudi kreditna politika bi morala biti usmerjena tako, da bi z omejevanjem kreditov hkrati omejevala tudi ta način posredovanja, ki ga mora družba drago plačati. Industrija bi imela prevladujoč položaj glede na veletrgovino, ki bi bila njen komisionar, zastopnik in podobno. Razen tega naj bi bila trgovina na debelo organizirana tako, da bi imela čimveč konkurentov, kar bi tudi pripomoglo k odpravi njenega monopolističnega položaja.

NAKUPOVALCI, PODNAKUPOVALCI ITD.

V prometu s kmetijskimi pridelki imamo razen nezadostnega števila prodajaln in monopolizma kot posledice še eno nadlogo — nakupovalce, ki potrošnike mnogo stanejo. Samo v Srbiji jih je kakih 5000. Njihov zaslužek presega vse meje. Povprečni zaslužek nakupovalca znaša po 100 tisoč din mesečno. To pa pomeni, da spravilo samo v Srbiji približno pol milijarde na mesec. Vse to gre v ceno kmetijskih pridelkov in se plača iz žepov potrošnikov. (Bilo bi napačno iz tega sklepati, da bi bili kmetijski pridelki brez njihovega posredovanja cenejši, gotovo pa je, da bi bili cenejši.)

Velik zaslužek omogoča tako imenovana »verizna trgovina« — nakupovalci, podnakupovalci itd. Kakšna je ta hierarhija, nam pokaže naslednji primer. V smederevskem okraju kakih 17 podjetij sklepa pogodbe za nakup grozdja. Vsako je imelo povprečno po pet uslužbencev in po pet nakupovalcev. Nakupovalci imajo svoje podnakupovalce, ki jih tudi plačujejo potrošniki. Tako so v tem kraju špekulanti malone neomejeno vladali na trgu. Nakupovalci so čisto nosilci vseh negativnih pojavov v trgovini. Žive po vaseh, kjer se laže izmikajo kontroli. Navadno imajo nekaj denarja, ki ga donosno nalagajo ter služijo v cenah od proizvajalcev in potrošnikov. Tam, daleč od trga, se formira cena, po kateri kupujejo pridelke, kar tudi omogoča zaslužek.

Zaradi vsega tega bi bilo treba delo nakupovalcev prepovedati. To bi koristilo potrošnikom, proizvajalcem in trgovinskim podjetjem, ker bi pripomoglo k ureditvi trga.

V tem in prejšnjem sestavku smo govorili večidel o negativnih straneh trgovine, o tistem, kar ni dobro in kar bi bilo treba spremeniti. Bilo bi napačno na podlagi pomanjkljivosti v trgovini sklepati, da trgovina, ki je zelo napredovala, v celoti ni dobra. Zlasti pa bi bilo napačno nekatere negativne pojave posploševati in uporabljati za vsa podjetja in vse v trgovini zaposlene ljudi.

PO ODHODU KOMISIJE Socialistične internacionale iz Trsta

Mnogi tržaški politični opazovalci dvomijo v nepristranost komisije, ki je med drugim obiskala tudi svetnika italijanske vlade Diega de Castra, ni pa niti skušala priti v stik z gospodarsko delegacijo FLRJ

Trst, 23. jun. (Tanjug). Po petdnevem obisku v Trstu je posebna opazovalna komisija socialistične internacionale, v kateri so člani vodstva belgijske socialistične stranke Camille Huysmans, tajnik mednarodnega oddelka britanske laburistične stranke Saul Rose in član vodstva francoske socialistične stranke Henry Ribière, zapustila Trst. Komisija je imela nalogo pripraviti poročilo o tržaškem vprašanju za prihodnji kongres Socialistične internacionale, ki bo od 15. do 20. julija v Stockholmu.

Med obiskom v Trstu so se člani komisije sestali s številnimi političnimi in drugimi osebnostmi ter predstavili skoraj vseh krajevnih političnih skupin in organizacij. Obiskali so tudi tržaškega škofa Santina in občine Devin-Nabrežina, Zgonik, Repentabor, Dolina in Milje. Niso znane podrobnosti o razgovorih, ki so jih imeli člani opazovalne komisije, toda po tistem, kar smo zvedeli, bi lahko ta srečanja razdelili v dve skupini. V prvo skupino sodijo razgovori z osebnostmi in predstavniki, ki zahtevajo, naj bi tržaško vprašanje rešili v smislu italijanskih imperialističnih zahtev za ponovno okupacijo vsega STO, v drugo skupino pa spadajo razgovori z osebnostmi, ki so sporečile z dokazi podpore podatke o škodi, katero trpita Trst in cona A zaradi italijanskega nadzorstva, o težavnem položaju in diskriminaciji proti slovenskemu prebivalstvu in o ukrepih italijanskih oblasti, ki s tihim pristankom Zavezniške vojaške uprave raznarodujejo te kraje.

Tako se je n. pr. opazovalna komisija Socialistične internacionale sestala z britanskim političnim svetnikom pri Zavezniški vojaški upravi Bordom, italijanskim političnim svetnikom De Castram, predsednikom connega sveta Micellijem, demokristjanskim predsednikom tržaškega občinskega sveta Bartolijem, italijanskim funkcionarjem v Zavezniški vojaški upravi Vittelijem, ki ga je italijanska vlada imenovala tudi za prefekta, dalje s predstavniki KP STO Laurentijem, Petronijem in Mrakom, predstavnikom Osvobodilne fronte slovenskega naroda na STO Deklevo in Kukačevu, predstavnikom slovenske demokratske zveze, predstavniki independentistov, kršćanskih demokratov, liberalcev, monarhistov, Vidaličevcev in drugih.

Kakor je poročal demokristjanski »Giornale di Trieste« so demokristjanski predstavniki skoraj ves čas pojasnjevali opazovalcem komisije »dve glavni vprašanji — trojno deklaracijo in plebiscit — na kateri sloni politična linija demokristjanov glede Trsta in Istree.

Tako se n. pr. tržaški škof Santin, ki je znan sovražnik Slovencev, dalje predstavniki protijugoslovanske organizacije tako imenovanega komiteja narodne osvoboditve Istre, monarhisti in drugi iredentisti storili vse, da bi prepričali člane opazovalne komisije o »težkem in tragičnem položaju cone B in o potrebi, da se vse STO priključi Italiji.

Predstavniki Osvobodilne fronte slovenskega naroda na STO pa so obrazložili komisiji svoje stališče o tržaškem vprašanju in se zavzeli za idejo, da bi obe coni STO postavili pod skupno upravo Jugoslavije in Italije. Predstavniki Osvobodilne fronte so poudarili, da bi taka rešitev zajamčila tržaškemu prebivalstvu najširšo samoupravo in demokracijo v javnem življenju. Izjavili so se protj načelu »etične črte« ali plebiscita. Članom komisije so izročili obsežno dokumentirano gradivo o različnih oblikah diskriminacije proti slovenskemu prebivalstvu v coni A STO.

Kmečka zveza je prav tako izročila komisiji posebno spomenico, ki podrobno prikazuje kritični položaj kmetijstva v coni A in težaven položaj slovenskega kmečkega prebivalstva.

Predstavniki Komunistične partije STO so se izjavili proti plebiscitu, ker je še vedno čutili posledice dolgoletne fašistične okupacije in ker je velik del tržaškega prebivalstva stalno žrtve različnih diskriminacijskih ukrepov.

V imenu independentistov so se s predstavniki Socialistične internacionale sestali svetniki Belihar

Gianpicoli in Bruno Cerne, ki so poudarili, da je tudi s stališča kompromisa med Italijo in Jugoslavijo glede Trsta najboljša rešitev ustanovitev STO, ki bi dalo temu pomorskemu mestu polno svobodo in možnost odigrati svojo gospodarsko vlogo.

Mnogi tržaški politični opazovalci dvomijo v nepristranost te opazovalne komisije. Opozarjajo namreč na to, da so člani komisije takoj po prihodu v Trst obiskali različne tuje predstavnike, med njimi tudi svetnika italijanske vlade de Castra, niso pa niti skušali priti v stik z jugoslovansko gospodarsko delegacijo v Trstu.

V Trstu sodijo, da bi na objektivnost komisije lahko vplivalo tudi dejstvo, da je njeno bivanje v coni A STO organiziralo vodstvo tako imenovane socialistične stranke Julijske krajine. V korist svojega mnenja navajajo omenjeni krogi tudi to, da so že sklepali o ustanovitvi opazovalne skupine za Trst sprejeli ob popolnem neupoštevanju Jugoslavije in Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije. Sklep o ustanovitvi te komisije so sprejeli na kongresu Socialistične internacionale v Milanu po vztrajnih zahtevah predstavnikov Saragatove stranke.

NA POTI Z JAPONSKEGA SE JE USTAVILA V ATENAH GOSPODARSKA DELEGACIJA FLRJ

Atene, 23. jun. (Tanjug). Včeraj je prispela v Atene ob vrnitvi z Japonske v domovino jugoslovanska gospodarska delegacija pod vodstvom člana Izvršnega sveta dr. Voja Lekovića. Jugoslovanski gospodar. predstavniki so bili na Japonskem tri mesece in so se med tem sporazumeli z japonskim zunanjim ministrstvom o sklenitvi nove trgovinske pogodbe. Trgovinska pogodba, po kateri je doslej potekala za-

Novo povečanje življenjskih stroškov in brezposelnosti v Trstu

Trst, 23. junija. Po podatkih tržaške trgovinske zbornice so v Trstu aprila ponovno zaznamovali porast življenjskih stroškov. Stroški za petlansko družino so narasli za 3,02 % v primerjavi z marcem in so se zlasti odražali v podražitvi živil.

Aprila so vnovič zaznamovali velik porast števila brezposelnih — za 1640 več kot v marcu. Če upoštevamo te številke, je bilo aprila v Trstu malone 20.000 brezposelnih in je bil to eden izmed najhujših mesecev po vojni.

Križa, ki je v Trstu čedalje bolj ostra, se kaže tudi v številu zastavljenih menic in predmetov v zastavljalnici. V aprilu je bilo zastavljenih 2019 menic.

Sodijo, da bodo podatki za mesec maj, ki še niso objavljeni, pokazali novo povečanje brezposelnosti, saj so posamezna podjetja zmanjšala število delavcev, nekatera manjša pa so povsem ustavila delo.

Z VSEH STRANI SVETA

BOLIVIJA

Več kot sto oseb aretirali v zvezi s protivladno zaroto

La Paz, 23. junija (AFP). Poročajo, da je bilo doslej prijeto več kot sto oseb v zvezi z zaroto proti sedanji bolivjski vladi, ki je bila odkrita konec preteklega tedna. Med aretiranimi bila dva polkovnika bolivjske armade. V sporočilu vlade, ki je bilo sinoči objavljeno, da si policija na vso moč prizadeva stresti protirevolucionarno gibanje v deželi, ki so ga pozročili elementi, katere finansira nasprotniki ekonomske osvoboditve države.

Tudi v notranjosti Bolivije je bilo mnogo aretacij, zlasti v Cochabambi, kjer je neka skupina napadla vojaško letališče. Policija pa je takoj posegla in napadalec razgnala.

ATLANTSKI PAKT

Novi predstavnik ZDA

Pariz, 23. junija (AFP). Sinoči je prispel semkaj na novo dolžnost John Hews, ki ga je ameriška vlada imenovala za svojega stalnega predstavnika v organizaciji Atlantskega pakta in organizaciji za Evropsko ekonomsko sodelovanje (OECE). Hews bo nadomestil Willema Draperja, ki se umika v zasebno življenje.

ZDA

Sprememba zakona o novičenju

Washington, 23. junija (AFP). Pomolčni obrambnega ministra ZDA John Hamann je sinoči izjavil, da je največji problem, ki ga mora rešiti obrambno ministrstvo, zagotovitev vojaških učinkovitov v ljudeh. Če bodo sedanji zakoni o novičenju ostali v veljavi, je dejal Henan, bodo ZDA v dveh letih izčrpale svoje človeške rezerve. To izjavo je dal Hamann na kongresu ameriškega Rdečega križa. Njegovo izjavo imajo za uvod v kampanjo za spremembo dosejanega zakona o novičenju.

svojim obiskom v Kairu se bo Nehru sešel z egiptovskim predsednikom generalom Nagibom.

Nehruja je sprejel na letališču egiptovski zunanji minister Mahmud Fawzi.

POLITIČNO ŽIVLJENJE V TURCIJI

Na kongresu Demokratske stranke v Carigradu

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Carigrad, junija. Pred kongresom je časnik »Ciftic« objavil več člankov, v katerih je ostro napadel vodstvo Demokratske stranke in znova pogrel staro zahtevo, naj vendar odločijo, ali bo Menderes še ostal na čelu vlade in Demokratske stranke. Te nepodpisane članke, označene samo z dvema zvezdicama, je baje napisal ali navdihnil Samet Agaoglu.

Delegati na kongresu so zastopali preproste delovne ljudi in posredovalci njihove zahteve, želje in pripombe. Splošno združje je bilo podobno vzdušju na naših večjih frontovskih sestankih, v nemem pa se je bistveno razlikovalo od njih: tu so zelo malo govorili o političnih vprašanjih, o splošni politiki stranke in skoraj nič o svetovnem položaju ter o zunanjih politikah. Največ so razpravljali o raznih komunalnih problemih, kot so boljše ureditve posameznih okrajev, podražitev živil in podobno.

Funkcionarji Demokratske stranke so bili zelo veseli, da je prišel na kongres tudi neki tuj novinar. Ko pa so zvedeli, da je Jugoslovčan, so storili vse, da bi mogel čimbolj slediti zasedanju.

Na kongresu si lahko videl, da so bile pretirane govornice, da bodo na njem nastala globoka nesoglasja. Samet Agaoglu, o katerem so mislili, da bo predstavljajal središnje opozicije, sploh ni prišel na kongres. Drugi nezadovoljniji so bili v govorih dokaj zmerni, čeprav je bila debata doaj ostra.

Najzanimivejšega problema kongresa pa so se samo dotaknili. Nekateri delegati so namreč sprožili vprašanje, »splošne politike stranke in vprašanje, kako čim tesneje navezati na stranko mladino, delavski razred in kmete. Poudarjali so, da so kmetje, delavci in mladina najtesneje sodelovali z Demokratsko stranko, dokler je bila v opoziciji. Zdaj, ko je prišla na krmilo, pa

Auriol: »Mademoiselle, čas bi bil, da se odločite za enega izmed teh simpatičnih gospodov.«
»Toda gospod predsednik, ko so pa zmeraj isti...«

Ko sem vprašal nekatere funkcionarje, zakaj tako malo razpravljajo o politiki, so mi glasno odgovorili: »Izvršni komite naše carigrajske organizacije poroča o svoji dejavnosti v minulem letu. Pokrajinske kongrese organizacij imamo vsako leto, splošni kongres stranke pa vsaki dve leti. Naše organizacije obravnavajo v glavnem samo svoje probleme in zahteve in o teh tu razpravljamo. Tako obrav-

navamo ureditve mesta, popravilo cest, nadzorstvo nad trgovino, graditve novih vodnjakov, mezde posameznih kategorij delavcev, nadzorstvo nad špekulanti itd. Na splošnem kongresu stranke, ki bo kmalu sklican, pa bomo obravnavali splošno državno politiko, naše zunanje politične zadeve itd. Tam bo vlada poročala svoji stranki in zato bodo ta vprašanja najpomembnejša.«

Na kongresu si lahko videl, da so bile pretirane govornice, da bodo na njem nastala globoka nesoglasja. Samet Agaoglu, o katerem so mislili, da bo predstavljajal središnje opozicije, sploh ni prišel na kongres. Drugi nezadovoljniji so bili v govorih dokaj zmerni, čeprav je bila debata doaj ostra.

Najzanimivejšega problema kongresa pa so se samo dotaknili. Nekateri delegati so namreč sprožili vprašanje, »splošne politike stranke in vprašanje, kako čim tesneje navezati na stranko mladino, delavski razred in kmete. Poudarjali so, da so kmetje, delavci in mladina najtesneje sodelovali z Demokratsko stranko, dokler je bila v opoziciji. Zdaj, ko je prišla na krmilo, pa

ostali ob strani. Ko se je kongres bližal koncu in ko je bilo izvoljeno novo vodstvo, sem poiskal predsednika Nedžmi Ateša, po poklicu arhitekta in enega izmed ustanoviteljev Demokratske stranke v Istanbulu. Predvsem se je zahvalil »Borbi«, da se je zanimala za kongres carigrajske organizacije Demokratske stranke. »Delo kongresa je potekalo v vzdušju prijateljstva in prisrčnosti,« je dejal. »Na njem izrečena kritika bo izhodišče za naše bodoče delo. Od borbe mnenj pričakujemo luči resnice. Kritika je bila zelo ostra, vzlic temu pa je bil ponovno izvoljen naš stari odbor.«

Na vprašanje kaj misli na splošno o dosežanjem delu mestne organizacije, je Ateša odgovoril: »Živimo v revolucionarni Atatürkovi deželi in moramo storiti vse, da pospešimo svoj razvoj. Nikakor nismo zadovoljni s tem, kar smo doslej storili, in upamo, da bomo storili še več ter dosegli večje uspehe.«

Razgovoru se je kmalu pridružil tudi carigrajski poslanec Salako Adato, izvoljen kot opozicionalec v parlament leta 1946. in 1950. Na vprašanje, kaj misli o bližnjem kongresu Demokratske stranke in o vprašanjih, o katerih bodo najbolj razpravljali, je dejal, da bo to važen kongres, ker bo zasedel pred splošnimi volitvami.

Nekaj dni pozneje je bil v Carigradu tudi kongres reakcionarne »Stranke narodnega prebujenja«, ki jo vodi in finansira bogataš Nuri Demirag. Na njem so razpravljali predvsem o boju proti Demokratski in v Republiškanski stranki, o katerih so trdili, da sta življenja popolnoma nezmožni. Od članov so zahtevali, naj store vse, da bi »Stranka narodnega prebujenja« prišla na krmilo in uresničila geslo »vsak Turek naj bo predvsem musliman.«

In prav boj proti takšnim nazorom, ki bodo hkrati glavna gesla, okrog katerih se bodo zbirali na volitvah sovražniki turške demokracije, je ena najtežavnih nalog Demokratske stranke.

Desetdnevni obisk naših študentov v Grčiji

Atena, 23. junija. Skupina študentov naše filmske in igralske akademije je bila z rektorjem Dušanom Matičem deset dni gost atenske filmske šole. Obiskali so kulturno umetniške ustanove v Atenah in pomembne gledališke in filmske delavce. Študentje atenske filmske visoke šole bodo v začetku prihodnjega meseca obiskali Jugoslavijo kot gostje naše filmske in igralske akademije.

Politični komentarji opozicijskega tiska pa poudarjajo, da je »klerikalna dvojica« De Gasperi-Adenauer edini par, ki še vztraja pri ustvaritvi evropske vojaške in politične skupnosti.

DANES PO SVETU

Odpor delavskega razreda na Češkoslovaškem

Ko so 1. junija delavci velikih škodovih zavodov v Plznu zapustili delo in začeli protestirati proti denarni reformi, pomankanju in nasilju, sta krajevna policija in vojaštvo zavrnila, da bi streljala nanje. Priprljali so oddelke državne varnosti iz Prage, ki so začeli proti delavcem streljati. 2. junija so ustretili 6 demonstrantov, mesto in Škodove zavode pa so blokirali agenti državne varnosti.

Nekaj dni pozneje je plzenska »Pravda« priznala te delavske nemire.

Tudi ostravska »Svoboda« z dne 6. junija je bila prisiljena pisati o demonstracijah delavcev v najmočnejšem industrijskem bazenu Češkoslovaške Ostravi-Karvinu. Ostravski oblastni odbor sindikatov je izdal 4. junija poseben razglas, iz katerega se vidi, da so tovarne ustavile delo, da delavci ne bi nadaljevali dela, da so oblasti obljubile vsem delavcem, ki bi se vrnili na delo, da ne bodo proti njim izdale nikakih ukrepov, in da bodo tisti, ki odklanjajo vrnitev na delo, med drugim izgubili tudi vse socialne ugodnosti.

Vse to dokazuje, da je prišlo do odpora predvsem med delavci in da v petnajstih dneh povzdignilo svoj glas ne-le 60.000 plzenskih kovinarjev in 12.000 železničarjev, temveč tudi na deset tisoč rudarjev in kovinarjev Ostrave. V Brnu, kjer je na tamkajšnjem območju zaposlenih na sto tisoč kovinarjev, rudarjev, tekstilcev in topilcev, je odpor prišel neposredno iz partijske organizacije.

Do odpora pa ni prišlo samo na Češkem in Moravskem. Tako je na kongresu Slovaške komunistične partije Siroky pred dnevi izjavil, da so se tudi v žilinskem in košickem okraju našle organizacije, pa tudi člani partije, ki so padli pod vpliv reakcionarne sovražne agitacije in delavnosti.

Režimski tisk in propaganda vsiljuje ta mnenje, da je prišlo do tega spontanega gibanja češkoslovaškega ljudstva z njegovo avantgardo na čelu na pobudo reakcije, tako domače kot tuje. Pra-

EGIPT

Nehru prispel v Kairo

Kairo, 23. junija (AFP). Indijski prvak Nehru je prispel davi v Kairo, kjer bo gost egiptovske vlade. Med

KALIFORNIJA

Kominformistična stranka prepovedana

Sacramento (Kalifornija), 23. jun. (AFP). Guverner Kalifornije je podpisal zakon, s katerim so prepovedali kominformistično stranko v tej državi. Zakon pravi, da nobena stranka, ki vzpodbuja k nasilni odsto-

KALIFORNIJA

Kominformistična stranka prepovedana

Sacramento (Kalifornija), 23. jun. (AFP). Guverner Kalifornije je podpisal zakon, s katerim so prepovedali kominformistično stranko v tej državi. Zakon pravi, da nobena stranka, ki vzpodbuja k nasilni odstojni državnega reda, ne bo dobila dovoljenja za svoje delovanje.

ITALIJA

Admiral Carney v Rimu

Rim, 23. junija (AFP). Dnevi prispel v Rim, da bi se poslovil od italijanskih vojaških in civilnih oblasti. Znan je, da bo admiral Carney odstopoval v začetku julija v ZDA, kjer bo prevzel dolžnosti načelnika mornariškega generalštaba. Položaj admirala Carneya v napoliškem poveljstvu bo prevzel admiral Fechteler, ki je bil dozdaj načelnik generalštaba ameriške mornarice. Dokler ne bo admiral Fechteler prevzel poveljstva, ga bo nadomeščal letalski general Schlatler, poveljnik letalskih sil Atlantskega pakta v južni Evropi.

KAMBODZA

Kralj se je premislil

Bangkok, 23. jun. (United Press). Po poročilu siamskega radia se kralj Kambodže, ki je pred kratkim pobegnil iz države in se zatekel v Siam, pripravljajo na ponovno vrnitev v državo. Poročilo pravi, da bo kralj zapustil Bangkok danes popoldne in odstopoval v glavno mesto Kambodže. Objavljeno niso nikakega poročila o njegovi vrnitvi v državo.

ZDA

Požar v Filadelfiji

Filadelfija, 23. junija (AFP). V velikem skladišču v Filadelfiji je včeraj veliki požar uničil več tisoč ton kavečuka, človeških žrtev ni bilo.

Iz včerajšnje druge izdaje

ZADNJI POSKUS

DA BI SING MAN RIJA PRIPRAVILI K PAMETI

Washington, 22. jun. (AFP). V diplomatskih krogih poudarjajo, da je zaradi Sing Man Rijevega stališča položaj v Južni Koreji še vedno zelo resen. Ti krogi sodijo, da je naloga Robertsona, McCradlea in Younga, da predvsem prouče najnovije namere južno-korejske vlade. Razgovore ameriških strokovnjakov z južno-korejskimi funkcionarji smatrajo za zadnji poskus sporazuma z južnokorejsko vlado.

London, 22. jun. (Tanjug). Ob zaključku razprave o Južni Koreji je Churchill na razna vprašanja poslancev odgovoril, da zlonamerno ravnanje južnokorejskega predsednika ne bo preprečilo miroljubne rešitve korejskega problema. Pristavlja, da bodo Združeni narodi in ZDA pripevali k obnovi razdeljenih krajev Severne Koreje in da bodo tako poizkusili delovati miroljubno združiti. Churchill je še pristavljal, da Združeni narodi niso sklenili osvojit vsi Korejo zato, da bi jo podvrgli Sing Man Rijju.

Washington, 22. jun. (UP). Danes je ameriško obrambno ministrstvo objavilo, da bo načelnik generalštaba ameriških sil na kopnem general Lottom Collins odpotoval v Tokio, kjer bo s poveljnikom sil Združenega povelj-

Pinayevi posveti

Pariz, 22. jun. (Reuter). Mandator za sestavo nove francoske vlade Antoine Pinay je imel danes vrsto razgovorov s prvaki posameznih strank in voditelji njihovih parlamentarnih skupin. Odgovor predsedniku Auriolu, ali sprejme mandat, bo dal verjetno šele jutri.

V Vzhodni Nemčiji še ni miru

PRIZNANJE SED IN NJENI UKREPI ZA POMIRNENJE DELAVSTVA

Berlin, 22. junija (AFP). — Vzhodnonemška časopisna agencija je objavila danes izjavo centralnega odbora nemške Enotne socialistične stranke, v kateri vliči vsa krivd za zadnje dogodke na ameriške in nemške vojne provokatorje. Hkrati pa priznava, da so široke delavske plasti vzvoljene proti vlad. Centralni odbor ponovno priznava resne napake v svojem prejšnjem stališču nasproti delavcem in jim hkrati obljublja, da bo le-te popravil z novimi ukrepi.

Ukrepi za izboljšanje življenjskih pogojev bi bili naslednji: zvišanje pokojnin vdovam in starostna pokojnina, znižanje delovnih norm, odprava ustavitve električnega toka za posamezne potrošnike na račun težke industrije, zgraditev večjega števila zasebnih stanovanj na račun državnih gradbenih podjetij in izdelava večje količine obutve ter oblačil boljše kakovosti.

Izjava dalje govori o nujnosti, da bi stranko mobilizirali zaradi prepričevanja množic, prav tako pa tudi opozarja, da v Vzhodni Nemčiji še zmeraj ne vlada popoln mir in da delo ni redno. V izjavi tako prvokrat uradno priznavajo, da so v nekkih delih Vzhodne Nemčije še zmeraj nemiri.

POOSTRENO NADZORSTVO NA PREHODIH ČEZ MEJO

Hannover, 22. junija (AFP). Na sestanku z novinarji je podpredsednik vlade Spodnje Saške Kessel izjavil, da so demonstranti v Vzhodni Nemčiji vdrl v zapore in koncentracijska taborišča v Magdeburgu, Chemnitzu, Zwickau, Gerli in Weimaru ter osvobodili priprnike.

V ČASU ZASEDANJA POSEBNE KOMISIJE ZA STATUT DONAVSKE KOMISIJE

Provokacije in incidenti v Bukarešti

Protestna nota jugoslovanskega veleposlanstva proti početju bukareške policije in intrigam romunskega zunanjega ministrstva

Beograd, 22. junija (Tanjug). Jugoslovansko veleposlanstvo v Bukarešti je izročilo romunskemu ministrstvu zunanjih zadev noto, ki izraža protest proti ukrepom romunskih oblasti in njihovemu ravnanju z osebjem veleposlanstva FLRJ v Bukarešti in člani jugoslovanske delegacije na zasedanju posebne komisije za statut Donavske komisije v Bukarešti. V noti je rečeno med drugim, da ravnanja romunskih državnih organov z jugoslovanskimi diplomati osebje v poslednjih dneh ni moglo označiti drugače kot s provokatorsko potezo, ki naj ovira redno delo in ogroža osebno varnost jugoslovanskega diplomatskega osebja.

Jugoslovansko veleposlanstvo ugotavlja med drugim, da so romunski organi spremljali jugoslo-

svta, generalom Clarkom, proučil vojaški položaj v Koreji. Pričakujejo, da bo Collins po razgovorih s Clarkom potoval tudi v Korejo.

LETALSKE BITKE

Seul, 22. jun. (Reuter). Danes se je vnela huda letalska bitka nad »Dolino Migov« v Severni Koreji. Sestreljenih je bilo 6 letal tipa Mig 15, dve letali istega tipa pa sta bili poškodovani. Bojna letala Združenih narodov so napravila 119 poletov nad Severno Korejo, pri čemer so uničila več vagonov, 10 kamionov in nekaj lokomotiv. Vletrdnjave so pretekle noč bombardirale dve letališči v Tičonu in Namsju v severnozahodni Koreji, lahki bombniki pa so bombardirali vojaško skladišče v Singdžuju.

Po severnokorejskem poročilu so bila sestreljena tri in poškodovani dve letali južnega poveljstva. To poročilo omenja tudi kopenske topniške akcije »na vseh delih bojišča«.

INDIJSKO POSREDOVANJE

V VPRAŠANJH SUEZA, SUDANA IN IRANSKEGA PETROLEJA

New Delhi, 22. junija (Tanjug). V New Delhiju sodijo danes da bo obisk Indijskega predsednika Nehruja v Kairo priložnost do nadaljevanja in ugodnega zaključka pogajanj za rešitev angloegiptovskega spora zaradi Suez. Predsednik Nehru bo na povabilo generala Nagiba jutri odpotoval v Kairo. V Egiptu ostane nekaj dni.

Po vestih iz indijskih virov se je Nehru v Londonu seznanil z britanskim stališčem glede Suez in Sudana in hkrati obrazložil Churchillju indijsko stališče o potrebi kompromisne rešitve vseh sporov z državami na Bliznjem vzhodu. V New Delhiju poudarjajo, da sudansko vprašanje ne bi smelo biti velika ovira za tak razvoj, ker sta obe stranki pristali na rešitev v Sudanu. Dejstvo, da so indijski predstavniki izbrali za predsednika mešane komisije za nadzorstvo nad plebiscitom, smatrajo hkrati za znak, da sta Egipt in Velika Britanija pripravljena sprejeti posredniško vlogo Indije.

Ministrstvo notranjih zadev Spodnje Saške je objavilo, da so vzdolž demarkacijske črte med sovjetsko in zahodnimi deželami koncentrirane močne sovjetske sile, ki so razporejene v globino. Te sile nadzorujejo vsa prehodna grla, da bi preprečile osebam, ki jih zasledujejo po nedavnih demonstracijah, prehod v Zahodno Nemčijo.

Poveljstvo vzhodnonemške obmejne policije je objavilo, da so na področju Offebelna in Hollenstetta znatno okrepili vzhodnonemško policijo in jo opremili z avtomatskim orožjem.

Berlin, 22. junija (Reuter). Vzhodnonemška policija je danes objavila nekaj strelov na vzhodnonemskem stran. Pri tem je bil ubit nekki 15-letni mladenček.

V soboto sestanke VSEH ŠTIRIH VISOKIH KOMISARJEV?

Berlin, 22. junija (Reuter). V Bonn so se danes sestali visoki komisarji veseli v Zah. Nemčiji. Razpravljali so o zadnjih dogodkih v sovjetski coni. Nocoj se je izvedelo, da se bodo v soboto verjetno sestali s sovjetskim visokim komisarjem za Vzhodno Nemčijo Semjonovom.

Iličev na Dunaju

Dunaj, 22. junija (Tanjug). Danes je z letom prispel na Dunaj nedavno imenovan sovjetski veleposlanik Ivan Ivanovič Iličev, ki bo hkrati sovjetski visoki komisar v Avstriji. Do njegovega imenovanja je prišlo ob zadnjih izpremenbah, ki jih je izvedla Sovjetska zveza v Avstriji. Po nedavnih sovjetskih ukrepih v Avstriji in po govornih kancelarja Raaba je politična javnost na Dunaju stalno pričakovala nadaljnje dogodke. S prihodom Iličeva bo Moskva dobila priložnost, da odgovori na vprašanje, ki ga je postavil Malik, ko je odklonil sodelovanje v februarjskih razgovorih namestnikov zunanjih ministrov o avstrijski državni pogodbi v Londonu Malik je tedaj izjavil, da bi razgovori morali potekati po redni diplomatski poti.

Delegacija naših borcev in invalidov v Turčiji

(Od stalnega dopisnika)

Carigrad, 22. junija. Danes popoldne je dospela iz Izraela v Carigrad delegacija Zveze borcev in vojaških vojnih invalidov Jugoslavije, ki sta jo na letališču sprejela general Adabosloglu in jugoslovanski generalni konzul Voja Soboljić. Delegacija bo ostala v Carigradu pet dni in tako vrnila obisk predstavnikov turških vojnih invalidov, ki so bili aprila v Jugoslaviji. Dušan Petrović-Sane, ki vodi jugoslovansko delegacijo, je izjavil: »Namen našega obiska je, da se seznanimo z organizacijo turških invalidov, da navežemo tesnejše stike z našimi prijatelji in da prispevamo k nadaljnjemu utrjevanju sodelovanja med našima organizacijama. Smatramo, da je to hkrati nadaljnji korak h krepitvi sodelovanja in prijateljstva naših narodov, povezanih v zavestniško balkanskega pakta.«

Delegacija Zveze borcev in vojaških vojnih invalidov Jugoslavije je dospela v Carigrad iz Izraela, kjer se je mudila prav tako pet dni. Sprejela sta jo predsednik Izraelske republike in ga. Vera Weizman, vdova prvega predsednika Izraelske republike.

V New Delhiju pripominjajo, da je glede Sueškega prekopa Nehru že večkrat podprl zahtevo Egipta, naj prizna suverenost Egipta nad prekopom in predlagaj ustanovitev mednarodne komisije za plovbo skozi prekop.

V New Delhiju poudarjajo, da bo Nehru svetoval Nagibu prevodnost in popuščanje pri stabilizaciji novega republikanskega režima, ki so ga pred nekaj dnevi vzpostavili v Egiptu, ter pri zagotovitvi miru na Bliznjem vzhodu. Podobno posredniško vlogo bi Indija prevzela tudi v anglo-iranskem sporu. Muslimanski član Nehrujeve vlade minister Mavlana Azat, ki sedaj opravlja posle predsednika vlade, je poslal Mosadegu pismo, v katerem mu priporočila ponovna pogajanja za kompromisno rešitev petroleškega spora. Besedilo odgovora iranskega predsednika, ki so ga včeraj sprejeli v New Delhiju, še ni bilo objavljeno.

Zeneva, 22. junija (AFP). Predsednik Indijske vlade Nehru je danes popoldne dospel iz Burgenstoka v Zenevo. Ob tej priliki je indijski poslanec v Svici Gunddevtja demantiral vesti, da namerava Indija posredovati v avstrijskem vprašanju. Pač pa je indijski poslanec potrdil, da se je Nehru z avstrijskim ministrom zunanjih zadev Gruberjem razgovarjal tudi o drugih vprašanih razen o gospodarskih problemih. Predsednik Indijske vlade bo nocoj odpotoval iz Zeneve v Kairo.

MED ANGLIJO IN ZDA

NI NOBENEGA SPORA ZARADI KONFERENCA NA BERMUDIH

Washington, 22. junija (AFP). Tiskovni predstavnik Bele hiše je danes na tiskovni konferenci demantiral vesti, da se ZDA in Velika Britanija ne strinjata glede datuma za trojno konferenco na Bermudih.

Ko je odgovorjal na vprašanje ali bodo konferenco začeli brez Francije, če dotlej še ne bi bila sestavljena francoska vlada, je Higgerty izjavil, da ZDA in Velika Britanija pričakujejo, da bo francoski predstavnik zavzel svoje mesto na konferenci.

London, 22. junija (Tanjug). V londonskih političnih krogih so z zadovoljstvom sprejeli napoved, da se bodo predstavniki Vel. Britanije, ZDA in Francije 8. julija sestali na Bermudih. Tako je konec negotovosti glede datuma konference, kateri prisotujejo v Londonu velik pomen. Sodi, da pomeni uradno končna določitev datuma uveljavljanja britanske teze, da bo sestanke ne glede na to ali bo dotlej rešena vladna kriza v Franciji.

Razen splošne izjave, da je namen bermudske konference, koordinirati politično tretje zahodnih sil glede najvažnejših svetovnih problemov, niso znane nikake prednosti o dnevnem redu konference.

Winston Churchill je za sredo in četrtek sklical sestanke kabinetna, na katerem bodo med drugim razpravljali o pripravah za konferenco na Bermudih.

Obisk burmanskega ministra

Beograd, 22. junija. (Tanjug)

Minister za informacije burmanske vlade U Tin Wen bo prispel v Jugoslavijo 26. junija. Burmanski minister bo ostal v Jugoslaviji 8 dni in bo ta čas gost Milovana Djilasa, podpredsednika Zveznega izvršnega sveta.

leposlanštva in delegacija. Na te prestopke so bili uradni predstavniki romunskega ministrstva zunanjih zadev dvakrat opozorjeni. Kljub temu so romunski organi 22. junija povzročili še hušji incident, ko je neki policijski agent fotografiral vodjo jugoslovanske delegacije, opolnomočenega ministra Slavoljuba Petrovića. Ko je minister Petrović protestiral, je agent fizično napadel jugoslovanskega ministra, nakar je s pomočjo nekaj policistov zbežal in odnesel fotografski aparat s posnetki.

Ob koncu poudarja nota, da jugoslovansko veleposlanstvo v Bukarešti hkrati smatra, da ima takšno početje romunskih oblasti očitno namen ohraniti sedanje nenormalno stanje odnosov romunske vlade do Jugoslavije.

Mnogo koristnega so se naučili

Naši strokovnjaki v ZDA in drugih državah

V ZDA in drugih deželah se je mudilo na specializaciji 39 kmetijskih strokovnjakov in trije strokovnjaki za metalurgijo. Tam so se mudili ves mesec maj, sredi junija pa so odpotovali domov.

Kmetijski strokovnjaki so v ZDA proučevali razne probleme v okviru osmih različnih osnutkov tehnične pomoči, od uporabe letal za zaščito rastlinstva in gozdov do sistema umetnega namakanja. Trije metalurški strokovnjaki so se udeležili poskusov s posebno vrsto plavža na mednarodni metalurški konferenci v Liegu. To je bil prvi poskus takšne vrste v Evropi. Vsak osnutek temelji na tehniki in metodah, ki so uporabne tudi v Jugoslaviji in ki bodo znatno koristile jugoslovanskemu gospodarstvu. Proučevali so jih skupno s strokovnjaki iz drugih držav, ki sodelujejo v programu tehnične pomoči.

Naši kmetijski strokovnjaki so na desettedenskem obisku v ZDA proučevali izboljšanje kakovosti semen, ki jih uporabljajo v Ameriki in Zahodni Evropi. Ukvarjali so se tudi s problemom borbe proti rastlinskim škodljivcem, s sredstvi za njihovo uničevanje, z uporabo karanten in drugih sodobnih ukrepov. Z uporabo teh modernih metod bo omogočeno povečati kmetijske donose.

Sedem naših urednikov kmetijskih radijskih oddaj je v ZDA proučevalo cilje, tehniko in uspehe ameriške kmetijske radijske službe, prirejanje poučnih predavanj in podobno. Med njimi je bil tudi Anton Zorko, urednik kmetijske rubrike Radia Ljubljana.

Jugoslovanski in britanski strokovnjaki so se seznanili z uporabo letal pri škropljenju iz zraka, za uničevanje rastlinskih škodljivcev in boleznih, prav tako

pa tudi s tehniko sejanja, gnojenja, nadziranja in gozdarških del z letali. Ta način bo mogoče uporabiti v Jugoslaviji zlasti na kmetijskih posestvih in v gozdovih v gorskih krajih.

Mednarodne konference za me-

talurgijo so se udeležili tudi naši strokovnjaki prof. Ciril Rehar, ravnatelj Metalurškega inštituta v Ljubljani, ing. Sergej Crnivec, tehnični ravnatelj železarne v Skoplju, ter Drago Cerak iz jeniških železarn.

PO ZGLEDU NAPREDNIH MEST

Ljubljana dobiva z vsakim dnevom prilajnejše, urejenejša in sodobnejša lica. Med drugimi novimi stavbami je zraslo na Prešernovi cesti tudi moderno zgrajeno poslopje servisa podjetja »Petrol«, ki ga pravkar dokončujejo. V bodoče bodo na tej servisi postaji pod betonsko streho in torej ne več na dežju ali snegu nabavljala potrebna pogonska goriva in maziva ob minimalni izgubi poslovnega časa in brez vsakega drenjanja vsa motorna vozila, kar je bilo doslej na edini črpalnici na Gosposvetski cesti zaradi neprimernosti prostora in skromnega obsega obrata izključeno.

Poleg te velike postaje dokončuje podjetje tudi drugo, približno enako serviso postajo tudi sredi Tržaške ceste na cestnem otoku nasproti nekdanje milarne. Ta serviso postaja bo dogotovljena predvidoma že v kakih šestih tednih. Manjšo serviso postajo gradi podjetje ob Dolenski cesti pod streliščem, ki bo izročena svojemu namenu še letos. Večji servis pa postavlja podjetje »Petrol« ob Titovi cesti vize Stadionu, kjer bo poskrbljeno tudi za pranje motornih vozil in za nujne pregledne strojev. Tudi ta veliki servis bo prilep obratovati verjetno že letos.

Nadalje bo začelo podjetje graditi v ostali Sloveniji še letos servise njejav gradbeni načrt za prihodnje leto križem naše republike še šest do sedem novih servisnih postaj. Neveščosti in muke torej s preskrbo domaćih in tujih motornih vozil v Sloveniji v bodoče ne bo več, zlasti šerker se ukvarja s prodajo bencina in nafte na našem ozemlju poleg »Petrola« še kakih 70 drugih podjetij, ki so se tudi že lotila gradnje lastnih servisnih postaj.

„Zeleni rudniki“ v Bizoviku

S kultiviranjem zdravih zelišč bi lahko dobili dragocen vir izvznega blaga. Znanstvena poizkusa postaja v Bizoviku nam bo lahko kmalu dala prve dragocene izkušnje za umetno gojenje zdravih zelišč

»To so naši zeleni rudniki, je rekel magister Valentič, ko nam je pokazal živje Centralne farmakološke poizkusne postaje za zdravilna zelišča.

Poizkusna postaja za zdravilna zelišča? Da, v Bizoviku pri Ljubljani. Lahko bi ji rekli tudi farma zdravih zelišč, oziroma začetek take farme. Bizovski kmetje ob nedeljah radovedno ogledujejo njive, kjer raste v lepih redih mnogo vrst rastlin, med katerimi poznajo le kamilice, kumino, janež,

kokalj, plavico in še nekatere. Ob posameznih vrstah stoji deščice, na katerih so napisana latinska imena rastlin. Tu je digitalis purpurea (škratna neprstnik), nad pol metra visoka rastlina s škrlatno rdečimi, naprstnikom podobnimi cvetli. Na videz čisto nedolžna stvar — kdor pa je hodil v gimnazijo, se bo spomnil, da je to ena izmed naših najbolj strupenih rastlin; njen strup je v zdravilstvu nepogrešljiv. Tam je atropa belladonna — nizko, temno-

zeleno zelišče. Iz katerega izdelujejo strup atropin. Dalje vidiš ime althea officinalis (po kranjsko ajbi), salvia officinalis (zajbelj), fennum graecum (grško seno), valeriana officinalis (baldrijan), mentha priperita (poprova meta) itd. Zlomka, kdo bi si mislil, da sta celo plavica in kokalj med rastlinami, ki se jih splača gojiti in izvažati. (Plavico kupujejo Angličji in jo rabijo za čaj.)

Ali je v Ljubljani že dovolj OBRTNIH DELAVNIC?

Prva leta po osvoboditvi smo občutili precejšnje pomanjkanje obrtnikov v Ljubljani, zlasti obrtnikov za razna uslužnostna dela in popravila. V zadnjih letih se je to stanje precej izboljšalo. Toda ali je danes v Ljubljani že dovolj obrtniških delavnic?

Zdaj je v Ljubljani skupno 1921 obrtniških obratov. (Ti podatki so stari nekaj mesecev, vendar se število obratov bistveno ni spremenilo.) Od navedenega števila je največ obratov za predelavo tekstilnih izdelkov, namreč 469. Z obrtjo za predelavo kovin se bavi 308 delavnic, 288 je lesno-obrtnih obratov. Sledi obrt za predelavo usnja z 238 obrati, nato pa še ostale obrtne panoge, stavbene obrti, uslužnostne, prehranske, elektrotehnične in kemične obrti.

Ce v okviru teh obrtnih panog pogledamo posamezne obrti, pa vidimo, da je v Ljubljani največ krojačnic. 124 moških krojaških delavnic in 99 ženskih je za Ljubljano precej. Na drugem mestu so v Ljubljani mizarji; mizarjski delavnice je namreč 182. Prav malo manj, namreč 173, je v našem mestu čevljarjev. Sledijo brivci in frizerji; brivsko-frizerskih salonov je v Ljubljani 103. Manj številno so zastopane ostale obrti. Pleskarjev in soboslikarjev ima Ljubljana 66 (samostojnih obratov), 48 pletilstev, 43 delavnice kovinske galanterije, 36 kleparstev in vodno-inštalaterskih obratov, 35 izdelovalnic igrač, 32 ženskih klobučarskih delavnic, Po 30 je v Ljubljani ključavnicarjev in fotografov, pa tudi mehaničnih delavnic je precej (29). Zidarjev, ki opravljajo samostojno zidarsko obrt, je 24, preseneča pa sorazmerno visoko število (29) izdelovalcev raznih kemikalij. Med slabo zastopanimi obrtmi je gravertstvo, ki šteje samo 6 obratov, galvanizatorstvo (1 obrat), parketarstvo in popraviljanje ozr. izdelava lesenih rolet. Tudi optikov in krovecv imamo v Ljubljani izredno malo. Dva obrata optične obrti, ena izdelovalnica kovinskih glasil in 2 roletarski delavnici, to prav gotovo ne more zadostiti potrebam Ljubljane. Vseh obrtnih obratov pa ni mogoče naštetii.

Dejstvo pa je, da je za nekatere obrti stanje naraščajo prav kritično. Zanimivo je, da med obrtnimi obrati Ljubljane prevladuje privatni sektor. Od 1921 obrtnih obratov jih je 1754 (92,4%) privatnih, 167 pa je obratov socialističnega sektorja. Med njimi je 111 obratov državnega sektorja, 20 združenih delavnic, 14 v lasti družbenih organizacij. Razen tega je v Ljubljani še 22 državnih obrtnih mojstrov. Največ obratov socialističnega sektorja je v prehranski obrti (pekarnarje, v kovinski in obrti za predelavo tekstilnih izdelkov. (Samo krojaških delavnic socialističnega sektorja je v Ljubljani 23.)

V primerjavi s podatki leta 1951 se je število obrtnih obratov socialističnega sektorja zmanjšalo. To je predvsem posledica tega, ker so bili lani nekateri nerentabilni obrati (kot šivalnice AF2) ukinjeni. Toda močan porast delovne sile v obratih socialističnega sektorja kaže, da so se obrati socialističnega sektorja dejansko močno okrepili. Od celotnega števila 8675 v obrti zaposlenih ljudi jih je namreč 3959 (45%) zaposlenih v obratih socialističnega sektorja. Sičler pa je med vsemi v obrti zaposlenimi 7165 moških in 1510 žensk. Med njimi je 1708 mojstrov, 3221 pomočnikov, ostali pa so vajenci in drugi uslužbenci.

All je sedanje število obrtnih delavnic v Ljubljani zadovoljivo? Če upoštevamo, da je leta 1951 imela Ljubljana 735 obrtnih obratov in 59.768 prebivalcev, potem je za sedanjih 138.489 prebivalcev niti ne 200 obrtnih obratov več prav gotovo premalo. Res da je leta 1951 precej obrtnikov životalilo, ker je bila zaradi prevelikega števila konkurenca prehudu. Toda da pride danes 72 prebivalcev na eno obrtno delavnico (leta 1951 34 ljudi na eno delavnico), je prav gotovo premalo. Razen tega onemogoča premajhno število obrtniških obratov zdravo konkurenco in s tem znižanje obrtniških storitev in uslug. To velja toliko bolj, ker je odstotek obratov socialističnega sektorja vsaj v nekaterih panogah še premajhen, da bi ti obrati lahko učinkovito posegli v borbo za znižanje cen obrtniških storitev. R.

»Vidite, se je nasmejal magister Valentič, zna naš farmaceuti so važne rastline, ki jih agronomi zatirajo kot plevel.«

Pa se vse to res splača gojiti, oziroma, ali bo taka farma rentabilna? Seveda bo, pa še kako! Račun je čisto preprost: hektar zdravih zelišč nam da mnogo večji donos kakor n. pr. hektar pšenice. Tako n. pr. je mogoče pridelati na hektarju zemlje 1000 kg kumine; za 1 kg kumine pa dobimo 400 dinarjev. Lepa vsota, kajne? Zlasti če jo primerjamo z vsoto, ki bi nam jo vrgel n. pr. 1 ha pšenice. Izračunali so, da da hektar zdravih zelišč povprečno 10-krat večji donos kakor hektar žita. Pa še kaj je važno: v kulturo zdravih zelišč bi lahko koristno izrabili površine, ki nam zdaj skoraj nič ne donosajo: zamočvirjena in peščena zemljišča.

Tako, zdaj je stvar jasna: zeleni rudniki je pravičen izraz za zemljišča, na katerih rastejo zdravilne zeli. Zdaj pa poglejmo, kako je nastala poizkusna postaja v Bizoviku, v kakšnih razmerah dela in kakšno je zanimanje za zelenih rudnikarjev.

Resnici na ljubo bodi povedano, da so odgovorni forumi tej tako važni panogi posvetili premalo pozornosti. Magister Valentič, direktor postaje, je moral začeti iz nič. Poslopja postaje so le za silo opremljena — kamor stopiš, vidiš začete težave. Opremo so postaji darovala razna podjetja in ustanove. Tako n. pr. so okna pri toplih greдах zapuščina bivše vrtnarije Litostroja.

Človeku se čudno zdi, da za tako nadobudno panogo ni dovolj razumevanja in da postaja — razen od nekaterih farmaceutov — ne dobi nikakšne podpore, medtem ko smo — seveda po zaslugi birokratov — v prejšnjih letih zabilili tepe denarce za razne perotinarske farme in za »napačno planiranje« hlevov na Kočevskem, od katerih skupnost ni imela drugega kakor čisto izgubo.

Ne glede na navedene težave pa smo prepričani, da se bo postaja kmalu razvila v donosno podjetje, ki bo dajalo farmakološki znanosti izkustva in bolnišnicam za zdravlila in devize. Učinkovito postaje z direktorjem na čelu namreč opravljajo svoje delo s tako vnamo, da jih je veselje gledati. Pridne roke pa so več vredne kakor protekcija.

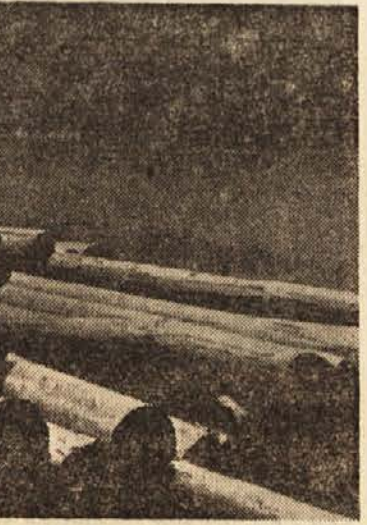
Ob koncu naj povemo še to, da iniciator in duša te postaje magister Valentič ne more dobiti niti primerenega stanovanja zase in za svojo družino. Takim ljudem pa res ne bi smeli metati polen pod noge!

Iz delavnic Triglav-filma

Ekipa kratkega filma »Na valovih Mure« je 22. junija odpotovala iz Ljubljane v Ljutomer, kjer bo imela med snemanjem na Muri pri Muti svoj sedež...

omogočilo, da bo film čim bliže resnici. Režiser in snemalec sta si že ogledala teren na Dravi od Vuhreda do Maribora in prinesla domov mnogo zanimivega študijskega gradiva...

tem izvedel svoje davne načrte, ko je želel in se zavezal za to, da je treba dati dokumentarnemu filmu polno veljavo...

Pokrajina ob Dravi z lesom za splave

Pokrajina ob Dravi z lesom za splave

posnel na splavih, na nevarnih vožnjah po brzicah med ostrimi škarni Drave. Ker je flosarstvo na Dravi zamrlo, bo treba na podlagi starih fotografij in drugega gradiva oživit polpreteklo dobo...

bo tekel v naših kinematografih kot predfilm. Dokumentarni film »štores obravnava potek modernizacije velikih železnih naprav v Storah z težiščem na gradnji novih, modernih plavžev...

Filmske novice iz tujine

Ameriško filmsko podjetje »Warner Bros« numerava izdelati 23 trodimenzionalnih filmov. V njih bodo igrali John Wayne, Doris Day, Barbara Stanwyck, Judy Garland...

v filmu »Bankovec za milijon funtov«, ki za bodo kmalu začeli snemati v Angliji. To je njena prva vloga v filmu, v katerem bo igrala z známim igralcem Gregory Peckom.

Renato Castellani režira angleški film »Romeo in Julija«. Romeo bo igral Laurence Harley. Režiser je dolgo iskali igralca, ki bi nastopil v vlogi Julije...

Glavna igralka Suzana Shantol v angleškem filmu »Romeo in Julija«

Glavna igralka Suzana Shantol v angleškem filmu »Romeo in Julija«

Letošnja javna predstava Akademije za igralsko umetnost v Ljubljani

Za zaključek študijskega leta 1952/53 je določil akademski svet na Akademiji za igralsko umetnost v Ljubljani za uprizoritev pred javnostjo tri igre iz moderne repertoarja...

noterih ideoloških postavk pozitivistične filozofije. Napisana je leta 1888, ob zaključku tiste dobe v Strindbergovem življenju...

Naslednji dokumentarni film »Zima v gorah«, po scenariju in v režiji Borisa Rečka, bo prav tako dolg 400 m in ga snema Viki Pogačar...

Kulturni film »Baroke« bo po scenariju Lojzeta Gostiše zajel najlepše baročne umetnine pri nas. Prve posnetke je napravil Milan Kumar...

O drugih načrtih do konca letošnjega leta, tako o snemanju z novimi partnerji iz inozemstva, kot o nadaljnjem delu in pripravah za ostalo proizvodnjo...

MAMUTSKI SPEKTAKL V TEHNICOLORJU

„Rudniki kralja Salomona“

Kakor drugod po svetu, kjer so ga prikazovali, bo tudi pri nas ta film z rekordnimi podvigi našel velično publiko. Haggard Henry Rider, angleški pisatelj senzacionalnih in aventurističnih filmov...

Opravila se je sestala v Nairobiju. Pred njo je bilo nad 5000 milj poti križem po divji Afriki, kjer je dosegala vročina tudi 60 stopinj Celzija...

Prizor iz filma »Rudniki kralja Salomona«

V tej igri, poglobljivi izmed četverih prijetnih iger (1898), obravnava angleški satirik problem ljubezni in zakona v resni in pesniško dognani obliki...

ZDRUŽENJE FILMSKIH UMETNIKOV SRBIJE BO SNEMALO UMETNIŠKE FILME

Združenje filmskih umetnikov Srbije, oziroma njegov odsek za izdelavo kratkometražnega filma, počasi postaja pravo podjetje...

Zdaj snemajo kakih deset kratkometražnih filmov. Odsek bo te filme izdelal skupaj s posameznimi delovnimi kolektivni, ki financirajo njihovo izdelavo...

Pri takem načinu filmske produkcije, ko izdelavo financirajo delovni kolektivi ali ljudski odbori, je varnost, da se takšni filmi, ki bi morali imeti dokumentarni pomen, spremene v navadne reklamne filme...

Združenje se bo najbrž še to jesen lotilo širše in tehnejske filmske proizvodnje, kar pa ne bo vplivalo na dosežanih odnosa članov Združenja...

„OBČINSKO DETE“

Težnji, da se poživili filmski repertoar domačih filmov s humorjem, sta Miodrag Djurdjević in Puriša Djordjević (zadnji je režiser tega filma), segla po komediji satirčno-humorističnega...

Iz jugoslovanskega filma »Občinsko dete«.

in misel, da se njegovo delo prenese v vac. Njena lepa svežina, živ temperament in »priradnost igre sta dali filmu najvažnejšo vrednost in zagotovilo uspeha...

MAMUTSKI SPEKTAKL V TEHNICOLORJU

„Rudniki kralja Salomona“

in si skušamo vsaj približno predotiti vse tiste, ki jih v filmu ne vidimo. Snemalci, kolektivni junak tega »mamutski spektakla«.

Sedma umetnost s takimi filmi prepričevalno dokazuje svojo neprekosljivo snovnost in nepogrešljivost za civilizirani svet...

Prizor iz filma »Rudniki kralja Salomona«

že v samem zametku-scenariju potreben polet in tisto pomembno piko na ris, ki krona zaključek vsake dobre komedije in dramskega dela sploh...

Film je mestoma pravo dobro, nekatere sekvence pa komaj zadostno posnel Aleksander Sekulović. Glasbo je skomponirala Lidija Frajt, menda prva jugoslovanska skladateljica...

Film je mestoma pravo dobro, nekatere sekvence pa komaj zadostno posnel Aleksander Sekulović. Glasbo je skomponirala Lidija Frajt, menda prva jugoslovanska skladateljica...

Seveda umetnost s takimi filmi prepričevalno dokazuje svojo neprekosljivo snovnost in nepogrešljivost za civilizirani svet. Ob filmu takih kvalitet je težko ostati ravnodušen...

ni barvni film »Jugoslovanski ples«. Med bivanjem v Beogradu bo belgijski strokovnjak obiskal tudi centralni filmski laboratorij v Kostujniku, kjer so pred nedavnim postavili laboratorij za izdelovanje barvnih filmov...

Koncertno življenje v Zagrebu

V prihodnji sezoni, ki se bo začela septembra, bo v Zagrebu več koncertov domačih in tujih umetnikov. Gostovali bodo francoski čelist Pierre Fourney, avstrijski violončelist Vera Pfihoda...

Publikacija UNESCO o cerkvi sv. Sofije v Ohridu

Organizacija Unesco je izdala publikacijo o cerkvi sv. Sofije v Ohridu, najstarejši cerkveni stavbi v Makedoniji, ki izvira še iz časa carja Samuela...

Grško dramsko gledališče bo gostovalo v Jugoslaviji

Grško narodno dramsko gledališče bo letos jeseni na povabilo Jugoslovanskega gledališča v Beogradu gostovalo v Jugoslaviji s klasičnimi tragedijama »Elektra« in »Orestija«.

Kulturne beležke

Predavanje književnika Ota Bihaila Merina v Švici

Jugoslovanski pisatelj O. B. Merin je v okviru švicarsko-jugoslovanskega društva za kulturne stike in Združenja švicarskih književnikov minul mesec v Zürichu, Schaffhausenu in Bernu predaval o jugoslovanski kulturi.

Ustanovitev Glasbene akademije in Zavoda za napredek gospodinjstva v Bosni in Hercegovini

Sarajevo, 22. junija. Včeraj je bila v Sarajevu petnaeseta sveta za prosveto, znanost in kulturo Bosne in Hercegovine...

Belgijski strokovnjaki za barvni film v Beogradu

Pred nekaj dnevi je prisel v Beograd G. Louis Moysen, predstavnik belgijskega podjetja »Gawert«. G. Louis Moysen je prišel kot tehnični strokovnjak za barvni film na povabilo podjetja »Avala-film«...

IZ NAŠIH KRAJEV

KONFERENCA SZDL za radovljiški okraj

Odbori SZDL niso dovolj prisluhnili ljudem

V nedeljo je bila na Jesenicah konferenca SZDL za radovljiški okraj. Razen izvoljenih delegatov so se udeležili tudi tovariši Franc Perovšek, član Izvršnega odbora SZDL za Slovenijo, Tone Dolinšek, ljudski poslanec, številni predstavniki gospodarskih podjetij, množičnih organizacij, društev in ustanov okraja.

O delu in vlogi SZDL v radovljiškem okraju je poročal sekretar okrajnega komiteja Zveze komunistov tov. Mirko Zlatnar, tajnik okrajnega odbora SZDL tov. Ivan Korošec pa je poročal o organizacijskem delu. Iz obširnega in izbrnega poročila tovariša Zlatnarja in iz razgovora je bilo razvidno, da je razpoloženje večine ljudi v radovljiškem okraju, kljub težavam, ki jih preživljamo, dokazalo, da to ljudstvo hoče iti do kraja v graditvi socializma.

Vzlic doseženim uspehom, ki jih ni mogoče prezreti, pa je bilo v delu SZDL opaziti nekaj negativnih in škodljivih pojavov, zlasti v organih ljudske oblasti, gospodarstva in drugod. Tako so bile nekatere občinske konference SZDL zelo slabo pripravljene in

niso obravnavale problemov, ki ljudi tistega kraja predvsem zanimajo. Tudi nekateri ljudski odbori in delavski sveti se s težavo prebijajo na pot socialističnih odnosov, kar seveda izkoriščajo razni koristolovci in sebičneži v svoje osebne, protiljudske namene. Zato del krivde za razna kazniva dejanja, ki so jih zagrešili nekateri odgovorni uslužbenci v ljudski oblasti in gospodarstvu, odpade tudi na odbore SZDL, ker niso dovolj upoštevali kritike ljudi. S takim mrtvilom in gluho so nekateri odbori SZDL resno ovirali razvoj socialističnega demokracizma v našem javnem življenju, kar je v današnjih pogojih ena najvažnejših nalog organizacij SZDL. Pospesevanje socialističnih odnosov ter razkrinkavanje nesocialističnih teženj in samovolje, je osnovna dolžnost vsega našega članstva.

Razgovoru so sledili primerni sklepi, ki bodo nakazane in druge napake preprečevali in omejevali. Tako bo treba delavce v podjetjih prepričati, da upravljanje njihovega podjetja ni samo stvar delavskega sveta in upravnega odbora, ampak celotnega

kolektiva. Češče bo treba sklicevati zbere volivcev in svete državljanov in jim poročati o delu ljudske odbora. Prav tako bo treba v trgovini znova organizirati svete potrošnikov, ki naj bi v sestavi delavskih svetov nadzirali poslovanje trgovin. Nič manjše kot v gospodarstvu in ljudski oblasti pa niso naloge SZDL tudi v kulturnoprosvetni in drugi dejavnosti, kjer se naj prav tako izraža volja ljudstva, v katerem je treba razvijati čut do poštene kritike in do soodločanja v vsem javnem življenju. V. G.

Slabo vreme je zavrló sezono v Rogški Slatini

Zdravilišče Rogaska Slatina se je za letošnjo sezono temeljito pripravilo, saj je uredilo trinajst hotelov za 750 gostov. V mesecu maju so gostje popolnoma zasedli zdravilišče, slabo vreme v drugi polovici maja in začetku

Magistrat vendarle urejen

Na mnogih zborih volivcev smo lahko slišali: »Obnovitev magistrata se nikamor ne premakne.« Po omehčanem asfaltu na glavnem mostu se ne da voziti in tako dalje. Nekateri pripombe so bile tudi neupravičene. Toda naj bo že kakor koli, magistrat je zdaj v glavnem obnovljen. Urediti je treba le še portal, vhodna in izhodna vrata ter nekaj trgovskih prostorov spodaj. V magistratu bosta oblastvena organa Maribora in okolice imela končno dovolj prostora za pisarne in tudi za seje vseh svojih svetov, odborov in komisij.

Obiščite Prekmurje

Marsikdo misli, da v Prekmurju ni kaj videti, kar bi zanimalo izletnike. A tudi tu so lepi kraji, ki so zanimivi. Bregovi široke Mure so idejno področje za tabornike, medtem ko so v severnem delu pokrajine lepi gozdni in gorati predeli. Vabljiva izletniška točka je planinska koča »Tromejnik«, od koder je še kako uro do tromeje Jugoslavija - Avstrija - Madžarska in pol ure do madžarske meje na Srebrnem bregu. Lepo razgled se odpira prek Gleichenberga proti Semmeringu in Gradcu, v Porabje, dežele porabskih Slovencev, proti Pohorju, Boču, Donački gori, Ivanšici in Golici na koroško-stajerski meji. Dohod do koč je možen z železniške postaje Mačkovec (1 uro in pol hoje) ali z železniške postaje Stanjevac (1 uro in pol hoje), pa tudi iz Grada in Kuzme, do koder vozijo avtobusi. Poti so polnočne in vodijo skozi prelepe borove gozdove, do koč pa pridemo tudi z avtomobili.

Planinsko društvo Murska Sobota je nastanilo na železniški postaji v Stanjevacu. Soboti velik zidni zemljevid Prekmurja in obmurskih predelov z različni slikami.

Taborniki, obiščite bregove Mure, kjer so velike, še neizkoriščene lepote za tabornjenje!

Planinci in izletniki, ki hočete spoznati lepote najlepših predelov slovenske zemlje, pohitite v prekmurske gore!

Člani Počitniške zveze, obiščite Prekmurje!

Teh izletov se boste vedno radi spominjali.

Informacije dobite pri Planinskem društvu Murska Sobota, Cankarjeva ulica 6.

junija pa je nekaj gostov zavrnilo. Dotok je zopet večji v zadnjih dneh, ko se vreme izboljšuje. Uprava zdravilišča se neumorno trudi, da bi vsaj do začetka julija usposobila še hotel »Beograjski dom« in drugi del Zdraviliškega doma, s čimer bo zopet povečana kapaciteta zdravilišča za 50 postelj. Zdravilišče Rogaska Slatina je imelo pred vojno prostora za 1200 gostov, kar je skoraj 100% več. Toda pomisliti moramo, da je bilo v Rogški Slatini med okupacijo uničenih dosti hotelov.

Letos so v Rogški Slatini sprejeli perspektivni načrt, ki predvideva, da bo zdravilišče doseglo predvojno kapaciteto, v desetih letih pa da bodo postavili nov moderen hotel z najmanj 100 posteljami.

UMRL JE TRENTAR ANTON KRAVANJA - KOPIŠČAR

Sredi minulega tedna je smrt nenadno dohitela staro trentarsko korenino Antona Kravanja, po domače Kopiščarja. Kravanja sodi med poznane trentarske ljudi, ki so postavili temelje našemu planinstvu. Bil je strasten planinec in plezalec; poznajo ga skoraj vsi obiskovalci gora, ki so kdajkoli obiskali Trento. Tako je skromno pokopaljšar v Trenti dobilo novo gomilo; Anton Kopiščar je legel k zaslužnemu počitku k ostalim, ki so ljubili veličino trentarskih gora. Z. N.

Gostovanje koroških Slovencev - manifestacija na Jesenicah

V soboto zvečer in nedeljo popoldne so gostovali v Mestnem gledališču na Jesenicah igralci prosvetnega društva »Roč« iz Sv. Jakoba na Koroškem. Obakrat je bila dvorana polna do zadnjega kotička in si je »Miklovo Zalo« ogledalo okoli tisoč ljudi, približno toliko ljudi pa je moralo oditi, ker so bile vse stopnice razprodane že dva dni pred predstavo.

Ze prva predstava se je zaključila z veličastno manifestacijo bratstva Slovencev, ki živijo to in onstran Karavank. Gledalci so bili z igro, ki so jo gostje igrali v domačem koroškem dialektu, nadvse zadovoljni in je navdušenje do igralcev raslo od slike do slike. Prvi večer so goste pozdravili na odprti sceni predsednik sveta za prosveto in kulturo LOMO Jesenice tov. Jože Zupan, sekretar mestnega komiteja Zveze

komunistov tov. Franc Arh in predsednik Gledališkega sveta jeseniškega gledališča tov. ing. Danilo Gostiša. Nosilka glavne vloge in še nekateri drugi igralci so veličastnejša pa je bila predstava v nedeljo popoldne, po kateri so se gostje skupaj s svojimi sorodniki na Jesenicah ter predstavniki jeseniškega kulturnega življenja podali v prostore »Svobode« pri Jelenju, kjer so izmenjali številne napitnice in pozdrave. V. G.

V soboti pripravljajo obrtniško razstavo. Na pobudo Okrajne obrtne zbornice v Murski Soboti bodo murskoobčinski obrtniki priredili razstavo svojih izdelkov od 30. avgusta do 6. septembra. Razstava naj bi prikazala kakovost izdelkov in sposobnost obrtnikov. Razstava bo najbrž zamenjala tradicionalni prekmurski teden, ki je vsako drugo leto. Anič

Na Krasu pomagajo gasilskim društvom

Pred 30 leti je na Krasu obstajalo že več slovenskih gasilskih društev, ta so razen koristne požarnovarstvene službe igrala tudi važno politično-prosvetno vlogo. To so ugotovljali tudi italijanski okupatorji po prvi svetovni vojni in pohiteli, da so ta društva čim prej uničili, njihovo imovino pa zaplenili. Skoz 20 let po tem zagrovil v svojem proračunu 4 milijona dinarjev. S tem kreditom je okrajna gasilska zveza plačala 500.000 din dolga za lanske leto nabavljeni gasilski avto za PDG Materija, s preostalim denarjem pa so nabavili še drugi gasilski avto in motorno brizgalno za PGD v Komunju. Letos bodo še nabavili motorno brizgalno za gasilsko društvo v Senožečah, sedanjega brizgalna od PGD Senožeča pa bodo dodelili PDG Lokve, tako, da bodo lahko, če bo treba, gasila vsa društva v okraju.

Okrajna gasilska zveza bo letos nabavila za društva v okraju 250 m kujejo. Kljub težavam gasilska dru-

štva zelo pridno vadijo in so letos že večkrat nastopila z različnimi vajami. Razen strokovnega udejstvovanja pa se gasilska društva v Dutovljah, Senožečah in Podgraju tudi kulturno udeležujejo z različni prireditvami. I. Gasilsko društvo v Dutovljah ima najboljši pevski zbor v našem okraju.

Da ima gasilstvo zelo važno gospodarsko vlogo pri obrambi našega gospodarstva proti požarom, nam povedo uspehi prvih mesecev letošnje zime, ko so gasilska društva v okraju gasila 16 požarov v gozdu in dve goveči zgradbi.

Da se bo gasilstvo v okraju še bolj razvilo, bi se ho le temu nudila večja pomoč in skrb, bodo sedaj tudi občinski LO pomagali svojim društvom. J. V.

Zadnja letošnja premiera v Kranju

Prešernovo gledališče bo uprizorilo v petek, 26. junija zadnjo premiero v letošnji sezoni: Zweigovega (ne Jonsnovega, kakor često napačno javljajo) VOLPONA v prevodu Frana Albrehta in v režiji Dina Radolovića. Razkošna renesančna igra modernega avtorja bo nedvomno vzbudila zanimanje krajskega občinstva. Zweigova »brezsrčna komedija«, ki je že poltretje desetletje na repertoarjih vseh evropskih in ameriških gledališč, je ostrá satira na oboževanje denarja in ljudomrzno zaničevanje veselja, torej tudi satira na vsa kršna pribitništvá in filistrsko zapletenost v tem smislu tedaj vselej in tudi danes na moč aktualna.

V naslovni vlogi nastopa eden stebrov krajskega gledališča ustvarjalnosti, priljubljeni France Trefalt, v ostalih vlogah pa: Janez Eržen, Lado Štiglic, Metod Mayer, Marjan Dolinar, Jože Prlatov, Mirko Cegnar, Jože Kovačič, Kilo Maverjega in Angelca Hlebetova. Sceno je zasnoval Sveta Jovanovič.

Od vsepovsod

V Kobaridu so v Tovarni Igel nedavno dobili tudi oddelek za ročne igle. Stroje so uvozili iz Avstrije. V enem dnevu napravijo nad 2000 šivank. To je pri nas prva tovarstvena tovarna za ročne igle. Pozneje pa bodo začeli izdelovati igle tudi za gramofonske plošče.

Na zadnjem zasedanju obeh zborov Okrajnega ljudskega odbora v Ljutomeru so razpravljali tudi o zaposlovanju začasnó nezaposlenih ljudi. Ugotovili so, da so v tem vprašanju želi zadovoljive uspehe, saj jim je uspelo vključiti precej delavcev v gradbeno dejavnost ter elektrifikacijo. Več pa jih bodo zaposlili tudi na različnih javnih delih, in to pri gradnji ceste v Ljutomeru ter regulaciji Plitvice. Sklenili so tudi, naj podjetja sporočajo svoje potrebe po delovni sili svetu za gospodarstvo, tako da bo posredovalnica za delo lahko pravilno razporejala ljudi po njihovi sposobnosti. S tem bodo imeli hkrati boljši pregled nad nezaposlenimi delavci in jih dosti enostavneje podjetja in zadruga sprejemala mimo posredovalnice za delo.

V jeseni bodo v zadrugnem domu v Stročji vasi na državnem posestvu Podgraje v ljutomerskem okraju odprli splošno kmetijsko šolo. Zlasti pa bo ta skrbela za napredek sadjarstva in vinogradništva. Šola, ki bo predvidoma dvestletna in bo letos sprejela kakih 30 do 40 učencev, bodo obiskovali zlasti fantje in dekleta, katerih starši so člani kmetijskih zadrug. Za vzdrževalno najpotrebnejši bodo prispevala občine, kmetijske zadruga, pa tudi okrajni ljudski odbor. Obisk šole bodo omogočili tudi vojniški stritarji. Za vzdrževalno najpotrebnejši bodo prispevali dijaki in študenti s svojim praktičnim delom in solanjem. Ustanovitev kmetijske šole bo pripomogla vzgojiti nov kader za obnovo in razvoj kmetijstva v tem okraju.

Gasilsko društvo v Škofljičah slavi 55-letnico. V nedeljo, 5. julija bodo gasilci v Škofljičah slavi 55 let dela in v ta namen pripravili celodnevni program. Dopoldne bodo v povzročil od Škoflice do Rakevnika pokazali vso svojo opremo, popoldne bo ob 13. uri slavnostni govor, nakar bodo delavci iz rudnika barita Pleše predali gasilec prenovljen avto. Ob 15. uri bodo imeli gasilski vaje, ob 17. uri pa se bo začelo ljudsko razljanje na prostem in v domu.

Člani SZDL v Sežani so opravili 497.000 prostovoljnih delovnih ur, katerih vrednost znaša 13 milijonov dinarjev. Popravljali so vsake poti, vodnjake, šole, pomagali pri elektrifikaciji vasi itd. Najbolj se je izkazala vas Ritomeč, ki šteje 20 družin, napravili so okrog 1000 prostovoljnih ur.

Na Jesenicah so v nedeljo odprli v letovalnici osnovne šole razstavo del učencev vjanske šole. Šola, ki jo vodi znani prosvetni in kulturni delavec Srečko Tič, je letos obiskovalo 112 vajeencev raznih obrtnih strok, izmed katerih jih je 15 izbralo z oddiko. V počastitev Dneva učencev v gospodarstvu pa so vajenci priredili razstavo svojih del, ki bo odprta do 27. junija. Pri slovenski otvoritvi so bili razen vajencev in upravitelja Srečka Tiča navzoči tudi predsednik Okrajne obrtne zbornice tov. Ambrožič iz Radovljice in večina obrtnih mojstrov iz tega območja. Prvi dan je obiskalo razstavo okoli 300 ljudi, ki nikakor ne morejo verjeti, da so izdelki na razstavi delo rok 15 do 18-letnih mladenčev in mladink.

V Podmežaklju na Jesenicah so izkopali in zabetonirali temelje za nov transformator Prebivalcev se kmalu ne bo treba več pritoževati, da ne morejo zvečer brati zaradi preslabih luči. V. G.

Trgovskemu podjetju na Jesenicah primanjkuje moške delovne moči in vajencev

Medtem ko je po drugih krajih dosti brezposelnih trgovskih moči, Trgovskemu podjetju na veliko in malo na Jesenicah primanjkuje moških prodajalcev in vajencev. Trgovsko podjetje so ustanovili iz Industrijskega ma-

gazina, ki se je združil z Okrajnim magazinom in prevzel njegove poslovalnice. Zdaj imajo 18 poslovalnic in 100 zaposlenih moči. Ob prevzemu podjetja so prevzeli tudi uslužbence in prodajalce. Ker se je podjetje večalo, odprlalo nove prodajalne, jim stalno primanjkuje moških prodajalcev, posebno za špicerijsko trgovino, kjer je prodaja združena tudi s težjimi deli. Tudi vajencev znatno primanjkuje. Najbrž je to pomanjkanje edin-

stven primer na Jesenicah, kjer grede vsi moški raje v tovarno, kjer imajo boljše plačilne pogoje. Podjetje si pomaga z žensko delovno silo. Kader izboljšujejo tako, da pošiljajo vajence v Kranj v dobro šolo, za katero tudi prispevajo 1% plačilnega fonda. Podjetje misli oprimiti dve novi prodajalni na Jesenicah in eno pri Sv. Križu, prav tako nameravajo za uslužbence zgraditi stanovanjski blok za samce.

Velik kulturnoprosvetni pomen idrijske ljudske šole

Ljudska šola v Idriji od leta 1756 do 1877

zveze pa ministrstvu za javna dela na Dunaju. Za krajevni šolski svet je poslal rudniški uradnik, pedagogsko-didaktično, pa je nadzoroval šolo okrajni šolski svet v Logatcu. Ker je bil zavod povsem odvisen od rud-

Kmalu po odkritju živega srebra, konec 15. stoletja se je v Idriji naselilo mnogo rudarjev in rudarskih strokovnjakov, ki so pršli večinoma iz avstrijskih in nemških dežel. V teh deželah se je v 16. stoletju močno širil luteranstvo, ki je po nastopu domačih predikantov s Primožem Trubarjem tudi na Slovenskem dobilo mnogo privrženecv. V Idrijo priseljeni Nemci in domači protestanti so kmalu spoznali, da je rudarjem potrebna šola, kajti le pisnimi ljudje so mogli sami brati in se poučevati v skrivnosti sv. pisma. Okoli leta 1580 so že poučevali na enorazredni ljudski šoli. Zanimivo je, da se je leta 1596 pojavil na tej šoli kot učitelj neki Peter Gallus, ki je bil morda sorodnik znanega glasbenika Jakob Gallusa - Petelina, saj glasbeni zgodovinarji domnevajo, da je bil slednji rojen v Idriji, v Ribnici ali pa na št. Viški gori.

Protireformacija Tomaža Hrena je tudi iz Idrije pregnala protestante in šola je prišla v katoliške roke. Ko je vlada Marija Terezija, je šola l. 1777 postala trirazredna glavna šola (normalka) in je že tedaj bila ena najboljših na bivšem Kranjskem. Leta 1850 je postala šola štirirazredna. l. 1899 je dobil doški oddelek še 5. razred. Leta 1905 je bila dotedanja enotna deska in dekliška šola razdeljena na petrazredno deško in štirirazredno dekliško ljudsko šolo, vsaka s svojo upravo. V šolskem letu 1901/02 so bili namreč v Idriji čepeli mestno nižja realna, ki je pozneje postala višja, zato ni bilo treba opirati višjih razredov na moškem oddelku. Dekliška ljudska šola je bila l. 1906 razširjena na sedemrazredno. l. 1913 pa je postala popolna dekliška šola z osmimi razredi.

Idrijska ljudska šola je bila tedaj pravzaprav zasebna rudniška šola, saj je vse materialne stroške in plače učiteljev, ki so bili v statusu rudniških uradnikov, kril rudnik in je glede tega bila šola podrejena naravnost ministrstvu za poljedelstvo, po-

dobnih risarjev, ki so bili pozneje zaposleni v rudniških pisarnah. Na šoli so poučevali učence tudi v gladi, posebno violini; sprlo prirodne darjarnosti; Idričjanov za glasbo je bila glasbena šola velikega pomena. Na šolskih vrtovih so učitelji - strokovnjaki vzgajali dobre vrtnarje, dekleta pa so z vrnemo obiskovala tako imenovano industrijsko šolo, kjer je posebna učiteljica za ročna dela poučevala učence v krojenju, šivanju, vezenju itd.

Kje je prvotno stala ljudska šola, ni znano. l. 1856 se je preselila na trg, ki je dobil po njej naziv Šolski trg. Ker je številno učencev trajno naraščalo in doseglo konec minulega stoletja 1000, je bilo treba zgraditi novo šolsko poslopje. Monumentalna zgradba je bila do leta 1877 predana svojem namenu.

Izvestne učne moči, ki so delovale na šoli, obširno učni program, odlična oprema zavoda z vsemi dosegljivimi didaktičnimi sredstvi in brezplačno preskrbo učencev z vsemi šolskimi potrebščinami so dvignili sloves šole, ki je privabila mnogo učencev iz oddaljenih krajev Gorjske, Krasa in celo iz Trsta. Mladina je tu dobila trdno podlago za nadaljnje učenje na srednjih šolah ter obilno zaključno osnovno znanje.

Idrijska ljudska šola je do prve svetovne vojne lepo napredovala. Medvojne razmere in nastanitev vojaške bolnišnice v posloppu so njen napredek močno omejale. Leta 1918 so zasedle Idrijo italijanske okupacijske čete in ko je bilo mesto do-

končno priključeno k Italiji, so se začeli za šolstvo žalostni časi. Italijani so se znesli nad vsem, kar je bilo slovenskega. Slovenske učitelje in učiteljice, kar jih ni pobegnilo v Jugoslavijo, so premetli v notranjost Italije, na zavodu pa so namestili Italijane. Tako je prišlo do krščee nesmiselnosti; učenci niso razumeli nič besedice italijanske, še manj pa učitelji slovensko. Italijanščina je bila edini učni jezik. Ni namen tega članka podrobneje opisovati razmere na šoli med italijansko zasedbo, saj so prevedč tragične; zmagovita narodnosvobodilna vojska je k sreči pravočasno napravila konec takšnemu stanju.

Ce upoštevamo, da je bila Idrija po svoji legi vse do iznajdbi modernih prometnih sredstev tako rekoč odrezana od sveta in navezana na nase, se moramo čuditi zelo razgibanemu kulturnemu življenju, ki je tedaj plamtelo v starem rudarskem mestu. Zasluga za to gre predvsem idrijski ljudski šoli, ki je dala rudarskim sinovom krepko podlago za nadaljnje prosvetno udejstvovanje in izpolnjevanje. F. N.

Idrija v 17. stoletju (iz Valvozolja)

Novi slovenski grobovi na tujem

V Clevelandu so umrli: Jože Zela po domače Zrinov Jože, star 86 let, doma iz Slavinje pri Sentpetru na Krasu Franc Pakliž doma z Dobrave, Anton Gorjup, star 75 let, Katarina Pome rojena Kralj, stara 71 let, doma z Podzemlja pri Metliki, Marija Perko, rojena Gregorič, stara 81 let, doma iz Ambrusa na Dolenskem, Franc Gričar, star 79 let, Ivanka Turk rojena Papež, stara 84 let, doma z vasi Zvirče fara Hinje na Dolenskem, Janez Krizmančič, star 9 let, doma iz Bazovjice pri Trstu, Anton Supan, star 70 let, doma iz Lantropeta na Dolenskem, Franc Škrlup, star 69 let, doma iz Trzinca, Franciška Vičič po domače Brinčica Franciska, stara 69 let, doma iz vasi Marje Trnovo pri Ilirski Bistrici in Franc Race, star 74 let, doma iz Rožika na Primorskem.

V kraju Ely je podlegel raku Gojze Janežič star 57 let; v istem kraju je umrl v bolnišnici Janez Kaban, ki je tudi podlegel rakustar je bil 72 let; V Gilbertu je umrl Anton Geran, star 77 let, doma iz Pijave Gorice, V Detroitu je umrl Janez Jerman star 73 let, doma iz Bele Kraljine, V Herminio je umrl Jože Gradšček star 72 let, doma iz Strani pri Kamniku, V La Salle je umrl Franc Salevič star 85 let. V kraju Butte je umrl Franc Zalc, star 63 let, doma iz vasi Vrh v Beli Krajini, V kraju Kane je umrl Anton Mihačič, star 67 let, doma iz občine Prem na Primorskem, V Sharovnu je umrla Franciška Valentinič, stara 81 let, doma iz vasi Banjšta na Dolenskem, V Chicago je umrl Ignac Heinrichar star 67 let, V Milwaukee je umrl Jože Tomše, star 71 let, doma od Sv. Marijete pri Mariboru.

Kakšni bodo šole otroci, če je že oče tak?

V šoli pri Kapeli je nedavno prišel nenadoma v razred delavec karkeskega gospodarstva Franc Pucko er vpričlo ostalih pretepel učenca Anka Rautarja, ki je menda imel čete stare »račune« z njegovim strom. Med pretepanjem je grozno zmeral otroke, preklinjal ter svdi žrtvi proznil celo z ubojem. Tako je hotel poravnati otroške račune. Anič

V SEGA PO MALEM ZA VSE

Neonska razsvetljava se čedalje bolj uveljavlja

V nekem predoru v New Yorku imajo 5767 neonskih cevi

Po vsem svetu, tudi pri nas, se zadnja leta navadna električna razsvetljava čedalje bolj umika neonski. Neonske cevi srečujemo čedalje pogosteje v gledališčih in kinematografih, muzejih, po izložbah in drugih javnih lokalih. Kako ta razsvetljava nastane in kakšne so njene prednosti pred običajnimi električnimi žarnicami? Neonska razsvetljava nastane na načelu ultravijolnega izžarevanja. V stekleni cevi sta dve ploščici, dve elektrodi. Zraka v cevi ni, marveč le nekaj argona. Notranja površina cevi je preplečena s fluorescentnim prahom. Ko elektrodi povežemo z električnim tokom, nastane ultravijolno izžarevanje, ki ga ne vidimo. Ko pa gre skozi fluorescentni prah na stenah cevi, se spremeni v svetlobo raznih barv. Tako lahko dobimo belo dnevno svetlobo, modro, rumeno itd. Vse je odvisno od fluorescentne mešanice. Tako je človeku privraket omogočeno dobiti barvne razsvetljave, kakršne si želi. V začetku so mislili, da so svetlobni žarki neonske žarnice ljudem škodljivi, pozneje pa so ugotovili, da vse škodljive žarke vpija steklo, tako da v tem pogledu ni razlike med neonsko in običajno električno žarnico. Prednosti prve pa so znane. V žarnicah starega tipa dobivamo svetlobo s segrevanjem vlakna. Ta način je zelo neekonomičen, ker se mnogo električne energije v obliki toplote izgubi, ker se ne spreminja v svetlobo. Pri neonskih žarnicah pa so izgubi le malo toplote, ker gre za tako imenovano hladno svetlobo. Električna svetloba je ljudem, ki ponoči bero ali delajo, škodljiva. Steklo električne žarnice se namreč blešči. Da bi to preprečili, so začele tovarne izdelovati žarnice z mlečnim steklom. Proti koncu druge svetovne vojne so začele nekatere francoske in belgijske družbe z neonskimi žarnicami razsvetljevali železniške vagonce. Ker mečejo neonske žarnice zelo rahlo senco, so primerne tudi za reflektorje, za razsvetljavo ateljejev, projektantskih birojev itd. Posebno praktična je neonska žarnica v obliki ročne svetilke. Najdaljšo napravo za razsvetljavo z neonskimi žarnicami imajo v nekem uličnem predoru v New Yorku. Dolg je 2700 m in ima v štiri nepretrganih vrstah ob stenah 5776 neonskih cevi.

MALI LEKSIKON

VPRAŠANJA:

Kateri stari indijski filozof je obogatil fiziko z atomističnim naukom? Kaj pomeni trava za živalje na zemlji? Kakšno pravilico je bramanska vera opravilevala kaste v indijski družbi? Koliko filmov so izdelali v Ameriki med leti 1912 in 1939? Katere živali so predniki našega goveda?

ODGOVORI

Stari indijski filozof Kanada je v svojem nauku »Vajšesika« zgradil atomistično gledanje na svet. Po njegovem mnenju je vse v naravi sestavljeno iz najdrobnejših delcev - atomov. Iz kakovostno različnih atomov je sestavljenih 9 vrst substanc: zemlja, voda, ogenj, zrak, eter, čas, prostora, duša in manas - neka vrsta substance, ki je posrednik med našimi utili in zunanjim svetom.

Trava je najstarejša rastlina na svetu. Arheologi in naravoslovci domnevajo, da je rasla že pred 20 milijoni let. Rastline, s katerimi se človek hrani: pšenica, koruza, riž, so samo kultivirane vrste trave. Trava pokriva petino zemeljske površine, njenih vrst pa je kakih 6.000. Razmnožuje se hitro. Iz ene travice zraste kakih 50 milijonov zrn cvetnega prahu, ki ga raznaša veter na vse strani. Trava je za človeško življenje nenadomestljiva, ker vsrkava volkanske količine sončne energije, ki je umetno seveda ne bi mogli napraviti. Iz zemlje pa srka trava dušik in redke rudnine, ki jih spreminja v proteini, glavno življenjsko snov.

Stari indijski svečeniki so širili pravilico o nastanku sveta, po kateri so si prizadevali obraniti kaste v družbi kot nekaj, kar je že od pametiveka na svetu bilo in kar je nastalo hkrati z bogovi. Ta pravilica pravi, da so bili v pradavnih časih na svetu samo starodavni bogovi in neko prvotno bitje, pokast, imenovano Kurusa, velikansko, s tisočimi nogami in glavami. Bogovi so Kurusa ubili in ledaj sta prišla iz njegovih ust dva nova bogova hkrati z indijskimi bramanskimi svečeniki. Iz Kurusinih rok naj bi bili nastali vojaki, iz beder kmetje, iz nog zemlja, iz možganov morje. Iz oči sonce, iz ostalih delov tega fantastičnega bitja pa živali, rastline, reke in jezera.

Ameriška kongresna knjižnica je izdala katalog, ki obsega samo naslove in podatke o filmih, izdelanih in registriranih med leti 1912 in 1939. Iz tega kataloga je videti, da so izdelali v Ameriki v teh letih 50.000 umetniških, dokumentarnih in drugih filmov. Letos bo kongresna knjižnica izdala nov katalog o filmih, izdelanih v letih od 1939 do 1950.

Vse vrste govedi, kar jih vidimo zdaj na svetu, izvirajo od dveh ali treh divjih vrst. Eden izmed divjih prednikov našega goveda živine je bil divji bik tur. Živel je v Evropi, pa tudi v Zahodni in Severni Aziji. Stari Slovani so ture pridno lovili. V Evropi so te živali izumrle v 17. stoletju. Manjše pasme evropske govede živine so se razvile iz druge vrste govedja bika, ki je živel na področju Alp, pa tudi v Srednji in Severni Evropi. Nekaj govede živine pa izvira od indijskega bika, med drugim tudi sedanja vrsta v Indiji močno razširjena goveda živine, ki ji pravijo zebu.

PRAKTIČEN KLOBUK, ki ga nosi ženska v nočni tobaci in ga po potrebi napihne

Zlato deželo iščejo

V severni del Južne Amerike se je napotila nova odprava

Iskalcem zlata in raznim pustolovcem že dolgo roji po glavni misli na fantastično zlato deželo v severnem delu Južne Amerike. Francosko-južnoameriška odprava je baje končno to deželo našla, in sicer ob izviru reke Orinoko na meji med Venezuelo in Brazilijo. Slo naj bi za El Dorado, ki je postal že simbol blaginje. Mimogrede rečeno, to ne pomeni »Deželo zlata«, marveč »Požlačen moč«. S tem so mislili vladarja deželice Hibbare, o katerem so Indijanci v obalnem pasu pripovedovali fantastične stvari. Pravilo so, da je po izločitvi ves v zlatu odveslal na širno morje in se tam okopal. Zlato prah, ki je padel z njega, je posvetil bogovom. Zdej vemo, da je na tej pravilici nekaj resnice. Na bregu jezera Buatavita so se zbrali prebivalci deželice Hiphara, da bi pozdravili mladega vladarja. Med slavnostnimi ceremonijami so ga ob jezuru slekli, namazali z lepljivo tilovico ter od pete do glave potresli z zlatim prahom. Zarečemu soncu podoben je potem Dorado stopil na splav, pokrit z dragulji in zlatimi darili, ter odveslal na sredino jezera. Tam je vrgel v vodo dragoceno, ondotin bogovom namenjena darila. In od takrat pustolovci iščejo pravilčno zlato deželo, ki jo istovetijo z osebo z zlatim prahom posutega kralja. Ko je Kolumb 6. decembra 1492 prispel na Haiti, so mu prebivalci prinesli kos zlata ter maske z zlatimi očmi in ušesi. Kolumb pa jim je dal zanje le nekaj zvončkov. Ze takrat so po zlatu hrepeneči Španci slišali o deželi Cibao. Ime zveni podobno kakor Cipango, kar pomeni zlata dežela. Tudi Pizarro je iskal ob neki Amazoni velikega kneza, ki se ga imenovali El Dorado, pa ga ni našel. Zemljepisno najvažnejši in najnesrečnejši med vsemi odpravami, ki naj bi našle to pravilčno deželo, sta bili odpravi Filipa Huttana in Bartolomeja Welserja, sina ustanovitelja kolonije Venezuele. Avgusta 1541 sta se napotila s tisoč spremljevalci skozi džungle iskat zlato deželo. Prodrli sta daleč v dolino reke Amazone, zlata pa nista našla. Večina raziskovalcev se je raz-

Huda izkušnja z zavarovalnico

Neki ameriški zavarovalni agent, znan po svojih presenetljivih uspehih, je nekdo zavarovalni pohištvo nekega bogatega Američana proti požaru in tatvini. Bogataš, ki se je hotel pošaliti z njim, ga je vprašal, ali bi lahko zavaroval proti požaru tudi njegovo bogato zalogo izbranih cigare. Agent je njegovi želji takoj ustrejel. Cez nekaj mesecev je zavarovavec zahteval zavarovalnico, češ da mu je ožen medtem cigare uničil. Zavarovalnica je ugovarjala, češ da je treba cigare tako ali tako pokaditi, da so torej že vnaprej določene, da jih ogenj uniči. Američan je namreč cigare pokadil. Vzlic temu pa je vztrajal na zavarovalnici. Nazadnje mu je morala zavarovalnica zavarovalnino izplačati, ker je tudi sodišče pritrdilo zavarovancu.

Mož je namreč zavaroval cigare proti požaru oziroma ognju, in ker jih je le-ta dejansko uničil, mu je zavarovalnica po vseh pravih pripadala.

Mož pa se ni dolgo veselil svojega uspeha. Zavarovalnica ga je namreč ovidala zaradi namernega požiga. Stvar je prišla pred sodišče in premeteni zavarovavec je dobil eno leto zapora.

Anekdote

MATOŠ O POEZIJI

Kritik Matoš je sedel v družbi svojih prijateljev, ki so se pripravili o poeziji. Eden izmed njih ga je vprašal, kaj je poezija. »To je,« je odgovoril Matoš, »različno vrste sladkorja in sladice, vsega po nekaj kar plezali v velikih vislinah potrebujejo in radi jedo.«

SKROMNO DARILO

Montesquieu se je nekdo prekal z nekim parlamentarcem iz Bordeauxa, ki ga ni imel za posebno pametnega človeka. Parlamentarec nikakor ni hotel priznati njegovih argumentov in nazadnje mu je rekel: »Ce je res vse tako, kakor pravite, vam je moja glava na razpologo.«

»Sprejemam,« je mirno odgovoril Montesquieu, »kajti skromna darila prijateljstvu koristijo.«

BOLJEŠE

V neki vesel družbi, v kateri je sedel tudi duhovit mož, je nekdo vzkliknil: »Kaj je boljše od polne čaše?« »Polna steklenica,« je odgovoril duhovitež.

Sport in telovadnja zvezoj

SVETOVNO PRVENSTVO V KEGLJANJU

Jugoslavavija - moštveni prvak

Svetovni prvak med posamezniki je Avstrijec Bayerl - Vsi Jugoslovani med prvo desetorico

Beograd, 23. junija Včeraj je bilo končano tekmovanje posameznikov za svetovno prvenstvo v kegljanju. Med 36 tekmovalci je bil najuspešnejši Avstrijec Bayerl. Čeprav so bili glavni favoriti za prvaka Jugoslovani, jim je visoko zveneči naslov ušel, ker niso imeli srečnega dne. Doseženo povprečje 833 podrtih kegljev je sicer zadovoljivo, vendar nikomur ni uspelo približati se številu 900, ki so ga na treningu večkrat dosegli. Najboljša desetorica je beležila naslednje rezultate: 1. Bayerl (Avstrija) 862 kegljev, 2. Schmid (Zah. Nemčija) 858, 3. Kružič (Jugoslavija) 851, 4. Pogelšek (J) 839, 5. Martelanc (J) 835, 6. Kobal (J) 832, 7. Wiger (ZN) 831, 8. Kreutzer (A) 829, 9. Bobanac (J) 824, 10. Hladnik (J) 819 kegljev.

Marija Simunič

Med kegljači, ki so tekmovali izven konkurence, je še ponovno izkazal Avgust Likovnik z 880 keglji in tako dosegel doslej najboljši rezultat na letošnjem svetovnem prvenstvu v Beogradu. Sestavljavci reprezentančnega moštva bi morali vsakekor upošte-

vati njegovo veliko rutino in borbenost in ga uvrstiti med tekmovalce v konkurenci.

Tehnični rezultati: Jugoslavija: 1. 497 (Smoljančič 861, Hladnik 840, Martelanc 819, Denič 820, Kobal 840, Pogelšek 817). Avstrija: 1. 4832 (Beschel 839, Porter 817, Donat 781, Heitvogel 802, Tschek 755, Fehrer 838.) Zahodna Nemčija: 4754 (Sonntag 762, Noll 839, Lehman 759, Dehman 805, Wieger 795, Schmidt 794.) Francija: 4476 (Chattain 698, Brehennhagen 743, Lamels 728, Weils 739, Metzger 802.) Danes je zadnji dan šampionata. Tekmovalce bodo ženske za naslov svetovne prvakinje.

KOLESARSKI DVOBOJ KOROSKA - SLOVENIJA PREMOČ NAŠIH TEKMOVALCEV

V soboto in nedeljo je bil v Celovcu kolesarski dvoboj reprezentance Slovenije in Koroske. Zmagali so Slovenci, ki so nabrali 380 točk, medtem ko so jih Avstrijci dobili le 295. Prvi dan so bile na sporedu ulične dirke. Vozili so 60 krogov v skupni dolžini 50 km. Kljub temu, da so med vožnjo zaradi okvar odstopili trije Slovenci, so si v prvem dnevu priborili 8 točk naskoka. Po ogorčni borbi je zmagal Avstrijec Gasser pred Slovincema Blažnikom in Brajnikom. Sledili so Schmid (K), Rozman (S), Mišenski (K), Polak (S), Mihelovič (S) itd. Drugi dan so tekmovali na progi Celovec-Volšperk-Celovec. Naši tekmovalci so bili od starta do cilja v vodstvu ter so diktrali zelo oster tempo. V serpentinah pred Volšperkom je bil v vodilni skupini med šestorico naših tekmovalcev le še Gasser, ki pred ciljem ni zdržal ostrega tempa. Skozi cilj je privozil šele sedmi. Tekmovalci so se razvrstili na cilju takole: 1. Brajnik 5:21.00, 2. Grajzer 5:25.50, 3. Lehen 5:25.51, 4. Blažun 5:28.50, 5. Podmilščak 5:30.00 itd. Povratno tekmovanje bo 30. avgusta v Ljubljani na progi Ljubljana-Trzin-Bled-Ljubljana.

Na lahkoatletskem tekmovanju v Bruslju je Francoz Mimoun tekkel 5000 m v 14:08.4, Maens, Belgija, pa je na 800 m dosegel čas 1:48.6. Sveda Karlsson in Erikson sta na atletskem tekmovanju v Stockholmu dosegla na 1500 m čas 3:46.3 oz. 3:46.6. Čehoslovaška časninarska agencija poroča, da je Stanislav Jungwirt tekkel 800 yardov v času 1:49.6, kar je samo za 4 desetinke sekunde slabše od svetovnega rekorda Američana Whitfielda. Prvi 800 m je Jungwirt dosegel čas 1:48.6. To sta letinjca najboljša rezultata. Včeraj je osvojil v Atenah »Panatinalkos« drugič po vojni groščo državno prvenstvo. Drugo mesto je osvojil prejšnji klub »Olimpiakos«, ki je bil po vojni trikrat državni prvak, na tretjem mestu pa je solunski klub »Aris«, ki je bil doslej samo enkrat prvak.

Na lahkoatletskem tekmovanju v Bruslju je Francoz Mimoun tekkel 5000 m v 14:08.4, Maens, Belgija, pa je na 800 m dosegel čas 1:48.6. Sveda Karlsson in Erikson sta na atletskem tekmovanju v Stockholmu dosegla na 1500 m čas 3:46.3 oz. 3:46.6. Čehoslovaška časninarska agencija poroča, da je Stanislav Jungwirt tekkel 800 yardov v času 1:49.6, kar je samo za 4 desetinke sekunde slabše od svetovnega rekorda Američana Whitfielda. Prvi 800 m je Jungwirt dosegel čas 1:48.6. To sta letinjca najboljša rezultata. Včeraj je osvojil v Atenah »Panatinalkos« drugič po vojni groščo državno prvenstvo. Drugo mesto je osvojil prejšnji klub »Olimpiakos«, ki je bil po vojni trikrat državni prvak, na tretjem mestu pa je solunski klub »Aris«, ki je bil doslej samo enkrat prvak.

GOSTOVANJE SVEDSKIH PLAVALCEV V BEOGRADU

Ligorio izenačila rekord na 100 m prsno

Beograd, 23. jun. Sinoči je bila v Beogradu mednarodna plavalna in watropolo tekma med švedskimi klubom »Lugie« iz Lunda in novoustanovljenim plavalnim klubom »Partizan«. To prvo plavalno tekmo v tej sezoni je gledalo kakih 1500 gledalcev. Moštvo Partizana je bilo okrep-

ljeno z Jegerjem (Naprijeda), v moštvo »Lugie« pa je nastopil svetovni rekorder na 100 m prsno Brock. Naša rekorderka v hrbtnem plavanju Eša Ligorio je skušala sinoči izboljšati svoj rekord na 100 m. To progo je preplavala v zelo lepem slogu in izenačila državni rekord 1:20.2.

Tehnični rezultati, moški: 200 m prsno: Jeger 2:20.5; 100 m prsno: Brock 1:19.31 50 m prsno (mladinci): Linkquist 32.2; 100 m prsno: Jeger 1:02.4; 100 m hrbtno (ženske): Ligorio 1:20.2; 4x50 m mešano: »Lugie« 2:14.5; »Partizan« 2:16.3; 4x50 m prosti: »Partizan« 2:25.4; »Lugie« 2:25.8. V odmoru so nastopili pionirji in pionirke »Partizana«, ki so tekmovali v vseh disciplinah na 50 m.

Po plavalnem sporedu je bila watropolo tekma med švedsko ekipo in ekipo »Partizana«, ki je bila okrepljena z Mišičem, Jedinom in Jegerjem vsi Naprijedi in Šilkom (Beograd). Partizan je visoko zmagal z rezultatom 6:0.

Izbirno tekmovanje grških atletov

Atene, 24. junija. Predvčerajšnjim in včeraj so bila v Atenah izločilna tekmovanja za sestavo grške reprezentance, ki bo nastopila v atletskem troboju proti Jugoslaviji in Turčiji. Moštvo še ni dokončno sestavljeno, gotovo pa je, da bodo zmagovalci včerajšnjega tekmovanja uvrščeni med reprezentante. Dosegli so naslednje boljše rezultate: 100 m Petrakis 11.2, 200 m Petrakis 22.9, 400 m Silis 49.2, 800 m Depastas 1:59.1, 1500 m Konstantinidis 4:10.0, 110 m ovire Standos 16.9, višina Biskinis 198, daljina Zikas 6.63, metlica Evstatiadis 410, troskok Dodas 14.11, kroga Jataganac 14.79, disk Jataganac 44.93.

Pariz. — Na tekmovanju francoski plavalcev reprezentativcev je najboljši rezultat dneva dosegla Narija Helena Andree, ki je 100 metrov hrbtno preplavala v času 1:17.8.

Kako so opremili angleške plezalce?

Med vsemi odpravami na Mount Everest je bila Huntova najboljše opremljena

Nad sto angleških tvrdk je poskrbelo, da je bila odprava polkovnika Hunta, ki je dosegla vrh Mount Everest, zelo dobro opremljena. Imela je vse potrebno, od radijskih aparatov do stanjenega ovsa. Zlasti dobri so bili njeni aparati za kisik. Izdeloval jih je več angleških tvrdk ob sodelovanju ministrstva za preiskbo in admiraltete, pomagala pa so še tri svetovljana tehnična telesa. Glavno besedo pri tem je imela tvrdka Ieovil, ki je proučevala konstrukcije novih aparatov za kisik na podlagi umetnega pritiska v letalskih kabinah in aparatih za plote. Med najzanimivejšimi deli opreme angleških plezalcev so bile posode za hladno in vročo vodo. Plezalci so imeli zelo lahke pakete hrane, spravljene v plastičnih vrečkah. Takšnih vreč so imeli 20.000 in v njih je bilo 1500 obrokov. Vsak obrok je bil spravljen v kartonski škatlici s pokrovčkom, ki pa je bila hermetično zaprta in zavita v staniolo. To je bil prvi primer, da je imela alpinistična odprava hrano prevaževano na velike visline. Tako sta lahko Hillary in Tensing vzela s seboj dovolj hrane, ko sta plezala proti vrhu. Breztrajni prostor v paketih je omogočil stisniti hrano tako, da ni zavzemala mnogo prostora. Ko pa so pakete odprli, je dobila hrana v njih prvotno obliko. Da niso paketov hermetično zaprli, bi se bili zaradi manjšega zračnega tlaka v veliki višini razpočili. V paketih so imeli alpinisti sir, čaj, kava, limonin prašek, različne vrste sladkorja in sladice, vsega po nekaj kar plezali v velikih vislinah potrebujejo in radi jedo. Neke tvrdka, ki je izdelala šotore za odpravo leta 1921, jih je izdelala tudi lokar. Narejeni so bili iz lahke tkanine, mešanice bombaža in nylona. Velika prednost takega blaga je, da je trdno in da kljubuje tudi najhujšemu vetru. Čeprav tkanina ni popolnoma nepremokljiva, ne vsrkava voda. Angleški plezalci so morali biti zavarovani pred drobnimi snežinkami, na pa pred dežjem, ki se jim za tako visoko ni bilo treba bati.

Njihovi čevlji so niso dosti razlikovali od običajnih alpinističnih čevljev za visoke gore. Gornje usnje je bilo dvojno, vmes pa krznena podloga. Novo je bilo samo to, da je neka tvrdka izdelala za čevlje posebno usnje, ki tudi v najhujšem mrazu ne zmrzne. Tako so bili plezalci zavarovani tudi za primer, če bi jim noge zmrznilo, da bi čevlje lahko sezuli, ne da bi si kolož poškodovali. Čevlje za zadnjo etapo plezanja je izdelala neka druga tvrdka. Narejeni so bili tako, da so držali samo nekaj dni. Bili so izredno lahki in plezalec sta jih lahko obuvala tudi v razredčenem zraku, ko človek nima več nit toliko moči, da bi navadno čevlje obul. V takih čevljih tudi ni nevarnosti, da bi plezalec spodrsnilo. Znotraj so podloženi, tako da so neprimemočljivi. Zunanji podplat so narejeni iz nitrocelularnega gumija. Smolo za gumi, pomešan s sintetičnim grom, par takšnih čevljev tehtata 2 kilograma, vtem ko so imeli švicarski plezalec lani plezalne čevlje iz jelenje kože, ki so tehtali blizu 4 kilograma par.

Tudi obleka angleških plezalcev je bila narejena nalašč za to priložnost. Vsak plezalec je dobil jopič iz bombažne tkanine z dvojno nylonsko podlogo in kapuce s ščitkom, da je bil dobro zavarovan proti vetru. Perilo so imeli iz plešene volne. Plezanje na Mount Everest je pokazalo, da je volna za čuvanje plezalečve telesno toplote nenadomestljiva. Posebnost opreme angleških plezalcev so bili tudi majhni radijski telefoni, težki komaj po 2 kg. Tudi ti telefoni so znatno primogli k uspehu. Odprava je vzela na pot tudi kakih 800 m nylonskih in kakih 300 m običajnih plezalnih vrvi iz italijanskega predvaja. Nahrbtnike je imela iz nylona. Prakska je pokazala, da so nylonske vrvi mnogo boljše od običajnih. C. Cooke, ki je tudi sam alpinist, je izumil aluminijast ščit za kuhalnike, v katerih se je sneg mnogo hitreje toplil in voda tudi segrela hitreje kakor v običajnih loncih.

Ali je stopil Tensing prvi na vrh Mount Everest?

New Delhi, 23. junija. Se ni popolnoma pojasnjeno, kdo se je prvi povzpeli na vrh Mount Everest, Tensing ali Hillary, ker je danes Tensing izjavil, da sta ga oba dosegla istočasno. Tensing je dejal: »Pri vzponu 27. maja sva se Hillary in jaz vzpenjali izmenoma in si pomagala drug drugemu. Jaz sem zabodel na vrhu zastave Indije, Nepala, Velike Britanije in Združenih narodov, Hillary pa je fotografiral.« Tensingovo izjavo je potrdil predsednik nepalske vlade Koirala. Pri sprejemu v Katmanduju so Tensinga zasuli z darili. Sprejel je majhen zlat kovček, srebrno trofej, ki predstavlja Mount Everest in kamen, ki predstavlja hišo, ki jo bo zanj sezidal nepalski odbor.

bo peljal v Anglijo, kjer bi naj sprejel odlikovanje, če ne bo popustil glede tega. Zaradi takšnega stališča vojde odprave Tensing ni hotel prisostvovati slovesnemu sprejemu v britanskem poslanstvu v Katmanduju. Nekaj Nepalcev je v Katmanduju napadlo dopisnika londonskega »Daily Telegrapha«, ki je poročal, da je najvišji vrh sveta osvojil Novozelanec Edmund Hillary.

Slab uspeh naših jahačev

Pariz, 23. junija. Jugoslovanski jahači Slijvar, Stojčić in Stojanović so se z našimi najboljšimi konji »Bisers«, »Jonny«, »Azrije«, »Mangupe«, »Kondos« in »Bubin« udeležili prslav v Parizu, v okviru katerih je bilo tudi svetovno prvenstvo v konjskem športu. Skupno je tekmovalo kakih 30 najboljših konjev sveta z jahači iz 12 držav. Razpo moštvo je doseglo zelo slabe uspehe. Vsi konji so skakali mnogo slabše kakor navadno, zlasti zato, ker niso navajeni na nočne temke pod žarometi in ker so bili zapreke previsoke. Zmehdeni so bili tudi zaradi desetstisočev gledalcev, ki so ploskali ob vsakem skoku. Edina dirka, pri kateri so se Jugoslovani uvrstili, je bila tekma čez 16 zaprek, v kateri je sodelovalo 27 najboljših konj Slijvar je na »Biseru« zasedel eno mesto in dobil nagrado 10.000 frankov. V tolažilnem tekmovanju je Stojčić na »Azrije« zasedel 7. mesto.

Indijski tisk o sporu Tensing-Hunt

Kalkuta, 23. junija. Spor o tem, kdo je prvi, Tensing ali Hillary, stopil na Mount Everest, se vedno bolj razvema in je nevarno, da bo povzročil sovražno razpoloženje do Velike Britanije in Nepala in Indije. Indijski tisk piše, da je vodja britanske odprave polkovnik Hunt zahteval od Tensinga, naj demantira svojo prvotno izjavo, da je on prvi prišel na vrh Mount Everest. Polkovnik Hunt je grozil Tensingu, da ga ne

Reshewsky : Najdori 6:6

Buenos Aires, 23. junija. V 13. paritji kaže po 40. potezi, da bo Najdori premagal Reshewskega. Sedaj imata oba po 8 točk, ker sta v 12. paritji remizirala po 26. potezah.

Predprodaja vslopnic za jubilejne prireditve »PARTIZAN« do 26. t. m. v Narodnem domu

— Vedno se jezi, ker ne more porjaveti.

FILATELIJA

PRVA POŠTNA ZNAMKA NOVE JUGOSLAVIJE

Nedavno tega je objavila »Borba« zanimiv članek ing. Žive Djordjevića, predsednika Zveze filatelistov Jugoslavije, o prvi znamki nove Jugoslavije.

Poskus izdaje prve poštne znamke nove Jugoslavije sega v dobo narodnoosvobodilne vojne, ko je na osvobojenem ozemlju že delovala partizanska pošta.

V mesecu aprilu 1944. leta, ko je bilo osvobojeno ozemlje zelo veliko, je izdelal znani slikar Djordjević Andrejević Kun v Drvaru, takratnem sedežu maršala Tita in Vrhovnega štaba NOV in POJ, idejni osnutek za prvo znamko nove Jugoslavije, zatem pa je izrezal z najprimitivnejšim orodjem lesorez iz hruskovega lesa.

Deset izvodov tega znaka je dal slikar Kun pokojnemu Ivanu Milutinoviću, članu Vrhovnega štaba NOV in POJ in CK KPJ. Milutinovići jih je nekaj uporabil na pismih, ki jih je poslal v Crno goro, nekaj pa jih je nosil s seboj. Zato ni izključeno, da so te znamke nekje še ohranjene, ostale neuporabljene, so pa mogoče

v arhivu Vrhovnega štaba NOV in POJ ali pa v pokojnikovi zapuščini.

Ne glede na to, da tu ne gre za izdano znamko, marveč za prve odtiske, bi bilo važno najti to zgodovinsko dokumentacijo razvoja naše filatelije.

Dva odtiska je Kun dal tovarišema, ki sta delala v tiskarni »Borbe«, dva druga odtiska pa je poslal po kurirju tov. Vladimiru Dedijeru, ki je bil tedaj kot ranjenec na zdravljenju v Italiji. En odtisk hrani tov. Kun sam, in to je, kolikor je znano, edini ohranjeni odtisk.

Zaradi pomanjkanja priprav za zobčanje so bile znamke nezobčane - rezane. Tiskarna »Borbe« bi jih bila morala natisniti meseca junija 1944. To namero pa je preprečil nemški vpad v Drvar in sočasni pričetek sedme sovražne ofenzive, ki so ji sledile poznejše odločilne borbe za končno zmago in osvoboditev vsega našega ozemlja.

Lesorez iz hruskovega lesa je bil ob vpadu uničen v požgani hiši, kjer je slikar Kun stanoval in delal.

Odtisk prve znamke nove Jugoslavije pa ni samo velike vrednosti za zbiralca in ljubitelja znamk zaradi svoje izredne redkosti, marveč zaradi svoje zgodovinske vrednosti kot dokument značilnega prizadevanja vzpostavitve poštne službe še med potekom naše ljudske revolucije.

Ako so priprave za izdajo prve znamke nove Jugoslavije toliko napredovale, da smo imeli na osvobojenem ozemlju leta 1944 razen še nekaterih drugih idejnih osnutkov za partizanske znamke (Vanje Radauš i. dr.) že izdelan lesorez za tisk znamk, prve odtiske znamke, tiskarno »Borbe«, ki bi jih tiskala, in odločbo za izdajo znamk, potem pa lahko rečemo, da so bili nekaj mesecev po zgodovinskem drugem zasedanju AVNOJ v Jajcu položeni in v Drvaru temeljni za izdajo prve poštne znamke nove Jugoslavije.

Mestno elektrotehnično podjetje - Beograd

Timočka ul. 14 - Tel. 41-024 Poštni predal 32

Poziva vse delavce in uslužbence, ki so bili lani s tem podjetjem v delovnem razmerju nad tri mesece, zdaj pa niso več v podjetju, da pošljejo svoje točne naslove do 30. julija letos zaradi izplačila viška fonda plač za leto 1952.

NOVO! V izdaji tiskarskega podjetja Jugoslovan-skih železnic v Subotici je izšel Železniški zemljevid Jugoslavije (format 100x140 cm) Cena 450 din s poštnimi stroški vred. USTANOVE, PODJETJA, INSTITUTI, SOLE - naročite to koristno izdajo! Zemljevid vsebuje: Imenik železniških postaj Znaki v imeniku postaj označujejo: - Prepovedano direktno odpravljanje potnikov, prtljage, ekspresnega blaga in psov + - Prepovedano direktno odpošiljanje blaga + - Postaja po tiru nima zveze s postajami drugih prog - Prepovedano direktno odpošiljanje prtljage, ekspresnega blaga in psov - Prepovedano direktno odpravljanje potnikov, prtljage, ekspresnega blaga, psov in blaga Proge zračnega prometa - Imenik rečnih pristanišč - Imenik jadranskih pristanišč in obrazložitve, katere proge so v prometu, v gradnji, v načrtu, v prekinitvi in podobno. Naročilne pošiljajte na naslov: Tiskarsko podjetje Jugoslovan-skih železnic - Komercialni sektor tel. 19-34, tek. račun 320-T-175 Subotica

DNEVNE NOVICE

Obveščamo cenjene odjemalce, da bodo naša skladišča dne 1. julija 1953 zaradi inventure zaprta. - Veletrogovina z živilci »ZIVILA«, Ljubljana.

Obveščamo vse udeležence na jubilejnih tekmah in nastopu, ki bo v okviru proslave 90-letnice najstarejšega telovadnega društva v Sloveniji, ki bodo od 28. do 29. junija v Ljubljani, da velja skupinski 50%-ni popust na objavo, in sicer K 16 obrazec 2, katerega naj vodje skupin predhodno nabavijo na železniških postajah ali v poslovalnicah »Putnika«, ga izpolnijo ter žigosajo z društvenim žigom. Vse ostale informacije vam bodo dali okrajni odbori »Partizana« - Partizan Slovenije, Zveze za telesno vzgojo.

Ljubljanska podružnica Društva pravnikov LRS ima svoj redni letni obveščamo, da morajo vložiti prijavo za sprejem do 15. julija t. l. - V prijavi (kolek za 30 din) naj navedejo poleg osebnih podatkov tudi socialno poreklo, kratek življenjski in obrazložitev, zakaj žele študirati na agronomskem oziroma gozdarskem oddelku. Prijavi naj priložijo prepis maturitetnega gimnazijskega spričevala ali spričevalo o dopolnjeni maturi ter dopisnico s točnim naslovom. Prednost pri vpisu bodo imeli oni kandidati za gozdarski oddenek, ki bodo opravili mesečno predpraktiko pri kakem gozdnem gospodarstvu ali lesno industrijskem podjetju. Redni vpis bo za novince od 10. do 15. septembra t. l. - Dekanat Agronomске in gozdarske fakultete, Ljubljana, Krekov trg 1 (poštni predal 340).

GLEDAJŠČA

DRAMA Sreda, 24. junija ob 20: Strindberg: »Gospodična Julija«, Shaw: »Nalaganje noroge«. - Javna predstava Akademije za igralsko umetnost. Izven.

Cetrtek, 25. junija ob 20: Kulundžić: »Človek je dober«. Abonma red F. (Slavenka - Vida Juvanova, Sonderführer - Slavko Jan)

Petek, 26. junija ob 15.30: Kulundžić: »Človek je dober«. Abonma red Petek (gospodinski). (Slavenka - Sava Severjeva, Sonderführer - Slavko Jan). - Ob 20: Kulundžić: »Človek je dober«. Abonma red B. (Slavenka - Vida Juvanova, Sonderführer - Slavko Jan)

Sobota, 27. junija ob 20: Kulundžić: »Človek je dober«. Abonma red C. (Slavenka - Sava Severjeva, Sonderführer - Slavko Jan)

OPERA Sreda, 24. junija ob 20: Verdi: »Rigoletto«. Abonma red G. Cetrtek, 25. junija ob 20: Foerster: »Gorenjski slavček«. Abonma red D. (Gostovanje Rudolfa Francija).

Petek, 26. junija: Zaprto.

Sobota, 27. junija ob 20: Foerster: »Gorenjski slavček«. Izven in za podeželje. (Gostovanje R. Francija.)

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE Ljubljana, Mestni dom Cetrtek, 25. junija ob 20: Nestroy-Likar: »Ah ta šmentana ljubezen«. Sobota, 27. junija ob 20: Nestroy-Likar: »Ah ta šmentana ljubezen«.

Nedelja, 28. junija ob 20: Nestroy-Likar: »Ah ta šmentana ljubezen«. Zaključek sezone.

Vstopnice so v prodaji od srede dalje pri blagajni v Mestnem domu.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE Marlonete Levstikov trg (Sentjabski)

Cetrtek, 25. junija ob 18: Pengov-Simončič: »Zlata ribica«. Sobota, 27. junija ob 18: Taufer-Novy: »Moja in živali«. - Ob 20: Pengov-Simončič: »Zlata ribica«. Za odrasle.

Nedelja, 28. junija ob 11: Pocer: »Carobne gosli«. - Zaključek sezone. Občinstvo opozarjamo, da bo zadnja večerna predstava za odrasle v sezoni 27. t. m. ob 20. uri.

KINO

KINO »UNION«: Angliški film »Hitrejši od zvoka«. Tednik. Filmske novosti št. 25. Predstave ob 16. 18.30 in 21.

KINO »KOMUNA«: Premiera jugos. filma »Občinski dete«. Tednik. - Predstave ob 16. 18. in 20.

KINO »SLOGA«: Ameriški film »Roseana Mc Coy«. Tednik. Predstave ob 16. 18 in 20. - Predprodaja vstopnic v vseh treh kinematografih od 10. do 11. in od 15. dalje.

KINO »SOCA«: Franc. film »Varuj se plavalok«. Tednik. Predstavi ob 16 in 20. Predprodaja vstopnic od 10. do 11. ter od 17. ure dalje.

LETNI KINO »TIVOLI«: Angl. film »Hitrejši od zvoka«. Tednik. Predstava ob 20.30.

LETNI KINO »BEZIGRAD«: Ameriški film »Naš Vil je junak«. Tednik. Predstava ob 20.30. Prodaja vstopnic v obseh letnih kinematografov eno uro pred pričetkom predstave.

KINO »TRIGLAV«: Amer. film »Key Largo«. Tednik. Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 17. dalje.

KINO »SISKA«: Amer. film »Sužnja preteklosti«. Brez tednika. Predstavi ob 18 in 20.30. Prodaja vstopnic od 17. ure dalje.

CELJE »UNION«: Italijanska barvna risanka »Bogdadaška roža«. CELJE »DOM«: Avstrijski film »Dvorini svetnik Geigers«. BLED: Francoski film »Prekleti«. KAMNIK: Francoski film »Idola. ZADOBROVA: Angliški film »Leseni konji«.

DOMŽALE: Nemški film »Glas drugega«. RADOVLJICA: Francoski film »Mesečnik Bonifacija«.

RADIO

Dnevni spored za sredo, 24. junija: 5.00-7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! - vmes ob 5.10-5.20 Jutranja telovadba - 5.30-5.40 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in pregled tiska - 6.00-6.10 Jutranja telovadba - ponovitev - 6.30-6.40 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in pregled dnevnega sporeda - 7.00-7.05 Radijski koledar - 12.00 Mali koncert lahke glasbe - 12.30 Napoved časa, poročila, pregled dnevnega sporeda in objave - 12.45 Zabavna glasba - 13.00 Z obiskov pri pionirjih - 13.15 Pester glasbeni spored - 14.30 Radijske reklame - 14.40 Igrajo vam mali zabavni ansambli - 15.00 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in objave - 15.15 Pri nas doma... (pester spored slovenske

NAROČAJTE ČITAJTE

DELAJSKO ENOTNOST

Uprava LJUBLJANA, p. p. 284

POZOR! TKALNICE IN TRIKOTAŽE!

Varaždinska tekstilna industrija

nudi večje količine volnenega česanega prediva v vseh barvah in odtenkih. - Interesenti naj se pisмено ali ustmeno obračajo na »VARTEKS«, tel. 431

MARIBORSKE VESTI

DEZURNA LEKARNA Sreda, 24. junija: Lekarna »Studentica«, Gorkega ul. 18. KINO PARTIZAN: Ameriški film »Napoli čašo«. UDARNIK: Francoski film »Frizer za dame«. POBEZJE: Amer. film »Rebecca«. STUDENCI: Nemški film »Mamljiva nevarnost«.

GLEDALISCE Sreda, 24. junija ob 20: Dvofak: »Ruskalka«. Red B.

RADIO MARIBOR 12.00-16.00 Prenos sporeda Radija Ljubljana - 16-16.10 O našem sportu - 16.10-16.30 Violinistka Nada Jevdenjčević - Brandlova izvaja dela slovenskih avtorjev, pri klavirju Herbert Svetel - 16.30-16.40 Poslušajte domača poročila - 16.40-17.00 Zabavna glasba, vmes objave in oglasi - 17.00-23.00 Prenos sporeda Radija Ljubljana.

Vremensko poročilo

hidrometeorološke službe LRS Stanje dne 23. junija: Področje nizkega zračnega pritiska nad Belgijo povzroča v srednji Evropi oblačno vreme s padavinami. Področje visokega zračnega pritiska nad Skandinavijo s svojim porastom obeta poznejšo stabilizacijo vremena. V Ljubljani je danes ob 7. uri znanš zračni pritisk 736,6 mm, temperatura zraka 15,0° C, minimalna temperatura 14,0° C, relativna vlažna 88%. Napoved za sredo, 24. junija: Pretežno lepo vreme z nestalno oblačnostjo. Temperatura ponoči 14°, poldnevni do 23°.

TURISTIČNA ZVEZA SLOVENIJE IN GOSTINSKA ZBORNICA ZA LR SLOVENIJO

sporočata žalostno vest, da je po dolgi in težki boleznini preminul

MIRKO POČ

ravnatelj Zdravilišča Rogaska Slatina

Neutrudljivega in zaslužnega delavca na polju turizma in gostinstva bomo ohranili v trajnem spominu. Pogreb bo v sredo 24. 6. ob 15.30 iz Franciškove mrliške veže.

OSNOVNA ORGANIZACIJA ZVEZE KOMUNISTOV ROGAŠKA SLATINA

JAVLJA ŽALOSTNO VEST, DA JE 22. T. M. UMRL

MIRKO POČ

ČLAN ZVEZE KOMUNISTOV IN BIVSI RAVNATELJ ZDRAVILIŠČA ROGAŠKA SLATINA

POZRTVOVALNEGA DELAVCA IN ZAVEDNEGA KOMUNISTA BOMO OHRANILI V NAJLEPSEM SPOMINU

Zavod za geološka in geofizična raziskovanja LR Srbije

RAZPISUJE

NATEČAJ

za 2 inženirja-geologa za inženirsko in hidrogeološko stroko

Pogoji: Končna geološka fakulteta, TVŠ ali prirodoslovno-matematična fakulteta (geološka grupa), razen tega dokazilo o zdravstveni kondiciji za terensko delo. Rok za prijave za ta natečaj je do 5. julija 1953. leta.

Prijave poslati s prepisom diplome, dokazili o prejšnji praksi in zdravniškim spričevalom na naslov:

ZAVOD ZA GEOLOŠKA IN GEOFIZIČNA RAZISKOVANJA LJUDSKE REPUBLIKE SRBIJE - BEOGRAD Karadžordjeva ulica 48

Za hip ji je strogost njegovih besed zaprla sapo. »Morda je ta hiša vaša, gospod Everard Dominey«, je dejala grozeče, »je pa vsaj en del, kamor si ne boste drznili stopiti!«

»Spozabljate se, žena,« se je glasil hladen odgovor. »Bodite tako prijazni, vrnite se neutegoma k svoji gospodarici in sporočite ji moj prihod. Recite ji, da čakam samo na eno dovoljenje, preden pridem v njene sobane.«

Zena se je neprijetno, grozno nasmehnila. Njene oči so strmeče opazovale Domineya.

»To so hrabre besede«, je rekla. »Vrnili ste se trdi. Dajte da vas pogledam.«

Stopila je na mesto, kjer je bila svetloba malo boljša. Polagoma je namrščila čelo. Cim dlje ga je gledala, tem bolj je dvomila.

»Na vašem obrazu so poteze, ki jih ne poznam«, je zamrmrala. Mangan je bil vesel, da se mu je ponudila priložnost, da se vmeša.

PHILIPPS OFFENHEIM VELIKA PREVARA

V ozadju je stal v rjavem zametnem suknišču in bombažastih jahalnih hlačah in dokolenkah starejši mož s sivimi zalisci in ko pergament rumeno kožo, z vso težo naslonjen na dolgo jesenovo palico. Za njim je stalo nekaj novih dekel. Za prtljago je poskrbel drug mož. Mangan je prevzel vodstvo in svoje roke.

»Middleton«, je rekel in položil staremu slugi roko na ramo, »gospod Dominey se je vrnil. Zelo je bil zadovoljen, ko je zvedel, da ste še vedno tu; pa tudi vas, Loveybond, je vesel.«

Starec je z obema rokama stisnil Domineyju roko. »Zelo me veseli, da ste se vrnili, gospod«, je rekel, ogledujoč ga radovedno in pozorno, »vendar pa se mi besede dobrošlice zatikajo v grlu.«

»Zal mi je, da je vam to tako težko, Middleton«, je rekel Dominey ljubeznivo. »Kakšna nesreča pa je v tem, da sem se vrnil, a?«

»Nobene nesreče ni, gospod«, je odgovoril starec. »Sreča je, vsaj za nas. Vendar smo zaskrbljeni, da bi se utegnulo kaj zgoditi, kar bi vas pripravilo do tega, da ne bi ostali.«

Dominey se je vzravнал bolj kakor običajno, da je bila njegova drža kar nekam poveljujoča.

»V tem oziru se boste počutili bolje, ko pojdem čez dan ali dva na lov na fazane, Middleton«, je rekel Dominey s prepričljivim glasom. »Niste se mnogo spremenili, Loveybond«, je pripomnil obrnjen proti možu, ki se je bil nekoliko umaknil in ki je stal v ozadju zelo tog in okoren v svoji pražnji obleki.

Leto XVIII Stev. 161

DIREKTOR »BORBE«
VELJKO VLAHOVIĆ
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
DUSAN BLAGOJEVIĆ
UREJA UREDNIŠKI ODBORList izhaja vsak dan razen
petka — Cena 10 dinarjev

Ljudska

PRAVICA

BORBA

GLASILO ZVEZE

KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVLJENA 5. OKTOBRA
1934 * MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK, OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
* OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
KOT »BORBA« ZA SLOVENIJO

KOREJSKO VPRAŠANJE

Sing Man Ri ni spremenil stališča
vzlic ponovnemu sestanku s Clarkom

General Clark se je vrnil iz Seula v Tokio. — Vodja največje južnokorejske opozicijske stranke je izjavil, da večina ljudstva želi premirje

Tokio, 23. jun. (UP). — General Clark se je davi vnovič sešel s Sing Man Rijem. Sestanek je trajal komaj 15 minut, nakar je general Clark nemudoma odpotoval v Tokio. Zastopnik južnokorejske vlade je po sestanku izjavil, da se bodo južnokorejske čete umaknile iz Združenega poveljstva, če bo podpisan sporazum o premirju, o katerem se pogajajo v Pan Mun Jomu. Ponovno je poudaril, da Južna Koreja ne more sprejeti tega sporazuma. »Sprejemljiv sporazum o premirju« bi bil lahko podpisan, je dejal, samo šele po podpisu formalne obrambne pogodbe med ZDA in Južno Korejo. Zastopnik južnokorejske vlade je na koncu izrazil prepričanje, da bodo pogajanja o sklenitvi premirja za določen čas odgodena.

Vrhovni poveljnik obojnih sil ZN general Clark se je po sestanku s predsednikom Sing Man Rijem v Seulu vrnil v Tokio.

Vodja največje južnokorejske opozicijske stranke je davi izjavil, da bo Sing Man Ri prisiljen sodelovati z Združenim poveljstvom ob pogajanjih za sklenitev premirja. Generalni tajnik Demokratske nacionalne stranke Cong Piung je izjavil, da večina Južnokorejcev podpira sporazum o premirju, za katerega se zavzema Združeno poveljstvo. Pristava južnokorejsko ljudstvo ne bo spuščati v pustolovščino, ki bi utegnile biti »nacionalni samomor«.

MINULI TEDEN UBITIH
14 TISOČ KITAJSKIH
IN SEVERNOKOREJSKIH
VOJAKOV

Tokio, 23. junija (AFP). Južnokorejske čete na vzhodnem delu bojišča so davi zavzele neko strateško vzpetino, okoli katere se je bila krvava bitka med poslednjimi srditimi napadi Severnih na tem delu bojišča pretekli teden. Na drugih delih bojišča je bilo relativno tihote. Letala Združenega poveljstva so ponoči bombardirala več prometnih središč v Severni Koreji. Ze zarana se je vnela

Razgovor
Churchill-De Gasperi

London, 23. junija (r). Predsednik italijanske vlade De Gasperi, ki se je včeraj udeležil konferencie šestih zunanjih ministrov evropske skupnosti premoega in jekla v Parizu, je danes prispel v London, kjer se je popoldne informativno razgovarjal z britanskim ministrskim predsednikom Churchillom o najvažnejših zunanjepolitičnih vprašanjih predvsem v zvezi z bližnjimi bermudsko konferenco. — Po razgovorih s Churchillom je de Gasperi odpotoval v Oxford, kjer bo na tamkajšnji univerzi dobil diplomsko častnega doktorja.

Churchill: Nič posebnega
na Bermudih

London, 23. junija (AFP). — Predsednik britanske vlade Churchill je danes v Spodnjem domu izjavil, da ni treba kaj posebnega pričakovati od bermudske konference, ki bo po njegovem mnenju trajala vsega 4—5 dni. Dodal je, da bo konferenca posvečena zlasti praktičnim vprašanjem in popuščanju napetosti v mednarodnih odnosih.

Tretja skupščina
Jugoslovanskega
Rdečega križa

Beograd, 23. junija. Danes je v Beogradu začela delo tretja redna skupščina Jugoslovanskega Rdečega križa, ki se je udeležilo 250 delegatov. Po pozdravnih govorih je generalni sekretar Centralnega odbora dr. Olga Milošević podala poročilo o delu Jugoslovanskega Rdečega

letalska bitka ne daleč od kitajsko-severnokorejske meje. Sporočajo, da so ameriški lovci »Sabre« sestrelili tri sovražna reaktivna letala Mig 15.

Združeno poveljstvo je davi sporočilo, da je bilo v bojih pretekli teden ubitih več kot 19.000 kitajskih in severnokorejskih vojakov. Sporočilo pripominja, da je bilo v istem razdobju sestreljenih 40 sovražnikovih lovskih letal Mig 15.

»NOVA KITAJSKA«:
IZJAVA GENERALA
CLARKA JE SLAB POSKUS,
DA BI SE IZOGNILI
NEVARNOSTI

Kesong, 23. junija. Kitajska uradna časnikarska agencija je davi objavila komentar, ki pravi, da neuspeh Združenega poveljstva, da bi sprožil naglo in učinkovito akcijo v zvezi z »resno kršitvijo« sporazuma o premirju, ki jo je zagrešil Sing Man Ri, prinaša velik dvom, ali si Združeno poveljstvo zares želi, da bi bil podpisan sporazum o premirju.

V komentarju je rečeno, da večeršnja izjava generala Clarka predstavlja »slab poskus«, da bi se izognili odgovornosti. Agencija dalje trdi, da Združeno poveljstvo ni storilo doslej nobenega konkretnega koraka, da bi položili ujetnike, ki jih je Sing Man Ri izpustil in ki jih še zmeraj nemoteno izpušča iz taborišč.

Na koncu komentarja je rečeno, da bi lahko te vojne ujetni-

ke takoj ujeli, če bi Združeno poveljstvo izdalo odločne ukrepe in zagotovilo, da bosta južnokorejska vlada in armada spoštovali že podpisani sporazum o ujetnikih.

Obešena ujetnika

Fusan, 23. jun. (United Press.) Združeno poveljstvo je danes sporočilo, da so našli dva kitajska ujetnika, ki sta zavrnila vrnitev v domovino, obešena v bolnišnici ujetniškega taborišča pri Fusanu. Ugotovili so, da ne gre za samomor. Iz istega taborišča je konec prejšnjega tedna pobegnilo 113 kitajskih ujetnikov. Danes so sporočili, da je uspelo manjši skupini kitajskih ujetnikov pobegniti iz taborišča št. 1 na otoku Koje.

Pearson Sing Man Riju

New York, 23. junija (AFP). Predsednik Generalne skupščine OZN Lester Pearson se danes poslala protestno brzojavko predsedniku Južne Koreje Sing Man Riju zaradi osvoboditve severnokorejskih vojni ujetnikov. Protest obsoja enostransko akcijo južnokorejske vlade.

Ko opominja Sing Man Rija na žrtve, ki jih je prispevalo Združeno poveljstvo za južnokorejsko ljudstvo, poudarja Pearson, da lahko osvoboditev ujetnikov ogroža rezultate, ki so jih južnokorejski vojniki dosegli na fronti.

POLOŽAJ V NEMCIJI

»PRAVDA« OČITA AMERIKI
da je pripravila vzhodnonemški upor

Moskva, 23. jun. (UP). Današnja »Pravda« očita ameriškim vojaškim funkcionarjem v Zahodni Nemčiji, da so pripravili in organizirali upor v vzhodnem Berlinu s svojimi agenti in fašisti. Časnik pravi, da so se te priprave že zdavnaj začele in da so celoten upor finansirali iz »kreditov za subverzivno dejavnost proti ZSSR«.

»Pravda« prav tako dolži »Glas Amerike«, BBC in »Svobodno Evropo«, češ da so širili propagando, ki je prav tako pripravljala neredne v vzhodni Nemčiji. Če te radijske postaje ne bi porabile več milijonov dolarjev za propagando proti ZSSR, piše časnik, ne bi bilo neredov v Berlinu.

»Pravda« spravlja dogodke v Berlinu v zvezo z izpustitvijo severnokorejskih ujetnikov. Časnik trdi, da sta oba dogodka neolčljivo povezana in da to dokazuje, da »sovražniki ljudstva ne oklevajo, ko uporabljajo najbolj drastične ukrepe, da bi povečali mednarodno napetost«. Časnik pravi na koncu, da »bermudska pustolovščina propadla« in da sta »solidarnost in enotnost miroljubnih narodov najboljša jamstvo, da se bo prav tako zgodilo tudi iz izzivanji Sing Man Rija«.

NAPADI NA PROSTORE
KOMINFORMOVSKIH
PODRUŽNIC V ZAHODNEM
BERLINU

Berlin, 23. junija (AFP). Preteklo noč je prišlo v zahodnem Berlinu do več napadov na sedeže Enotne socialistične stranke v raznih delih mesta. Večja skupina oseb je vdrla v sedeža te informirjske stranke v Wilhelmsdorfu in Spandau v britanskem sektorju mesta ter zmetala na ulico slike, propagandno gradivo in arhiv, ki ga je tukaj našla. Napadalcii so za tem napravili iz tega gradiva sredi ceste gmatdo.

Podoben napad je bil pozno sinoči tudi na sedež Enotne socialistične stranke v Zehlendorfu in Steglitzu v ameriškem sektorju Berlina. V napadu je sodelovalo kakih 300 oseb. Poročajo, da je v vseh štirih primerih policija posestvala in razgnala demonstrante.

PRIZNANJE O NEZADOVOLJSTVU
DELAVCEV

Berlin, 23. junija (AFP). Glasilo sovjetske visoke komisije »Tägliche Rundschau« je objavilo oster članek o stanju na vzhodnonemških železnicah, ki pravi, da so železniški delavci nezadovoljni s plačami in življenjskimi

Sprejem g. Stevensona na beograjskem letališču

Tovariša Kardelj in Djilas sprejela g. Stevensona

Podpredsednik Kardelj priredil kosilo na čast gosta

Beograd, 23. junija. Vodjo Demokratske stranke ZDA g. Adlai Stevenson, ki je včeraj prispel na informativni obisk v Jugoslavijo, je danes popoldne ob 10.30 sprejel podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj. Razgovor je trajal več kot eno uro.

Ob 12.30 je g. Stevensona sprejel podpredsednik Zveznega izvršnega sveta tov. Milovan Djilas.

Danes ob 13.30 je podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj priredil na svojem domu kosilo v počastitev g. Stevensona, ki so se ga udeležili podpredsednik Zveznega izvršnega sveta tov. Milovan Djilas, člani Zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanović - Tempo, Koča Popović in Sava Sava Kusanović, predsednik Zveznega sveta ljudske skupščine Vlada Šimič, državni podtajnik za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler in generalni tajnik predsednika republike dr. Joža Vilfan.

Na kosilu so bili tudi spremljevalci g. Stevensona in v imenu ameriškega veleposlanstva odpravnik poslov ZDA g. Walner in vodja gospodarske misije pri ameriškem veleposlanstvu g. James Kilen.

Nocoj si je g. Stevensona ogle dal predstavo ansambla narodnih plesov Srbije v beograjskem dramskem gledališču.

Jutri popoldne bo g. Stevensona sprejel Svetozar Vukmanović - Tempo. Ob 10.30 bo g. Stevensona sprejela predstava odprave z letalom v Zagreb. Z g. Stevensonom bo odšel na pot tudi tov. Joža Vilfan, ge-

neralni tajnik predsednika republike.

Stevenson bo ostal v Zagrebu do popoldne, ko bo nadaljeval pot na Brione, kjer ga bo sprejel predsednik republike Josip Broz Tito. Na Brionih bo preživel četrtek, v petek pa bo odpotoval z letalom v Dubrovnik, iz Dubrovnika pa v Skoplje.

Gospod Adlai Stevenson bo potoval s posebnim letalom, ki mu ga je dal na razpolago Zvezni izvršni svet, ker je že včeraj izjavil, da bi rad obiskal ta mesta v Jugoslaviji.

Po programu njegovega obiska je določeno, da bo imel v Skoplju tiskovno konferenco.

Pred novo
balkansko konferenco

Atene, 23. junija. (Tanjug). Grški zunanji minister Stefanopoulos je sinoči izjavil, da bo konferenca zunanjih ministrov članic balkan. sporazuma med 6. in 15. julijem in da bodo na njej verjetno razpravljali o vprašanjih, ki se nanašajo na obrambo Balkana ter o vseh drugih mednarodnih problemih, predvsem o sovjetski mirovni ofenzivi proti članicam trojnega pakta.

Pariz: Sovjetska zveza nadaljuje
»mirovno ofenzivo«

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Pariz, 23. junija. — Danes objavljeni sklep Sovjetske vlade, s katerim so za diplomate in novinarje, akreditirane v Moskvi, odpravili omejitve pri prostem gibanju po Sovjetski zvezi, so sprejeli z zadovoljstvom in olajšanjem. Prevladuje celo ta drugi občutek. Po oceni tukajšnjih krogov hoče Moskva s to novo potezo pokazati Zahodu, da ni vzroka za bojazen tistih ljudi, ki so po najnovejših dogodkih v Berlinu in na Koreji domnevali, da se bo Sovjetska zveza morda vnovič vrnila k svojemu prejšnjemu nepopustljivemu stališču in k ostru politiki hladne vojne. Na podlagi tako razlagane sovjetske poteze se je tukaj vnovič porodilo upanje v bližnjo možnost sklenitve premirja na Koreji, možnost, ki jo je izzivalno ravnanje Sing Man Rija v zadnjih dneh precej zmanjšalo.

Sedanji odpravi omejitve glede gibanja po Sovjetski zvezi pripisujejo tukaj širši pomen. Tukajšnji opazovalci opozarjajo zlasti na dejstvo, da je surova uvedba teh omejitev leta 1947 pomenila dejansko uvod v sedanjo hladno vojno, ki jo je Moskva vsilila svetu. Ti ukrepi so se pozneje vedno bolj zaostrovali, tako da so se leta 1952 tuji diplomati in novinarji v Moskvi dejansko počutili konfinirane v ozkem krogu, katerega premer je znašal ko-

Naj bo že kakorkoli, v Parizu imajo vtis, da Sovjetska zveza nadaljuje svojo »mirovno ofenzivo«, ki jo je začela po Stalini smrti. Stališče tukajšnjih političnih krogov je še nadalje čakanje, da bi bila konkretnije potrjena ta nova sovjetska smer.

M. Vitorović

WASHINGTON
JE ZADOVOLJEN

Washington, 23. junija (AFP). Odločitev sovjetske vlade, da odpravi omejitve za gibanje diplomatskih predstavnikov tujih držav v nekaterih delih Sovjetske zveze, je bila sprejeta v Washingtonu z zadovoljstvom. Tukaj sodijo, da bo ameriška vlada takoj odgovorila na ta ukrep s tem, da bo odpravila omejitve za gibanje sovjetskih diplomatov v ZDA. Sodijo, da ta odločitev sovjetske vlade kaže, da želi nadaljevati s svojo »mirovno ofenzivo« ne glede na izgubljeni ugled ob poslednjih dogodkih v Vzhodni Nemčiji.

Po vzhodnem Berlinu so krožili sovjetski tanki

Zanemarjanje odborniške dolžnosti

V ponedeljski številki ljubljanske »Borbe« smo čitali, kako znajo bedeti nad jannimi koristmi volivci metkoviškega okraja, ki so na sestanku grajali okrajni ljudski odbor, da jim premalo pojasnjuje sklepe in gospodarske smernice okraja. Na tem sestanku so potem ugotovili, da so nekatere stvari upravičeno grajali, nekatere tudi ne, glavno pa je bilo, da so se s problemi vendarle, čeprav šele na splošno zahtevo, seznanili.

Ob metkoviškem primeru pa se bodo najbrž prerasli tudi volivci mnogih drugih krajev, kako delajo nekateri njihovi odborniki. Stvar je namreč taka, da nekateri ljudski odborniki kaj radi pozabijo, da so le izvoljeni predstavniki ljudstva, ne pa že sami zase ljudska oblast, ki lahko dela na svojo pest.

Toda poglejmo, kaj se marsikje skoraj še redno dogaja! Nekateri občinski, mestni in okrajni ljudski odbori sklepajo odtrgano od volivcev, postavljajo volivce že pred gotova dejstva ter jim celo na tako nedemokratski način prejetih sklepov in ukrepov niti kaneje ne tolmačijo. Marsikje se posamezni odborniki izmikajo konkretnim vprašanjem s hudo »učeničnim« nadržanimi odgovori, da jih mnogi volivci niti ne razumejo. Niso redki kraji, kjer volivci, čeprav redno obiskuje zbere volivcev, ne ve, kaj dela ljudski odbor, še manj pa seveda ve, kakšne so, recimo, gospodarske perspektive občine in mesta.

Po primer lahko sežemo kar v Ljubljano! Okrog zadnje Kobal—Stefan Edi & Co. so se nekateri odborniki precej izmikali natančnim odgovorom, kadar jih je kdo o tem vprašal, ne sicer morda zato, ker ljudem ne bi hoteli natočiti čiste vina, ampak zato, ker zadnje tudi sami niso poznali, čeprav bi se morali za stvar takoj pozanimati. Bili so primeri, ki so odborniki odpravili ali celo zavrnili vprašanje enostavno z besedami: »Stvar je pred sodiščem in o njej ne moremo razpravljati, dokler ne bo izrečena sodba.« Večina volivcev pa je pri tem hotela predobro zvedeti oziroma ugotoviti, katere pomanjkljivosti v delu MLO so omogočile posameznikom v aparatu, da so se lahko okoriščali, dalje, ali je bil MLO dovolj buden proti delovanju teh posameznikov, ki so imeli prste predosem k sebi obrnjene, česa se bo MLO lotil, da bo v bodoče preprečil takšne primere in podobno. Za takšna pojasnila pač ni treba čakati na razsodbo sodišča, ampak bi jih moral vedeti in dati vsak odbornik, kajti v nasprotnem primeru, če odbornik ne odgovori na vprašanje, pušča, da ribari v kalnem reki. Prav tam, kjer odborniki svojih nalog ne opravljajo tako, kot je treba, navadno domuje mrtvo, ki opozarja, da se je vez med volivci in ljudskim odborom natrgala.

Nekatere predpise socialnega zavarovanja je treba spremeniti

Iz razgovora z ravnateljem Zavoda za socialno zavarovanje LR Hrvatske

Ravnatelj Zavoda za socialno zavarovanje Hrvatske Stipe Ugarković je v razgovoru s sodelavcem »Borbe« pojasnil nekatera vprašanja službe socialnega zavarovanja na Hrvaškem.

Kritiziral je skupščine in izvršilne odbore krajevnih Zavodov, da niso dovolj proučili osnovnih vprašanj socialnega zavarovanja in da so v glavnem samo opravljali tekoče posle, zanemarili pa finančno poslovanje, zdravstveno službo, delovno zaščito itd.

O nekaterih neresenih vprašanjih s tega področja je omenil ravnatelj Ugarković nekaj predlogov za spremembo pomanjkljivih predpisov. Po dosedanjih predpisih se računa v delovni staž tudi neplačan trimesečni dopust. To ni pravično, kajti s tem zavarovanca, ki je večkrat prekinil delo in ta čas ni plačeval prispevka za socialno zavarovanje, je izenačimo z zavarovancem, ki je stalno delal. To vprašanje, kakor tudi vprašanje sezonskih delavcev, bi morali urediti s posebnimi predpisi.

Prav tako dobi po sedanjih predpisih zavarovavec, ko se zdravi v bolnišnici in zdravišišču, polno plačo, čeprav ima medtem brezplačno oskrbo. Tudi to bi morali nekako urediti ter s tem doseči prihranke, ki so nujni zaradi velikih izdatkov, pri tem pa paziti, da ne bi bila prizadeta življenjska raven zavarovancev, in obenem onemogočiti negativne vzpodbude za takšno zdravljenje. Po njegovem mnenju bi morali zavarovancem, ki nimajo družin, med bolniškim zdravljenjem izplačevati samo del plače.

Potem, ko smo leta 1950 dobili zakon o pokojninah in invalidnih, je bilo vedno več prisilcev za penzije in invalidnine. Dokazovanje delovnega staža s pričami so nekateri zlorabljali, zlasti trgovci, bankirji in obrtniki, ki so delali privatno.

Preobrazba makedonskih zadrug

Skoplje, 22. junija. V novem gospodarskem letu bo nad 420 kmečkih delovnih zadrug v Makedoniji nadaljevalo delo kot splošne kmetijske in posebne zadruge. Večina kmetov se je izrekla za združitev po posameznih panogah kmetijske proizvodnje. Preosnovane splošne kmetijske, posebne in kmečke delovne zadruge, ki svoje delo nadaljujejo, bodo dobile iz zemljiškega sklada splošne ljudske imovine mnogo zemlje. Makedonski kmetje so spoznali pravi smisel uredbe o omejitvi zemljiške posesti.

Huda nevihta nad Beogradom

Včeraj je bilo proti večeru nad Beogradom neurje, kakršnega ne pomnijo že dolgo časa. Okrog pol sedmih zvečer se je pooblačilo, da se ni videlo niti streh večjih hiš. Veter je pihal z veliko hitrostjo, lomil drevice in trgale deske in grede s steb. Kmalu je začelo močno deževati. Dež je bil pomešan z drobnejšo točo. V nekaterih delih mesta so bile ulice poplavljene. Po prvih vesteh je poplavljenih nekaj ulic v Marinkovic barji, stanovanska poslopja v Gospodar Jevremovi ulici, lokal v Karadjordjevi ulici št. 9,

V letu 1949 smo prejeli skoraj 10 tisoč prošenj za dodelitev pokojnin in invalidnin. Leta 1950 se je to število podvojilo, lani pa jih je bilo že 30.888. Pri dodeljevanju pokojnin in invalidnin imamo velike težave, izvirajoče iz nejasnih predpisov o socialnem zavarovanju in iz čestih njihovih sprememb. Ravnatelj Ugarković je navedel, da ima po sedanjih predpisih nekvalificiran delavec, ki je delal 6 mesecev, pravico do pokojnine, učenec v gospodarstvu, ki je postal kvalificiran delavec in nesposoben za delo, preden je imel 6 mesecev delovnega staža, pa nima pravice do invalidske pokojnine.

Načelo, po katerem se uslužbenec gospodarskih organizacij

določa pokojninski razred samo po strokovni sposobnosti in delovnem stažu, povzroča čisto razne nepravilnosti. Pri razvrščanju v te razrede bi morali upoštevati resnično strokovno, ne pa formalno šolsko izobrazbo.

Uredba, ki je omejila pravico zaposlitve upokojenec s tem, da njihov zaslužek ne sme presegati dveh tretjin pokojnine, je prizadela tiste, ki imajo nižje pokojnine. Medtem ko lahko eni zaslužijo tudi do 6.000 din, pa tisti, ki imajo majhne pokojnine — ti pa prav zaradi tega tudi delajo — lahko zaslužijo največ do 5000 dinarjev. Razen tega uredba ni upoštevala upokojenke, ki se še nadalje ukvarjajo s svobodnimi poklici.

DNEVNA KRONIKA

Jugoslovansko-holandska trgovinska pogajanja

Beograd, 23. junija. Danes so se začela v Beogradu pogajanja med trgovinskima delegacijama Jugoslavije in Holandske o določitvi blagovnega seznama za izmenjavo v prihodnjem letnem razdobju.

Po podatkih gospodarskega oddelka je dosegel lani jugoslovanski izvoz na Holandsko vrednost 1.627.522.000 dinarjev in je zajemal predvsem koruzo, hmelj, cink, živo srebro, svinec, antimon, les, in izdelke kemične industrije. Jugoslovanski uvoz je imel lani vrednost 2.577.935.000 dinarjev, ne vstavi uvoz blaga iz sredstev za pomoč, katere vrednost je presegla 100 milijonov dinarjev.

Ameriški generali v Sarajevu

Sarajevo, 23. junija. — Skupina ameriških zrakovolnih generalov je danes pripotovala v Sarajevo, kjer so jih sprejeli generalmajor Jović, polkovnik Vučetić in drugi. Zvečer je sarajevska garnizija priredila v počastitev gostov slovesno večerje v tihadi.

Tretja skupina emigrantov se je vrnila iz Grčije

Djevdjelija, 23. junija. Davi se je s Simptomom Atene—Pariz vrnila v domovino tretja skupina 30 jugoslovanskih emigrantov, ki so bili zapustili državo od 1945 do 1952. leta. Jugoslovanski konzul v Solunu Bogoljub Popović je spremljal povratnike do Djevdjelije, kjer so jih pričakovali njihovi

nekaj hiš v Ulici 7. julija itd. Gasilci so takoj prihitali na pomoč.

Po obvestilih meteorološke postaje je nevihta prišla nenadoma iz smeri vzhod-severovzhod. Najprej je zajela področje Vrška, nato Gradiska ter se širila dalje. Veter, ki je spremljal dež, je pihal s periodično hitrostjo 15 m v sekundi ter včasih dosegel hitrost tudi do 50 km na uro. Do sedme ure je padlo na Beograd 1,5 mm atmosferskih padavin, deževalo pa je še dalje.

starši in sorodniki ter predstavniki ljudske oblasti in Jugoslovanskega Rdečega križa. V razgovoru z novinarji je konzul Popović izjavil, da je k vrnitvi skupine ubežnikov mnogo prispevalo razumevanje grške vlade.

Večina povratnikov so mladi ljudje iz obmejnih okrožij. V Grčijo so zbežali iz pustolovskih nagibov.

Razširitev železarne Štore

Štore, 23. junija. V Štorah bodo v kratkem dogradili veliko dvorano za prvi električni plavž v naši državi. Plavž bodo montirale naše domače tovarne »Franc Leskošek« iz Maribora, »Djuro Djaković« iz Slavenskega Broda, »Miha Marinčič« iz Trbovelj in »Litostroj« iz Ljubljane. Električni plavž bo daljal na leto kakih 90 ton surovega železa. Letos bodo znašale investicije 750 milijonov. Plavž bo začel obratovati že prihodnje leto.

Iz doline Neretve se bo izselilo še kakih 140 družin

Konjic, 23. junija. Iz doline Neretve, ki jo bo zašlo umetno Jablaniško jezero, se bo moralo izseliti še kakih 140 družin. Voda bo začela polniti jezero jeseni. Dolgo bo kakih 50 km in razprostiralo se bo med Konjicem in Jablanico. Iz doline Neretve so izselili že kakih 480 družin. Za odškodnino so mnogi kupili hiše in zemljo v okolici Sarajeva, Dubrovnika, Mostara in drugih mest. Mislili so, da se bo zgruba rodovitne zemlje, ki jo bo pokrilo jezero, poznala gospodarstvu konjskega okraja. Toda celotni letni nacionalni dohodek tega okraja znaša zdaj 360 milijonov, ko pa bo začela obratovati hidrocentrala Jablanica, bo narasel na 4,5 milijard letno.

Razširitev agronomske fakultete v Ljubljani

Izvršni svet Ljudske skupščine Slovenije je izdal uredbo o razširitvi in preimenovanju agronomske in gozdarske fakultete v Ljubljani. Fakulteta bo imela tri oddelke poleg dosedanjega agronomskega in gozdarskega še veterinarski oddelke, ter se bo imenovala samostojna fakulteta za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo.

Za svečanost in lepše proslave Dneva vstaje

Tovariši uredniki!

Vsako leto vsa naša država najsvetečaneje praznuje Dan republike in mednarodni praznik dela 1. maj, posamezne republike pa dneve vstaje. Te pomembne ljudske proslave organizira na stotine aktivistov iz podjetij, tovarn, rudnikov ter vseh naših političnih, kulturnih, fizikalnih in drugih organizacij, največkrat prostovoljno in brezplačno. Vsi si prizadevajo, da bi bile proslave čim lepše in čim svečanije. In vsako leto se jih udeležijo na tisoče naših delovnih ljudi.

Ravnanev neznanega števila naših umetnikov na teh proslavah pa nikakor ni v skladu s temi velikimi ljudskimi manifestacijami. Ne samo meni, marveč tudi mnogim našim ljudem ni jasno in

razumljivo, zakaj naši umetniki za sodelovanje čisto zahtevajo pretirane honorarje, čeprav gre le za nekaj minut. Zaradi velikih stroškov morajo organizacije na prireditvah v okviru teh ljudskih proslav pobirati ostopino.

Menim, da to ni v skladu s splošnim ljudskim značajem takšnih prireditvev. Med narodnoosvobodilno vojno so naši umetniki-borci v najtežavnejših razmerah čisto tregali tudi žoljenje, da so sodelovali na raznih kulturnih prireditvah v splošno zadovoljstvo borcev in ljudstva. Zato menim, da bi se lahko tudi zdaj odpovedali pretiranim honorarjem za sodelovanje na takšnih proslavah, kakor store mnogi umetniki ter kulturni in javni delavci.

Ing. Ziva M. Djordjević,

član Mestnega odbora ZB Beograd

Želimo, da ta ne birma!

Na množičnih zborih Socialistične zveze delovnih ljudi na Ravnah na Koroškem smo člani razpravljali med drugim tudi o zunanje-političnih vprašanjih, zlasti pa o stališču in intrigah Vatikana do socialistične Jugoslavije in o zadržanju pretežnega dela visokega klera do naše socialistične graditve. Govorili smo tudi o tem, da pride škof dr. Držičnik na Ravnne birmovat. Člani Socialistične zveze iz delavskih Ravn se s tem ne strinjamo! V Držičniku vidimo človeka, ki ima skrajno negativen odnos do naše socialistične graditve. In zaradi tega naj ve, da na delavskih Ravnah ni zaželen. Člani SZDL na Ravnah načeloma nismo proti slobodnemu izraževanju verskih obredov, želimo pa, naj ta obred izrazi duhovnik, ki ima lojalen odnos do ljudske oblasti.

Člani SZDL z Ravn na Koroškem.

Prva ekspresna proga Jadran—Severna Evropa

Reka, 23. junija. Jugoslovanska linijska plovba bo čez nekaj dni upostavila svojo prvo ekspresno progo Jadran—Severna Evropa, na kateri bodo plule naše najhitrejšje in najmodernejšje prekoceanske ladje »Avala«, »Dinara«, »Romania« in »Učka«. Ladje se bodo ustavljale le v nekaterih pristaniščih. Ta plovna linija bo pomembna za naš izvoz.

Poleg ekspresne linije bodo vzdrževale promet s Severno Evropo še vedno ladje na štirih brzoplovnih linijah.

ŽREBANJE SREČK 43. KOLA JUGOSLOVANSKE LOTERIJE

Ptuj, 23. junija 1953.

Premijno 800.000 din je dobila srečka št. 475635.

Premijno 400.000 din je dobila srečka št. 162431.

Premijno 200.000 din je dobila srečka št. 303532.

Tolažilne dobitke po 10.000 din so dobile srečke št.: 475634, 475638, 162430, 162432, 303531, 303533.

8 dobitkov po 100.000 din so dobile srečke številka: 152015, 046965, 074988, 567830, 579861, 634389, 447682, 659601.

Naslednje dobitke so dobile vse srečke, ki se končujejo s številom:

8 dobitkov po 70.000 din 79562,

16 dobitkov po 50.000 dinarjev 95769, 34894;

40 dobitkov po 30.000 dinarjev 26817, 82699, 68763, 31919, 01731;

80 dobitkov po 20.000 dinarjev 92032, 24265, 57362, 34114, 80884, 66554, 06132, 15404, 07008, 41031;

120 dobitkov po 12.000 dinarjev: 39919, 43809, 79377, 97573, 10718, 76722, 21430, 01162, 25659, 17478, 30600, 38895, 38371, 98429, 22664;

240 dobitkov po 8.000 dinarjev 0448, 3221, 4664;

400 dobitkov po 5000 dinarjev 9407 3322, 4075, 2633, 2523;

400 dobitkov po 3000 dinarjev 2994, 4400, 3272, 1901, 8931;

800 dobitkov po 2000 dinarjev 684;

800 dobitkov po 1500 dinarjev 405;

1600 dobitkov po 1200 dinarjev 134, 151;

8000 dobitkov po 1000 dinarjev 98;

8000 dobitkov po 500 din 62;

8000 dobitkov po 400 din 41;

16.000 dobitkov po 300 dinarjev 05, 33;

160.000 dobitkov po 100 din 0, 1.

Premije so zadele srečke prodane v Baški Topoli, Beogradu in Cačku.

Dobitek 100.000 din je dobila srečka št. 759801 prodana v Mariboru in št. 634389 prodana v Ptujju.

Z julijem uvaja Jugoslovanska loterija nov načrt dobitkov. Premije 1.000.000, 500.000, 300.000 in 200.000 din. Skupna vrednost dobitkov 67 milijonov dinarjev.

V juliju bo žrebanje v Pulli.

PROBLEMI BLAGOVNEGA PROMETA

O spremembah v sistemu naše trgovine

Monopolizem in njegovi vzroki — Kakšne spremembe bi bile najboljše?

V večeršnjem sestavku smo našli mnenja nekaterih strokovnjakov o spremembah v sistemu trgovine. Zdal pa si malo podrobneje ogledmo organizacijo trgovinskega omrežja, njegovo stanje in pomanjkljivosti ter ukrepe, ki bi jih bilo treba storiti. V prejšnjih člankih smo večkrat brali o monopolizmu v trgovini. Od kod izvira ta monopolistični položaj nekaterih trgovinskih podjetij? Mar ne postujejo na podlagi medsebojne svobodne konkurence? Iz priložne analize bomo videli, da izvira ta monopolizem iz sedanjega stanja trgovinskega omrežja.

NAJPREJ O NADROBNI TRGOVINI
V naši državi imamo 9094 trgovinskih podjetij na drobno (2108 državnih, ostale pa so zadržane. Leta 1939 jih je bilo devet, do desetkrat več. Všetate pa niso industrijske prodajalne in obrtniške podjetja). Prodajaln imamo približno trikrat manj, kakor jih je bilo leta 1939, pa ima vsaka malone petkrat večji promet. Pred vojno so imele prodajalne po 2,4 milijona din prometa, zdaj pa ga imajo povprečno 11,3 milijona. (Pred-

vojni promet je izkazan po sedanjih vrednostih dinarja.)
Teh nekaj podatkov kaže, kako so se možnosti konkurence zožile. Večina prometa, ki je, kakor vidimo, večji od predvojnega, gre prek majhnega števila podjetij. Podjetja imajo razpredeno omrežje nesamostojnih prodajaln in slasti v manjših krajih, kjer nimajo konkurenta, na trgu prevladujejo. Ta koncentracija, ki je nekakšen protiutež konkurenci, se nam pokaže še očitneje iz naslednjih podatkov: od celotnega števila trgovinskih podjetij je 67% zadržanih, 33% pa državnih. Če pa pogledamo številčno stanje prodajaln, vidimo nasprotno sliko: 64% prodajaln je državnih, zadržanih pa samo 36%. Na vsako zadržano podjetje je prišlo leta 1952 po 1,5, na državno pa 9 prodajaln.

KAKO RAZVITI KONKURENCO!

Vzrok takšnega organizacijskega stanja ni samo v trgovini. Tudi ljudski odbori so se čisto upirali ustanovitvi večjega števila samostojnih podjetij, misleč da bo lažje delati s velikimi, ki pa so postala nosilci

monopolističnih težanj. Zvezni in republiški organi se že zdavnaj ne ukvarjajo z vprašanjem organizacije trgovine, tako da niso dali pobude za reorganizacijo trgovinskega omrežja. Zbornice, v katerih sede predstavniki sedanjih podjetij, pa na novih konkurentih niso bile zainteresirane. Očitno pa je, da v sedanjih pogojih proizvodnje in trga ne morejo nastati spontane spremembe organizacije trgovinskega omrežja, brez pomoči ljudske oblasti, pobude potrošnika in podobno. Takšno organizacijsko stanje trgovine je v dosedanjem sistemu porajalo monopolizem, špekulacijo in druge negativne pojave, ki so se kazali tako ali drugače. Nastane vprašanje, kakšne spremembe v organizaciji trgovine bi bile najboljše!

Po mnenju nekaterih strokovnjakov naj bi bila organizacija trgovinskega omrežja takšna, da bi zagotovila čim živahnjšo konkurenco na trgu. To pa bi dosegli samo z osamo svojitvijo velikega števila prodajaln, ki bi postale majhna trgovinska podjetja. Seveda bi morale tudi tu biti meje. Ustanovili bi toliko podjetij,

kolikor jih potrebujemo za polnitev konkurence na trgu, biti pa bi morala rentabilna in sposobna za poslovanje. Takšna organizacija trgovine ne bo prišla sama po sebi. Če bi se zanjo odločili, bi bilo treba pritegniti ljudske odbore, potrebna pa bi bila pobuda potrošnikov itd.

DVOJNI MONOPOLIST

Zdal pa pogledjmo veletrgovino, ki ima v sedanjih razmerah na trgu poseben položaj. Veletrgovina nakupuje kakih 60 odstotkov blaga za trgovino na drobno.

To je velik odstotek. Očitno je, da trgovina na debelo trgu ni tako zelo potrebna. Svojo posredovalno vlogo pa vsiljuje tudi tam, kjer je odvečna, kar je treba pripisati njenemu monopolističnemu položaju, ki ga ima nasproti industriji in nadrobni trgovini. Tako je dvojni monopolist.

Industriji v sedanjem sistemu stopnje akumulacije in skladov ne kaže organizirati lastne prodajalne (zaradi davka na plačni sklad, otežkočene prodaje blaga, zaradi visokih stopenj akumulacije) in zato ji najbolj kaže prodajati svoje proizvode neposredno trgovini na debelo. Možnost za neposredni stik z nadrobno trgovino so omejene. Bilo pa bi napadno iz tega sklepati, da je trgovina na debelo povsod nepotrebna. Potrebna je, toda samo toliko, kolikor to zahteva trg.

Strokovnjaki menijo, da bo z ukinitvijo stopenj akumulacije in skladov odpadel privilegirani položaj trgovine na debelo in da se bo njen delež v prometu skrčil na pravo mero. Tudi kreditna politika bi morala biti usmerjena tako, da bi z omejevanjem kreditov hkrati omejevala tudi ta način posredovanja, ki ga mora družba drago plačati. Industrija bi imela prevladujoč položaj glede na veletrgovino, ki bi bila njen komisionar, zastopnik in podobno. Razen tega naj bi bila trgovina na debelo organizirana tako, da bi imela čimveč konkurentov, kar bi tudi pripomoglo k odpravi njenega monopolističnega položaja.

NAKUPOVALCI, PODNAKUPOVALCI ITD.

V prometu s kmetijskimi pridelki imamo razen nezadostnega števila prodajaln in monopolizma kot posledice še eno nadlogo — nakupovalce, ki potrošnike mnogo stanejo. Samo v Srbiji jih je kakih 5000. Njihov zaslužek presega vse meje. Povprečni zaslužek nakupovalca znaša po 100 tisoč din mesečno. To pa pomeni, da spravi samo v Srbiji približno pol milijarde na mesec. Vse to gre v ceno kmetijskih pridelkov in se plača iz žepov potrošnikov. (Bilo bi napadno iz tega sklepati, da bi bili kmetijski pridelki brez njihovega posredovanja cenejši, gotovo pa je, da bi bili cenejši.)

Velik zaslužek omogoča tako imenovana »svežina trgovina« — nakupovalec, podnakupovalec itd. Kakšna je ta hierarhija, nam pokaže naslednji primer. V smederevskem okraju kakih 17 podjetij sklepa pogodbe za nakup grozdja. Vsako je imelo povprečno po pet uslužbencev in po pet nakupovalcev. Nakupovalci imajo svoje podnakupovalce, ki jih tudi plačujejo potrošniki. Tako so v tem kraju špekulanti malone neomejeno vladali na trgu. Nakupovalci so čisto nosilci vseh negativnih pojavov v trgovini. Žive po vaseh, kjer se lažje izmikajo kontroli. Navadno imajo nekakšno denarja, ki ga donosno nalagajo ter služijo v cenah od proizvajalcev in potrošnikov. Tam, daleč od trga, so formirali ceno, po kateri kupujejo pridelke, kar tudi omogoča zaslužek.

Zaradi vsega tega bi bilo treba delo nakupovalcev prepovedati. To bi koristilo potrošnikom, proizvajalcem in trgovinskimi podjetjem, ker bi pripomoglo k ureditvi trga.
V tem in prejšnjem sestavku smo govorili večidel o negativnih straneh trgovine, o tistem, kar ni dobro in kar bi bilo treba spremeniti. Bilo bi napadno na podlagi pomanjkljivosti v trgovini sklepati, da trgovina, ki je zelo napredovala, v celoti ni dobra. Zlasti pa bi bilo napadno nekatere negativne pojave posploševati in uporabljati za vsa podjetja in vse v trgovini zaposlene ljudi.

Zadnja poročila

SING MAN RI VZTRAJA

v pogubni vojni politiki

Seul, 23. junija (UP). Južno-korejski predsednik je danes izjavil, da se bo Koreja borila sama, če bodo Združeni narodi podpisali premirje. Južnokorejske čete se bodo borile tudi proti indijskim oddelkom, ki naj bi prišli v Korejo stražiti ujetnike.

Sing Man Ri je v svojih izjavah kakor tudi pri zadnjih razgovorih z generalom Clarkom znova potrdil, da se je Južna Koreja dokončno odločila nadaljevati vojno. Zanimal je, da bi mu bil Clark danes sporočil kak ameriški ultimatum. Nasprotno, je dejal, mu je on sam sporočil tak ultimatum.

Danes popoldne je Sing Man Ri v pismenih odgovorih na vprašanja novinarjev objavil pogoje Južne Koreje za njen pristonek na premirje. Ti pogoji so:

1. Kitajske čete in orožne sile Združenih narodov se morajo brez zadržkov umakniti z vsega korejskega ozemlja;
2. Se pred sporazumom o premirju je treba skleniti pogodbo o vzajemni varnosti med ZDA in Južno Korejo;
3. Pogajanja za mir se morajo začeti takoj po sporazumu o premirju in ne smejo trajati dalje kot 90 dni. Če se ta pogajanja v tem roku ne bodo uspešno zaključila, se mora premirje prekiniti.

Sing Man Ri je še dodal, da bo Južna Koreja v vsakem primeru sama nadaljevala vojno, če Združeni narodi navedenih pogojev ne bodo sprejeli.

SE FRANCOSKI PROTEST

Pariz, 23. jun. (Tanjug). Tudi Francija je sklenila odločno protestirati pri južnokorejski vladi zaradi samovoljne izpustitve severnokorejskih vojnih ujetnikov. Predvsem zato, ker se je to zgodilo v trenutku, ko bi moralo biti podpisano premirje v Koreji. Francija sodi, da je južnokorejska vlada, ko je prevzela odgovornost za takšen ukrep, postavila na kocko vprašanje sporazuma, ki je bil tako rekoč že dosežen. Tako je dočela kompromitirati sklenitev premirja.

Francoska nota je bila noč izročena južnokorejski vladi.

TUDI ŠVICARJI ODHAJAJO NA DALJNI VZHOD

Bern, 23. jun. (UP). Danes je bilo objavljeno, da bo švicarska delegacija v komisiji za kontrolno premirje v Koreji odpotovala 25. junija iz Berna v Tokio. Delegacijo vodi polkovnik Richer, sestavljena pa je iz 20 oficirjev in vojakov. Švedska,

poljska in češkoslovaška delegacija so že na poti v Tokio. Tudi švicarska delegacija se bo ustavila v Tokiju do nadaljnjih navodil. Medtem bo navedena stika z ostalimi delegacijami. Švicarska vlada pa ni sprejela še nikakega sklepa glede švicarske delegacije v komisiji nevtralnih držav, ki naj bi skrbeli za vojne ujetnike, ki se nočejo vrniti domov in čakajo, kako se bodo razvijali dogodki v zvezi z izpustitvijo severnokorejskih ujetnikov, ki so odklonili repatriacijo.

Japonska in Koreja

Tokio, 23. jun. (AFP). Predsednik vlade Jošida je danes izjavil v skupščini, da bi se tudi Japonska ugnela zavzeti za sodelovanje na politični konferenci po podpisu premirja v Koreji, da sta konferenca ne bi neposredno prizadela koristi Japonske. Jošida je dejal, da japonska vlada na takšno konferenco doslej ni bila povabljena in je pristavil, da je prejel nekva poročila o dogodkih na Koreji, o katerih mora molčati, ker gre za tajnosti Združenih narodov.

Še vedno obsedno stanje

v Vzhodni Nemčiji

Berlin, 23. jun. (UP). Komandant vzhodnega Berlina general Dibrova je noč objavil, da se bodo smela v bodoče javna zborovanja prirediti na pristankom vzhodnoberlinskih oblasti. Obsedno stanje še ni bilo ukinjeno.

Predsednik vlade Grotewohl pa je napovedal čiščenje v vrstah vzhodnonemških ministrov.

GLASILO SED O ZADNJIH NEREDIH

Berlin, 23. junija (AFP). Glasilo centralnega komiteja vzhodnonemške Enotne socialistične stranke (SED) »Neues Deutschland« objavila podrobno poročilo o nedavnih neredih v Vzhodni Nemčiji. Časnik piše, da so demonstranti v Halle vdrli v mestne zapore in izpustili iz njih vse pripornike, med drugim tudi bivšo SS-ovko iz koncentracijskega taborišča Ravensbrück Erno Korn, ki je bila potem spet ujeta in sedaj obsojena na smrt. Demonstranti so ubili nekega policaja.

»Neues Deutschland« piše, da so demonstranti v mestu Rathenow z železnimi in gumijastimi palicami ubili nekega policijskega funkcionarja in zavzeli sedež SED ter sedeža množičnih organizacij, kjer so pretepli mnogo funkcionarjev. Tudi v Görtzlu in Geri so demonstranti, kakor piše časnik, izvršili nasilna dejanja.

PRESEDNIK TITO ČASTNI MEŠCAN BJELOVARA

Osišek, 23. jun. (Tanjug). Na seji mestnega ljudskega odbora v Bjelovaru je bil predsednik republike maršal Tito izvoljen za častnega meščana Bjelovara. Predsednik Tito je štiri leta živel in deloval ob Bjelovaru in okolici.

Misijske dobre volje

IZ ZDA NA POTI V JUŽNO AMERIKO

Washington, 23. jun. (UP). Ameriška misija dobre volje, ki jo vodi brat predsednika ZDA dr. Milton Eisenhower, je danes odpotovala z letalom v Južno Ameriko. Dr. Milton Eisenhower, ki je predsednik državnega Pensilvanskega kolektiva, je došel za to misijo polizaj in pooblastila posebnega poslanika. Misljo sta na letališču pozdravila predsednik ZDA Eisenhower in zunanji minister John Foster Dulles. Dr. Milton Eisenhower je pred odhodom novinarjem izjavil, da je naloga misije, ki bo obiskala deset južnoameriških držav, »okrepiti, če je mogoče, dobro voljo in prijateljstvo med narodi Južne Amerike in ZDA.«

Še vedno obsedno stanje

v Vzhodni Nemčiji

V Leipzigu so demonstranti zažgali sedež SED, uničili paviljon združenja sovjetsko-nemškega prijateljstva, opustošili dom Ernesta Thalmanna, kjer je sedež sindikatov in vdrli v prostore mladinske SED in mestne zapore.

17 LJUDI OBSOJENIH NA SMRT

Berlin, 23. jun. (Tanjug). Zahodnonemški list »Die Welt« poroča, da je sovjetski preki sod v Vzhodni Nemčiji obsodil na smrt 17 ljudi. V zahodni Berlin se še vedno ni vrnilo 218 ljudi, ki so bili med neredi zadnje srede v vzhodnem Berlinu.

V Vzhodni Nemčiji uporabljajo oblasti, kakor poroča vzhodna ADN kamione za širjenje letakov s poročilom centralnega komiteja Enotne socialistične stranke (SED) v katerih obetajo, da bodo izboljšali življenjske pogoje delavcev. Agencija tudi priznava, da je stranka napravila »hude napake« spriču svojega dosedanjega stališča do delavcev. Sovjetsko glasilo »Tägliche Rundschau« pa trdi, da je pomenil nastop sovjetskih tankov in čet v vzhodnem Berlinu »zmago sovjetskih oblasti nad Američani. Našli pohod sovjetskih sil je prepričal namene »zaščitniški provokatorjev.«

TUDI DVA POLICISTA USTRELJENA

Berlin, 23. junija (AFP). Radijska postaja severozahodne Nemčije javlja, da so 20 vzhodnonemških policajev postajali pred sodišča v Erfurtu. Bil so obtoženi, da so odkrili poslušnost za časa neredov 17. junija v Vzhodni Nemčiji. Dva sta bila obsojena na smrt in ustreljena.

PATRICK NA POTI V BONN

London, 23. jun. (Reuter). Angleški visoki komisar Patrick v Zahodni Nemčiji, ki se je mudil na dopustu, je danes odpotoval v Bonn. V soboto se bo udeležil izrednega sestanka visokih komisarjev vseh štirih okupacijskih vevsil, ki bo v Berlinu.

PINAY VRNIL MANDAT

Pariz, 23. jun. Ljudska republikanska stranka in skupina bivših delegistov sta sklenili, da v parlamentu ne bosta podprla Pinaya. Zato se je ta odvil pred mandati. Zvečer je bil pri predsedniški republike in ga obvestil o svojem sklepu.

Kompozicijski večer SREDNJE GLASBENE ŠOLE

Dijaki I. (teoretskega) oddelka Srednje glasbene šole, ki študirajo kompozicijske predmete pri prof. Juriju Gregoru, so sinoči (23. jun.) nastopili z večerom svojih skladb v veliki dvorani Slovenske filharmonije. To je po lanskem takem nastopu že drugi kompozicijski večer Srednje glasbene šole. V primeri z lanskim je bil spored še mnogo bolj čvrst, seriozen, koncerten.

I. Petrič, ki se posveča komorni instrumentali, je predložil absolutno, veče od lani sedvomno dosti napredoval, vendar dela kažejo, da še vedno je prisvajal stilne pridobitve preteklosti. Poleg Alojzija Srebotnjaka, ki se je že lani močno izkazal med kolegi, se letos mnogo odločneje kot lani uveljavlja še Bogdan Habbe. Oba sta z zbori in samospeji vokalnega komponista. Tu jima je že priznati neko začetno stopnjo zrelosti. Tem, že od lani znanim, sta se pridružil letos prvič Darjan Božič in I. Šček. Razen Ščeka so vsi absolventi. Srednja glasbena šola očitno prav smotrno daje bolj nadarjenim vsa možnost samostojnejšega, ustvarjalnega dela.

Sporod so izvajali solisti (študent Akademije za glasbo), med njimi profesor Šivic, operna pevca Součková in Lipušček ter mešani zbor Slovenske filharmonije (Jože Hanc). Vse je občinstvo lepo sprejelo.

Rafaël Ajlec

VIDA TOMŠIČ NA KONFERENCI ZK V LITOSTROJU

Delo med množico je kriterij za vodilno vlogo komunistov

Sinoči je bila konferenca Zveze komunistov v Litostroju, ki so se je kot gosti udeležili tudi člani rajonskega in mestnega komiteja Zveze, predsednik gospodarskega sveta MLO Leopold Krese in organizacijski sekretar CK KP Slovenije Vida Tomšič.

Poročilo sekretarja tovarniškega komiteja kakor tudi razprave, ki mu je sledila, sta pokazala, da kljub mnogim uspehom komunisti v podjetju le ne izpolnjujejo v zadostni meri svojih političnih nalog. Nad 300 je članov zveze v podjetju. V delavskem svetu so močno zastopani in vendar delovanje tega delav-

skega organa delavcem ni dobro znano.

Ob koncu razprave se je oglašila tudi Vida Tomšič, ki je poudarila, da mora organizacija komunistov v Litostroju z večjo resnostjo razčiščevati in pojasnjevati stvari, ki so delavcem in celo komunistom nejasne. Podčrtala je perečo potrebo, da se vsak komunist toliko usposobi, da bo lahko vedno in povsod pravilno tolmačil naše ekonomske probleme. Vodilna vloga komunistov je odvisna prav od tega, kako bo vsak posameznik delal med množico, ki ga presoja izključno po njegovem delu.

Mnogo koristnega so se naučili

Naši strokovnjaki v ZDA in drugih državah

V ZDA in drugih deželah se je mudilo na specializaciji 39 kmetijskih strokovnjakov in trije strokovnjaki za metalurgijo. Tam so se mudili ves mesec maj, sredi junija pa so odpotovali domov.

Kmetijski strokovnjaki so v ZDA proučevali razne probleme v okviru osmih različnih osnutkov tehnične pomoči, od uporabe letal za zaščito rastlinstva in gozdov do sistema umetnega namakanja. Trije metalurški strokovnjaki so se udeležili poskusov s posebno vrsto plavža na mednarodni metalurški konferenci v Liegu. To je bil prvi poskus takšne vrste v Evropi. Vsak osnutek temelji na tehniki in metodah, ki so uporabne tudi v Jugoslaviji in ki bodo znatno koristile jugoslovanski gospodarstvu. Proučevali so jih skupno s strokovnjaki iz drugih držav, ki sodelujejo v programu tehnične pomoči.

Naši kmetijski strokovnjaki so na desettedenskem obisku v ZDA proučevali izboljšanje kakovosti semen, ki jih uporabljajo v Ameriki in Zahodni Evropi. Ukvarjali so se tudi s problemom borbe proti rastlinskim škodljivcem, s sredstvi za njihovo uničevanje, z uporabo karanten in drugih zaščitnih ukrepov. Z uporabo teh modernih metod bo omogočeno povečati kmetijske donose.

Seдем naših urednikov kmetijskih radijskih oddaj je v ZDA proučevalo cilje, tehniko in uspehe ameriške kmetijske radijske službe, prirejanje poučnih predavanj in podobno. Med njimi je bil tudi Anton Zorko, urednik kmetijske rubrike Radia Ljubljana.

Jugoslovanski in britanski strokovnjaki so se seznanili z uporabo letal pri škropljenju iz zraka, za uničevanje rastlinskih škodljivcev in boleznih, prav tako

pa tudi s tehniko sejanja, gnojenja, nadzorovanja in gozdarskih del z letali. Ta način bo mogoče uporabiti v Jugoslaviji zlasti na kmetijskih posevkih in v gozdovih v gorskih krajih.

Mednarodne konference za me-

talurgijo so se udeležili tudi naši strokovnjaki prof. Ciril Rehar, ravnatelj Metalurškega inštituta v Ljubljani, ing. Sergej Crnivec, tehnični ravnatelj železarne v Skoplju, ter Drago Cerak iz jeniških železarn.

PO ZGLEDU NAPREDNIH MEST

Ljubljana dobiva z vsakim dnem priljubljene, urejene in sodobnejše lice. Med drugimi novimi stavbami je zraslo na Prešernovi cesti tudi moderno zgrajeno poslopje servisa podjetja »Petrol«, ki na pravkar dokončano. V bodoče bodo na tej servisu postali pod betonsko streho in torej ne več na dežju ali snegu nabavljala potrebna pogonska goriva in maziva ob minimalni izgubi poslovnega časa in brez vsakega drenažja vsa motorna vozila, kar je bilo doslej na edini črpalnici na Gosposvetski cesti zaradi neprimernosti prostora in skromnega obsega obrata izključeno.

Poleg te velike postaje dokončuje podjetje tudi drugo, približno enako servisu postajo tudi sredi Tržaške ceste na cestnem otoku nasproti nekdanje mlarne. Ta servisu postaja bo dogotovljena predvidoma že v kakih šestih tednih. Manjšo servisu postajo gradi podjetje ob Dolenski cesti pod strelščem, ki bo izročena svojemu namenu še letos. Večji servis pa postavlja podjetje »Petrol« ob Titovi cesti vize Staciona, kjer bo poskrbljeno tudi za pranje motornih vozil in za nujne pregledne strojev. Tudi ta veliki servis bo pričel obratovati verjetno že letos.

Nadalje bo začelo podjetje graditi v ostali Sloveniji še letos servisu postaje na Bledu, v Sežani, Ptuj in dve v Mariboru, dočim predvideva njegov gradbeni načrt za prihodnje leto krštem naše republike še šest do sedem novih servisnih postaj. Nevšečnosti in muke torej z preskrbo domaćih in tujih motornih vozil v Sloveniji v bodoče ne bo več, zlasti še, ker se ukvarja s prodajo bencina in nafte na našem ozemlju poleg »Petrola« še kakih 70 drugih podjetij, ki so se tudi že lotila gradnje lastnih servisnih postaj.

„Zeleni rudniki“ v Bizoviku

S kultiviranjem zdravilnih zelišč bi lahko dobili dragocen vir izvoznega blaga. Znanstvena poizkusna postaja v Bizoviku nam bo lahko kmalu dala prve dragocene izkušnje za umetno gojenje zdravilnih zelišč

»To so naši zeleni rudniki, je rekel magister Valentič, ko nam je pokazal nje Centralne farmakološke polkuse postaje za zdravilna zelišča. Poizkusna postaja za zdravilna zelišča? Da, v Bizoviku pri Ljubljani. Lahko bi ji rekli tudi farma zdravilnih zelišč, oziroma začetek take farme. Bizovski kmetje ob nedeljah radovedno ogledujejo njive, kjer raste v lepih redih mnogo vrst rastlin, med katerimi poznaajo le kamilice, kumino, janež,

kokalj, plavico in še nekatere. Ob posameznih vrstah stoji deščice, na katerih so napisana latinska imena rastlin. Tu je digitalis purpurea (škrlatni naprstnik), nad pol metra visoka rastlina s škrlatno rdečimi, naprstnikom podobnimi cveti. Na videz čisto nedolžna stvar - kdor pa je hodil v gimnazijo, se bo spomnil, da je to ena izmed naših najbolj strupenih rastlin; njen strup je v zdravilstvu nepogreljiv. Tam je atropa belladonna - sizko, temno-

zeleno zelišče, iz katerega izdelujejo strup atropin. Dalje vidiš ime althea officinalis (po kranjsko ajbiš), salvia officinalis (žajbelj), foenum graecum (grško seno), valeriana officinalis (valerijan), mentha piperita (poprova meta) itd. Zlomka, kdo bi si mislil, da sta celo plavica in kokalj med rastlinami, ki se jih splača gojiti in izvažati. (Plavico kupujejo Angleži in jo rabijo za čaj.)

»Vidite, se je nasmehnil magister Valentič, »za nas farmacevte so važne rastline, ki jih agronomi zatirajo kot plevel.«

Ali je v Ljubljani že dovoli OBRTNIH DELAVNIC?

Prva leta po osvoboditvi smo občutili precejšnje pomanjkanje obrtnikov v Ljubljani, zlasti obrtnikov za razna uporabna dela in popravila. V zadnjih letih se je to stanje precej izboljšalo. Toda ali je danes v Ljubljani že dovolj obrtniških delavnic?

Zdaj je v Ljubljani skupno 1921 obrtniških obratov. (Ti podatki so stari nekaj mesecev, vendar se številno obratov bistveno ni spremenilo.) Od navedenega števila je največ obratov za predelavo tekstilnih izdelkov, namreč 469. Z obrtjo za predelavo kovin se bavi 360 delavnic, 268 je lesno-obrtnih obratov. Sledi obrt za predelavo usnja z 238 obrati, nato pa še ostale obrtne panoge: stavbne obrti, uslužbene, prehranske, elektrotehnične in kemične obrti.

Ce v okviru teh obrtnih panog pogledamo posamezne obrti, pa vidimo, da je v Ljubljani največ krojačnic. 124 moških krojaških delavnic in 99 ženskih je za Ljubljano precej. Na drugem mestu so v Ljubljani mizarji; mizarjski delavnice je namreč 182. Prav malo manj, namreč 173, je v našem mestu čevljarjev. Sledi brivci in frizerji; brivsko-frizerjskih salonov je v Ljubljani 103. Manj številno so zastopane ostale obrti. Pleskarjev in soboslikarjev ima Ljubljana 68 (samostojnih obratov), 48 pletilcev, 43 delavnice kovinske galanterije, 36 kleparstev in vodno-inštalaterskih obratov, 35 izdelovalnic igrač, 32 ženskih klobučarskih delavnic. Po 30 je v Ljubljani ključavnicarjev in fotografov, pa tudi mehaničnih delavnic je precej (29). Zidarjev, ki opravljajo samostojno zidarsko obrt, je 24, preseneča pa so razmeroma visoko število (29) izdelovalcev raznih kemikalij. Med slabo zastopanimi obrtniki je gravertov, ki šteje samo 8 obratov, galvanizatorstvo (1 obrat), parketarstvo in popraviljanje ozir izdelava lesenih rolet. Tudi optikov in krovecv imamo v Ljubljani izredno malo. Dva obrata optične obrti, ena izdelovalnica kovinskih glasbil in 2 roletarski delavnici, to, prav gotovo ne moremo zadržati potrebam ljubljane. Vseh obrtnih obratov pa ni mogoče naštet.

Dejstvo pa je, da je za nekatere obrti stanje naraščajoč prav kritično. Zanimivo je, da med obrtnimi obrati Ljubljane prevladuje privatni obrat. Od 1921 obrtnih obratov jih je 1754 (92,4%) privatnih, 167 pa je obratov socialističnega sektorja. Med njimi je 111 obratov državnega sektorja, 20 združnih delavnic, 14 v lasti družbenih organizacij. Razen tega je v Ljubljani še 22 državnih obrtnih mojstrov. Največ obratov socialističnega sektorja je v prehranski obrti (pekarne), v kovinski in obrti za predelavo tekstilnih izdelkov. (Samo krojaških delavnic socialističnega sektorja je v Ljubljani 23.)

V primerjavi s podatki leta 1951 se je število obrtnih obratov socialističnega sektorja zmanjšalo. To je predvsem posledica tega, ker so bili lani nekateri nerentabilni obrati (kot šivalnica AFZ) ukinjeni. Toda močan porast delovne sile v obratih socialističnega sektorja kaže, da so se obrati socialističnega sektorja dejansko mnogo okrepili. Od celotnega števila 8075 v obrti zaposlenih ljudi jih je namreč 3959 (49%) zaposlenih v obratih socialističnega sektorja. Sicer pa je med vsemi v obrti zaposlenimi 7165 moških in 1510 žensk. Med njimi je 1708 mojstrov, 2221 pomočnikov, ostali pa so vajenci in drugi uslužbeni.

Alli je sedanje število obrtnih delavnic v Ljubljani zadovoljivo? Če upoštevamo, da je leta 1931 imela Ljubljana 1735 obrtnih obratov in 59.768 prebivalcev, potem je za sedanjih 138.469 prebivalcev niti ne 200 obrtnih obratov več prav gotovo premalo. Res da je leta 1931 precej obrtnikov životalno, ker je bila zaradi prevelikega števila konkurenca prehuda. Toda da pride danes 72 prebivalcev na eno obrtno delavnico (leta 1931 34 ljudi na eno delavnico), je prav gotovo premalo. Razen tega onemogoča precejšnjo število obrtniških obratov zdravo konkurenco in s tem znižanje obrtniških storitev in uslug. To velja toliko bolj, ker je odstotek obratov socialističnega sektorja vsaj v nekaterih panogah še premajhen, da bi ti obrati lahko učinkovito posegli v borbo za znižanje cen obrtniških storitev.

Resneti na ljubo bodi povedano, da so odgovorni forumi tej tako važni panogi posvetili premalo pozornosti. Magister Valentič, direktor postaje, je moral začeti iz nič. Postopaj postaja se le za silo opremljena - kamor stopiš, vidiš začetne težave. Opremo so postaji darovala razna podjetja in ustanove. Tako n. pr. so okna pri toplih greдах zapuščena bivaše vrtarje Litostraja.

Cloveku se čudno zdi, da za tako nadobudno panogo ni dovolj razumevanja in da postaja - razen od nekaterih farmacevtov - ne dobi nikakšne podpore. medtem ko smo - seveda po zaslugi birokratov - v prejšnjih letih »zabili« delce denarce za razne prutinarske ferme in za snapečno planiranje hlevov na Kofevskem, od katerih skupnost ni imela drugega kakor čisto izgubo.

Ne glede na navedene težave pa smo prepričani, da se bo postaja kmalu razvila v donosno podjetje, ki bo dajalo farmakološki znanosti izkustva in bolnišnicam za zdravlila in devize. Uslužbeni postaja za direktorjem na čelu namreč opravljajo svoje delo s tako verno, da jih je veselje gledati. Pridno roke pa so več vredne kakor protekcija.

Ob koncu naj povemo še to, da iniciator in duša te postaje magister Valentič ne more dobiti niti primernega »stanovanja« zase in za svojo družino. Kakim ljudem pa res ne bi smeli metati polen pod nogel.

F. S.

Vztrajna borba

JUGOSLOVANSKE DELEGACIJE V POSEBNI KOMISIJI ZA NOVI POSLOVNIK DONAVSKE KOMISIJE

Bukarešta, 23. jun. (Tanjug). Na večerajšnji seji so zaključili razpravo o zadnjih členih jugoslovanskega načrta za poslovnik Donavske komisije. Po prej sprejetem sklepu bi morali danes začeti z izdelavo priporočil za bližnje plenarno zasedanje Donavske komisije. Toda večina je skušala izigrati ta sklep in se postavila na stališče, naj teh priporočil ne pripravi posebna komisija.

Jugoslovanska delegacija je doslej pri delu Donavske komisije premnogokrat naletela na ravnanje, ki nima ničesar skupnega z normalnim poslovanjem mednarodne ustanove in z demokratično prakso, ki je v navadi na takih mednarodnih zasedanjih.

Jugoslavija zmagala v kegljanju

Beograd, 23. junija. - Nocoj se je zaključilo svetovno prvenstvo v kegljanju na asfaltnih stazah. Končni izid je tale: Jugoslavija 4997, Avstrija 4832, Nemčija 4754, Francija 4726, mešano moštvo Posarja in Finske 4298, Švica 4248 kegljev.

Iz delavnic Triglav-filma

Ekipa kratkega filma »Na valovih Mure« je 22. junija odpotovala iz Ljubljane v Ljutomer, kjer bo imela med snemanjem na Muri pri Muti svoj sedež. Kot smo podrobneje poročali že preteklo sredo, bo film režiral Igor Pretnar, posnel pa Rudi Vavpotič. To bo eden izmed treh filmov za prvi slovenski »omnibus« film po istoimenski noveli pisatelja Miška Kranjca. Če ne bo vreme preveč naglušno, bo ekipa dokončala prve etape dela na Muri v treh tednih, nakar bo nadaljevala v ateljejih in se na jesen še enkrat vrnila na Muro, kjer bo film zaključila. V glavnih vlogah nastopajo Bert Sotler, Slav SNG, Julija Starič, članica MG, Joana Dams, upokojeni igralci, Nika Jurvan (MG) in slušateljica Akademije za igralsko umetnost Jurij Souček in Slavko Bokal.

Drugi kratki film ima delovni naslov »Flosarji« iz zbirke novel pisatelja Antona Ingoliča. Scenarij, ki ga je napisal po noveli »Andreja Vituž« film tudi režiral, je umetniški svet film podjetju načelno že odobril. To je zgodba o starem flosarju na Dravi, ki neče priznati, da ga tlačijo leta in bi moral prepuštili težki in nevarni posel mlajšim rokam. Vešino posnetkov bo snemalce Milan Kumar

Pokrajina ob Dravi z lesom za splave

posnel na splavih, na nevarnih vozilih po brzicah med ostrimi črni Drave. Ker je flosarstvo na Dravi zanemljeno, bo treba na podlagi starih fotografij in drugega gradiva oživiti polpreteklo dobo, ko so plule proti Beogradu dolge povozice splavov. Na srečo živi še precej ljudi, ki so bili pred vojno poklicni flosarji, kar bo

omogočilo, da bo film čim bliže resnici. Režiser in snemalce sta si že ogledala teren na Dravi od Vuhreda do Maribora in prinesla domov mnogo zanimivega študijskega gradiva. Film bo dolg 800 metrov. Približno 60 odstotkov bo zunanji posnetkov, ostali pa v ateljeju. V letošnjem proizvodnem programu je bila predvidena realizacija tega filma in upati je, da bo mogoče premagati nekatera finančna vprašanja, kar se bo odločilo v kratkem.

Lutkovni film »Usodni streli« je dokončan. Veselo, pustolovsko zgodbo lovca Lukca je za scenarij obdelal Mile de Gleria, ki je bil tudi animator raznovrstnih lutk. Animator je pri lutkovnem filmu Tisti Slovec, ki z neizmerno potrpežljivostjo in natančnostjo počasi, centimeter za centimetrom, premika posamezne okončane figurice, vsak del prestudirane giba sprosti filma, da potem na filmskem platnu v hitrem zaporedju začne živeti čudežno življenje. Torej ne samo režiser, ampak sraven tega še oživilec vsega, kar se dogaja. Od fantazije in znanja je odvisen končni uspeh lutkovnega filma, s katerim je pri nas začel Saša Dobrila. Glasbo je napisal Bojan Adamič, adaptiral pa jo je natančno na gibe Sergej Dolenc. Film je dolg 250 m. V kratkem

Kulturni film »Barok« bo po scenariju Lojzeta Gostiča zajel najlepše baročne umetnine pri nas. Prve posnetke je napravil Milan Kumar te dni v Dornavi in še na nekaterih krajih po Stajerskem, ta teden pa snema na Ljubljani, kjer je težiče filma. Tudi v tem filmu, ki bo dolg 400 m, bo debitiral mladi skladatelj Uroš Krok. Glasbeno sodelovanje mladih bo prineslo zanimivo osvežitev v proizvodnjo naših dokumentarnih filmov.

O drugih načrtih do konca letošnjega leta, tako o snemanju z novimi partnerji iz inozemstva, kot o nadaljnjem delu in pripravi za ostalo proizvodnjo, bomo poročali splošno. Živahno je bo postala konec tega tedna, ko se bo vrnil iz inozemstva generalni direktor podjetja Brane Tuma, ki se mudi tamkaj zaradi važnih dogovorov.

tem izvedel svoje davne načrte, ko je želel in se zavzemal za to, da je treba dati dokumentarnemu filmu polno veljavo s tem, da v daljši dobi registrira rast in nastajanje naših gradenj. S snemalcem Francetom Cerarjem sta od časa do časa snemala gradnje in na filmski trak zapisala vse zanimivosti velikih sprememb v Storah. Film bi bil že dokončan, a Kosmač čaka še na to, da bo zagoreli zadnji plavzi, nakar bomo na filmskem platnu v nekaj minutah pričala celotnega poteka. Film bo dolg 400 metrov. Glasbo piše skladatelj Zvonimir Ciglič, ki bo s tem prvič nastopil kot ustvarjalec filmske glasbe.

Naslednji dokumentarni film »Zima v gorah«, po scenariju in v režiji Borisa Režka, bo prav tako dolg 400 m in ga snema Viki Pogračar. Manjkajo mu še posnetki v ateljeju, kar je izjema pri dokumentarnih filmih te vrste, ki si iščejo vse motive in dogodke v prosti naravi. V tem primeru pa bodo v ateljeju posneli nekaj prizorov v planinski koči. Glasbo piše mladi skladatelj Stane Škerl, ki spada, kakor Ciglič, k mlajši generaciji naših skladateljev. Tudi Škerlu je to prvo srečanje s filmsko glasbo.

Kulturni film »Barok« bo po scenariju Lojzeta Gostiča zajel najlepše baročne umetnine pri nas. Prve posnetke je napravil Milan Kumar te dni v Dornavi in še na nekaterih krajih po Stajerskem, ta teden pa snema na Ljubljani, kjer je težiče filma. Tudi v tem filmu, ki bo dolg 400 m, bo debitiral mladi skladatelj Uroš Krok. Glasbeno sodelovanje mladih bo prineslo zanimivo osvežitev v proizvodnjo naših dokumentarnih filmov.

O drugih načrtih do konca letošnjega leta, tako o snemanju z novimi partnerji iz inozemstva, kot o nadaljnjem delu in pripravi za ostalo proizvodnjo, bomo poročali splošno. Živahno je bo postala konec tega tedna, ko se bo vrnil iz inozemstva generalni direktor podjetja Brane Tuma, ki se mudi tamkaj zaradi važnih dogovorov.

ZDRUŽENJE FILMSKIH UMETNIKOV SRBIJE BO SNEMALO UMETNIŠKE FILME

Združenje filmskih umetnikov Srbije, oziroma njegov odtok za izboljšanje kratkometražnega filma, počasi postaja pravo podjetje. Za zdaj izdeluje kratke dokumentarne filme, že jeseni pa nameravajo začeti snemati umetniške filme. Zdej snemajo kakih deset kratkometražnih filmov. Odtok bo to filme izdelal skupaj s posameznimi delovnimi kolektivni, ki finanširajo njihovo izdelavo. Tako so na pr. skupaj s Turistično zvezo Srbije izdelali film »Takšna je Srbija pod snežno odejo«, ki prikazuje zelo lepe posnetke srbskih planin. Z oblastnim odborom Kosmeta so izdelali film »O življenju na Kosovu in v Metohiji«, s delovnim kolektivom tovarne »Zorkas« pa film o kemični industriji. Posneli bodo tudi filme o življenju in delu kolektivov Trepče in Bora ter filme v Beogradu in Nišu. Film o Beogradu bo prikazal vse, kar se bo v mestu kmalu spreminjalo.

Pri takšnem načinu filmske produkcije, ko izdelavo finanširajo delovni kolektivni ali ljudski odbori, je nevarnost, da se takšni filmi, ki bi morali imeti dokumentarni pomen, spreminje v navadne reklamne filme, ki se zavajajo tudi članov Združenja. Zato imajo večkrat skupne sestanke, na katerih obravnavajo vsak tako posneti film. Sodiijo, da uspeh posameznih filmov ne pomeni samo uspeh tistih, ki so ga izdelali, marveč vseh članov Združenja.

Filmski umetniki Srbije se trudijo, da bi obravnavali predvsem sodobne teme, za zdaj v dokumentarnih, pozneje pa tudi v umetniških filmih. Filme bodo izdelovali tudi v koprodukciji. Z angleškim podjetjem »Faro films« bodo posneli dokumentarni film o Jugoslaviji, z nekimi münchenskim filmskim podjetjem pa se pogajajo glede izdelave umetniškega filma.

Združenje se bo najbrž še to jesen lotilo širše in tehtnejše filmske proizvodnje, kar pa ne bo vplivalo na dosežani odnos članov Združenja do drugih filmskih podjetij, zlasti do »Avala« filma, kjer bodo filmski umetniki še vedno sodelovali.

„OBČINSKO DETE“

V težnji, da se poživijo filmski repertoar domačih filmov s humorjem, sta Miodrag Djurdjević in Puriša Djurdjević (zadnji je režiser tega filma), segla po komediji satirično-humorističnega, že pokojnega srbskega pisatelja Branislava Nušića, ki ga poznajo vsi naši ljudski odri, saj so vse njegove pomembnejše komedije doživle pri nas stotine uprizoritvev. Zatorej nam je Nušić domač

že v samem zametku-scenariju potreben polet in tisto pomembno piko na »i«, ki krona zaključek vsake dobre komedije in dramskega dela sploh. Kljub temu je treba povedati, da je realizacija filma v povprečju uspeła tako po zaslugi same snovi kot zaradi nekaterih prikupnih in dovolj zabavno odigranih vlog.

V glavni vlogi nastopa mlada igralka dubrovniškega gledališča Selma Karlo-

Iz jugoslovanskega filma »Občinsko dete«.

in misel, da se njegovo delo prenese v film, posrečena. Scenarista sta gradila zgodbo na najboljših domislekih omejenega dela prostu, do prve polovice prav uspešno, medtem ko sta v zadnjem delu zašla v navlako sej in dolgovoznega govorčenja, v teatralno maniro in vzela delu

vac. Njena lepa svežina, živ temperanca in prirodno igra sta dali filmu najvažnejšo vrednost in zagotovilo uspeha. To so odlike, ki priporočajo mlado igralko in ji odpirajo pot navzgor. (Za vlogo v »Občinskem detetu« je medtem odigrala tudi še naslovno vlogo v filmu »Ciganke« režiserja Vojislava Nanovića, skoraj gotovo pa bo tudi angažirana v koprodukcijem filmu »Intermezzo«, ki ga ima še letos na programu »Triglav-film«.) Vlogo popa odigra Aca Stojković, ki ima za seboj že vloge v filmih »Ta narod bo živel«, »Jezero«, »Poslednji dan«, »Povest o tovarni«, pa še dve, tri manjše vloge. Kakor nas je Milan Ajvaz s svojim čiko Pajo v filmu »Vsi na morje« navdušil in žel zanj nedeljeno priznanje, tako so mu v tem filmu dali nesrečni delček, kjer ni mogel pokazati prav nobene tistih igralskih odlik, zaradi katerih je postal popularen. Njegov oficirski nastop v tem filmu je tog in hladen. Potem so tu še drugi naši znanci: Mavid Popović, Milivoje Zivanović, Dejan Dubajić in Jelena Jovanović.

Film je mestoma prav dobro, nekateri sekvence pa komaj zadostno posnel Aleksander Sekulović. Glasbo je skomponirala Lidija Frajt, menda prva jugoslovanska skladateljica, ki je napisala večje delo, za film pa verjetno edina. Pomoč pri montaži je nudil profesor Slavko Vorkapić. Pozabiti ne smemo scenografa Zulfikara Džumbura, ki je medva v tem filmu prvič uveljavil svoje obsežno znanje in fantazijo. Film so posneli v 61 snemalnih dneh in to na več kot 40 objektih. Sodelovalo je 35 igralcev in mnogo statistov. Za naše razmere je to že velik uspeh, saj se je realizacijska doba približala povprečni meri inozemskih družb. Verjetno bi bilo bolje, če bi ekipi ne šlo za čim krajšo snemalno dobo. Vrsti prizorov manjka potrebna dognanost, na čemer trpi največ zadnja tretjina, kjer je omagala tudi fantazija mladega režiserja, ki mu je bilo »Občinsko dete« prvi korak v umetniški film. Te pomanjkljivosti ne gre šteti v zlo, ker je film kot celota prav sprejemljiv in bo gledalce zabaval. Cutiti je v njem mladostni polet, mnogo poguma in sveže domiselnosti, kar je že veliko, če vemo, kako silno težavno je ustvariti film, da bi v njem opazili in pohvalili te vrline. Ima jih in to ga priporoča. Naj ponovno, četudi že nekam obrabljeno ugotovljamo: stopili smo spet za korak dalje. Ako ni za nestrpnosti že več, naj vedo, da razvoja ni mogoče prehiteti. Ob »Občinskem detetu« pa kar določeno čutimo, da stopamo z njim. Zato gre ekipi režiserja Puriše Djurdjevića naša čestitka.

Film je mestoma prav dobro, nekateri sekvence pa komaj zadostno posnel Aleksander Sekulović. Glasbo je skomponirala Lidija Frajt, menda prva jugoslovanska skladateljica, ki je napisala večje delo, za film pa verjetno edina. Pomoč pri montaži je nudil profesor Slavko Vorkapić. Pozabiti ne smemo scenografa Zulfikara Džumbura, ki je medva v tem filmu prvič uveljavil svoje obsežno znanje in fantazijo. Film so posneli v 61 snemalnih dneh in to na več kot 40 objektih. Sodelovalo je 35 igralcev in mnogo statistov. Za naše razmere je to že velik uspeh, saj se je realizacijska doba približala povprečni meri inozemskih družb. Verjetno bi bilo bolje, če bi ekipi ne šlo za čim krajšo snemalno dobo. Vrsti prizorov manjka potrebna dognanost, na čemer trpi največ zadnja tretjina, kjer je omagala tudi fantazija mladega režiserja, ki mu je bilo »Občinsko dete« prvi korak v umetniški film. Te pomanjkljivosti ne gre šteti v zlo, ker je film kot celota prav sprejemljiv in bo gledalce zabaval. Cutiti je v njem mladostni polet, mnogo poguma in sveže domiselnosti, kar je že veliko, če vemo, kako silno težavno je ustvariti film, da bi v njem opazili in pohvalili te vrline. Ima jih in to ga priporoča. Naj ponovno, četudi že nekam obrabljeno ugotovljamo: stopili smo spet za korak dalje. Ako ni za nestrpnosti že več, naj vedo, da razvoja ni mogoče prehiteti. Ob »Občinskem detetu« pa kar določeno čutimo, da stopamo z njim. Zato gre ekipi režiserja Puriše Djurdjevića naša čestitka.

„Rudniki kralja Salomona“

MAMUTSKI SPEKTAKL V TEHNICOLORJU

Kakor drugod po svetu, kjer so ga prikazovali, bo tudi pri nas ta film z rekordnimi podvigi našel hvaležno publiko. Haggard Henry Rider, angleški pisatelj senzacionalnih in avanturističnih filmov, je svoj čas našel tudi pri nas prevajalec za svoje zgodbe kot »Hči kralja Montezume«, »Jutranja zvezda« in »Kleopatrina«. Njegov tekst »Rudniki kralja Salomona« so filmali že leta 1937 še v črno-beli tehniki. Leta 1948 pa je ameriška družba MGM sklenila posneti novo verzijo pri originalni ekipi, ki je bila doseganja v Centralni in Vzhodni Afriki, s takimi tehničnimi, materialnimi in denarnimi sredstvi, ki so tudi za Ameriko senzacija. Helen Deutsch je napisala scenarij, režijo sta prevzela izkušena režiserja Compton Bennett in Andrew Narton, za glavne vloge pa je družba angažirala angleškega filmskega igralca, ki je prav kratko pred smrtjo umrl, in Stewarta Grenerja (pravo ime James Steward), njegovo rojakino, slavno Kerr Deborah, in tretjega, ki ju spremlja na tej dolgi poti, Tohn-Garde. Tehnične priprave so trajale vse leto, posebna znanstvena ekipa je sedem mesecev preučevala terenske in klimatske pogoje te nevarne in naporene poti. Najeli so stotine črnih, odpornih nosačev, na posebnih traktorjih so s seboj vozili nad dvajset ton opreme, med katero je bilo šest težkih snemalnih kamer za barvno snemanje in nad devdeset reflektorjev z agregati. V odpravi so sodelovala tudi transportna letala, ki so prenašala igralce in potrebno opremo na snemalni mesta, ki so bila večinoma med seboj oddaljena tudi tisoč in več kilometrov.

in si skušamo vsaj približno predočiti vse tiste, ki jih v filmu ne vidimo — snemalce in tehnične osebe, ki so anonimni, kolektivni junak tega »mamutski« spektakla-filma. Vsebina filma je znana. Bogata gospa Elisabeth Curtis odide s svojim bratom Johnom v Afriko, da bi našla sled za svojim možem, ki je odšel iskat bajne zaklade kralja Salomona, da bi se kot bogat človek ne čutil manjvrednega pred svojo ženo, ki ga v bistvu ne ljubi. Z njo gre za visoko nagrado svetlihi beli nosačev, prvi britanski gentleman od osvitlih zaliscov do strela, ki nikdar ne ugreši. Ni čuda, če se žena s plamenastimi lasmi počasi zaljubi vanj. Po mnogih nevarnostih in stiku z ljudozrskimi plemeni, po srečanju z ogromnimi domaćini, ki merijo od 1,90 m navzgor, potem ko so povzročili mahnito državljansko vojno in pomagali ustoličiti pravega poglavarja, ki skoraj poginejo v podzemski votlini, kjer so končno našli zaklad — zabeje diamantov in okostje poginulega Curtisa, si padeta v objem. Nekoliko Carla Maya, nekaj sladkobne sentimentalne začimbe počeni vrste, pa nekaj črnskega petja, bojnih plesov in predvsem prekrasnih posnetkov čarobnih po-

krajin. To je resda prava pojedina za oči, višek fotografске umetnosti. Kako magično živijo barvitost pokrajin Masaje, Wahambasa, Mamerusa, Bahute! Že snemanje barvnega filma v znanih okoliščinah zahteva dovršene izkušnje. Da pa so uspehi tako popolni posnetki v neznanem okolju, v pogojih največje vročine, priča o pravem mojustrstvu. Robert Surtees je stal za kameri! Zgodba je bila za film celo razredčena, da je dobilo več mesta dokumentarnemu gradivu z ozemlja, ki je med najmanj iziskanimi pokrajinami Centralne Afrike, kjer je bila na zemljevidih dolgo časa samo bela lisa. Glede zgodbe ne smemo biti preveč občutljivi, saj je slo v glavnem bolj za Afriko in Afrika je pred nami. Zanimivo je, da je po vojni angleška družba Mehezavaj Israil Co Limited v tem predelu blizu Elotha ob morju sredi puščave, odkrila Salomonove rudnike — bakra.

Sedma umetnost s takimi filmi prepričevalno dokazuje svoje neprekosljivo suverenost in nepogrešljivost za civilizirani svet. Ob filmu takih kvalitiet je težko ostati ravnodušen. Metro-Goldwyn-Meyerski kapital je v »Rudnikih kralja Salomona« dobro naložen. E. A.

Prizor iz filma »Rudniki kralja Salomona«

Filmske novice iz tujine

Ameriško filmsko podjetje »Warner Bros« namerava izdelati 22 trodimenzionalnih filmov. V njih bodo igrali John Wayne, Doris Day, Barbara Stanwyck, Judy Garland, ki že delj časa ni nastopila v filmu, in drugi. Režirali jih bodo predvsem znani filmski umetniki, kakor Ella Kazan in Alfred Hitchcock.

Jane Griffith je mlada angleška igralka, ki bo imela naslovno vlogo

Glavna igralka Suzana Shantol v angleškem filmu »Romeo in Julija«

v filmu »Bankovec za milijon funtov«, ki ga bodo kmalu začeli snemati v Angliji. To je njena prva vloga v filmu, v katerem bo igrala z známim igralcem Gregory Peckom.

Renato Castellani režira angleški film »Romeo in Julija«. Romeo bo igral Laurence Harley. Režiser je dolgo iskal igralko, ki bi nastopila v vlogi Julije. Končno je v neki londonski restavraciji ugledal 18 letno angleško studentko Suzano Shantol in ji ponudil. Seravno ni imela namena postati igralka, naslovno vlogo v svojem filmu. Ekipa, ki bo posnela ta film, je odšla v Italijo, kjer imajo sedaj poskušna snemanja. Režiser Castellani se stalno ukvarja s Suzano Shantol, kaže ji, kako naj igra, govori itd.

V Rimu bodo najbrž že letos priredili »Teden nemških filmov«. Te dni so se italijanski in nemški filmski podjetniki dogovorili o sodelovanju in izmenjavi svojih filmov ter o izdelavi filmov v koprodukciji. Pri tem so Italijani predlagali, naj bi v Rimu in Milanu priredili tedne nemškega filma, ko bodo v kinematografih teh mest prikazovali pretežno nemške filme.

Joan Crawford igra naslovno žensko vlogo v nedavno dokončanem filmu »Raje z zločincem«. V njem igra bogato pisateljico, poročeno z prerazčuljivim poslovilnim človekom. Film je režiral David Miller, v ostalih vlogah pa nastopajo Jack Palans, Gloria Graham in Bruce Benett.

Letošnja javna predstava Akademije za igralsko umetnost v Ljubljani

Za zaključek študijskega leta 1952/53 je določil akademski svet na Akademiji za igralsko umetnost v Ljubljani za uprizoritev pred javnostjo tri igre iz moderne repertoarja, ki jih bodo pokazali slušatelji četrtega letnika na dveh gledaliških večerih v ljubljanski Drami. To je že drugi diplomski letnik predavateljice Mire Danilove, ki uči na Akademiji že vsa leta od ustanovitve.

Prva predstava bo drevi, 24. junija, in obsega dve klasični enojanki: Augusta Strindberga dramo »Gospodična Julija« (prevod: Fran Albreht) in Bernarda Shawa komedijo »Nalaganje soprog« (prevod: Bogomil Fatur). Za drugo predstavo je določena dramatskem gledališču. Takrat bodo isti slušatelji predvajali Meriona Hodga angleško študentovsko igro »Dež in vihare« (prevod: Filip Kalan).

Obsežna enodejanka »Gospodična Julija« spada med vodilne programske igre naturalistične struje in uresničuje v gledališki obliki vse tiste karakterološke in sociološke teoreme, ki si jih je prisvojila evropska dramatika iz raz-

noterih ideoloških postavk pozitivistične filozofije. Napisana je leta 1888, ob zaključku tiste dobe v Strindbergovem življenju, ki jo nekateri raziskovalci imenujejo socialistično. Zavoljo elementarne zasnove, mojstrsko orisanih značajev in strastne dialektike v dramskem dialogu pristojeva to dramo ob realističnem romanu iz kmečkega življenja »Otroški kmetje« (1887) med pesniško najbolj dognana dela švedskega pisatelja, vsekakor pa velja ta drama za osrednjo izpoved njegove moške dobe. Evropski in ameriški odri jo obnavljajo znova in znova, velik uspeh je doživela tudi na filmskem platnu po snemalnih knjigi in v režiji Alfa Sjöeberga. Julija igra v filmu znamenita švedska igralka Anita Björck, sam film pa je bil dvakrat nagrajen: s prvo nagrado na festivalu v Edinburghu (1950) in z Veliko mednarodno nagrado v Cannesu (1951).

Kakor lahko smatramo »Gospodično Julijo« za osrednje delo Strindbergove moške dobe, tako velja za osrednjo pesniško izpoved vse Shawove dramatike drama »Candida«, napisana leta 1895.

V tej igri, poglavitni izmed četverih prijetnih iger (1898), obravnava angleški satirik problem ljubezni in zakona v resni in pesniško dognani obliki: zgodba riše idealno žensko med dvema možkima, med možem in mladim obževalcem. Leta 1904 obravnava isti zakonski trikot v burkasti persiflaži z naslovom »How he lied to her husband«. Ta konverzacijska komedija je klasični primer Shawove paradoksalne duhovitosti, zahtevna za igralce, zabavna za publiko.

Tretji večer je posvečen angleški študentovski igri. Merton Hodge je napisal študentovsko zgodbo o »Dežuju in viharju« leta 1933 in doživela je nešteto uprizoritev po raznih angleških in evropskih mestih. Kakor Strindbergovo »Gospodično Julijo« je ljubljanska Drama svoj čas uprizorila tudi Hodgevo igro. Odlikuje jo po intimnem življenjskem vzdušju, po srečni sintezi naivnega in sentimentalnega elementa in po pregledni psihološki karakterizaciji vodilnih oseb. V ciklu akademskih predstav diplomskega letnika predstavlja ta igra realizacijo mladostne prisrčnosti in življenjske vredine.

Ob tej priložnosti je izdala Akademija tudi letos svoj gledališki list, osmi po številu, v redakciji tajnika Akademije Polde-

ta Pavčnika. Publikacija vsebuje ešestjese sestavke profesorjev o izbranih odskih delih, pojasnjevalne s slikovnimi prilogami. Prvi prispevek je študija Franceta Kolbarja o Strindbergovem uvodu h »Gospodični Juliji«, drugi je esej Filipa Kalana o komediji zakonskega trikota z naslovom »Dvojna mera smeha«, tretji pa je Vladimirja Kralja dramaturška analiza Hodgeve igre »Dež in vihare«.

Kulturne beležke

Predavanje književnika Ota Bihaila Merina v Švici

Jugoslovanski pisatelj O. B. Merin je v okviru švicarsko-jugoslovanskega društva za kulturne stike in Združenja švicarskih književnikov minul mesec v Zürichu, Schaffhausenu Baslu in Bernu predaval o jugoslovanski kulturi.

Ustanovitev Glasbene akademije in Zavoda za napredek gospodinjstva v Bosni in Hercegovini

Sarajevo, 22. junija. Večraj je bila v Sarajevu pota seja Sveta za prosveto, znanost in kulturo Bosne in Hercegovine. Sklenili so, da bodo Izvršnemu svetu LR Bosne in Hercegovine predlagali ustanovitev glasbene akademije in ustanovitve zavoda za napredek gospodinjstva. Glasbena akademija v Zagrebu, Beogradu in Ljubljani ne morejo za-

List zaključuje kratko poročilo absolventa Akademije, sedanjega celjskega dramaturga Lojzeta Filipiča o uspelem nastupu slušateljev slovenske Akademije na IV. mednarodnem festivalu gledaliških studijev v nemškem mestu Erlangenu, ki je bil lani meseca junija in na katerem so študenti želi veliko priznanja z uprizoritvijo Salacroujeve »Marguerite«.

Koncertno življenje v Zagrebu

V prihodnji sezoni, ki se bo začela septembra, bo v Zagrebu več koncertov domačih in tujih umetnikov. Gostovali bodo francoski solist Pierre Fourny, avstrijski violonist Vasa Pihoda, angleški pianist Kendall Taylor, japonska pevka Michiko Sunahara in drugi. Pel bo tudi dunajski otroški zbor.

Publikacija UNESCO o cerkvi sv. Sofije v Ohridu

Organizacija Unesco je izdala publikacijo o cerkvi sv. Sofije v Ohridu, najstarejši cerkveni stavbi v Makedoniji, ki izvira še iz časov carja Samuela. Knjiga temelji na poročilih misije strokovnjakov, ki jo je Unesco decembra 1951. leta na prošnjo jugoslovanske vlade poslal v Makedonijo, da restavrira in konservira ta pomembni spomenik. V mislji je bilo mnogo naših in tujih strokovnjakov. Publikacija je bila objavljena v zbirki »Muzeji in spomeniki« z mnogimi ilustracijami in risbami.

Grško dramsko gledališče bo gostovalo v Jugoslaviji

Atene, 23. junija. Grško narodno dramsko gledališče bo letos jeseni na povabilo jugoslovanskega narodnega gledališča v Beogradu gostovalo v Jugoslaviji s klasičnimi tragedijama »Elektra« in »Orestijoo«.

Belgijski strokovnjaki za barvni film v Beogradu

Pred nekaj dnevi je prisel v Beograd G. Louis Moysen, predstavnik belgijskega podjetja »Cewerte«. G. Louis Moysen je prišel kot tehnični strokovnjak za barvni film na povabilo podjetja Avala-film, ki zdaj snema kratkometraž-

IZ NAŠIH KRAJEV

KONFERENCA SZDL za radovljiški okraj

Odbori SZDL niso dovolj prisluhni ljudem

V nedeljo je bila na Jesenicah konferenca SZDL za radovljiški okraj. Razen izvoljenih delegatov so se je udeležili tudi tovariši Franc Perovšek, član Izvršnega odbora SZDL za Slovenijo, Tone Dolinšek, ljudski poslanec, ter številni predstavniki gospodarskih podjetij, množičnih organizacij, društev in ustanov okraja.

O delu in vlogi SZDL v radovljiškem okraju je poročal sekretar okrajnega komiteja Zveze komunistov tov. Mirko Zlatnar, tajnik okrajnega odbora SZDL tov. Ivan Korošec pa je poročal o organizacijskem delu. Iz obširnega in izčrpnega poročila tovariša Zlatnarja in iz razgovora je bilo razvidno, da je razpoloženje večine ljudi v radovljiškem okraju, kljub težavam, ki jih preživljamo, dokazalo, da to ljudstvo hoče iti do kraja v graditvi socializma.

Vzlic doseženim uspehom, ki jih ni mogoče prezreti, pa je bilo v delu SZDL opaziti nekaj negativnih in škodljivih pojavov, zlasti v organih ljudske oblasti, gospodarstva in drugod. Tako so bile nekatere občinske konference SZDL zelo slabo pripravljene in

niso obravnavale problemov, ki ljudi tistega kraja predvsem zanimajo. Tudi nekateri ljudski odbori in delavski sveti se s težavo prebijajo na pot socialističnih odnosov, kar seveda izkoriščajo razni koristolovci in sebičneži v svoje osebne, protiljudske namene. Zato del krivde za razna kazniva dejanja, ki so jih zagrešili nekateri odgovorni uslužbenci v ljudski oblasti in gospodarstvu, odpade tudi na odbore SZDL, ker niso dovolj upoštevali kritike ljudi. S takim mrtvim in gluhoto so nekateri odbori SZDL resno ovirali razvoj socialističnega demokratizma v našem javnem življenju, kar je v današnjih pogojih ena najvažnejših nalog organizacij SZDL. Pospeševanje socialističnih odnosov ter razkrivanje nesocialističnih težav in samovolje, je osnovna dolžnost vsega našega članstva.

Razgovoru so sledili primerni sklepi, ki bodo nakazane in druge napake preprečevali in omejevali. Tako bo treba delavce v podjetjih prepričati, da upravljanje njihovega podjetja ni samo stvar delavskega sveta in upravne odbora, ampak celotnega

kollektiva. Češče bo treba sklicevati zbere volivcev in svete državljanov in jim poročati o delu ljudskega odbora. Prav tako bo treba v trgovini znova organizirati svete potrošnikov, ki naj bi v sestavi delavskih svetov nadzirali poslovanje trgovin. Nič manjše kot v gospodarstvu in ljudski oblasti pa niso naloge SZDL tudi v kulturnoprosvetni in drugi dejavnosti, kjer se naj prav tako izraža volja ljudstva, v katerem je treba razvijati čut do poštene kritike in do soodločanja v vsem javnem življenju. V. G.

Magistrat vendarle urejen

Na mnogih zborih volivcev smo lahko slišali: »Obnovitev magistrata se nikamor ne premakne«. »Po omehčanem asfaltu na glavnem mostu se ne da voziti« in tako dalje. Nekatere pripombe so bile tudi neupravičene. Toda naj bo že kakor koli, magistrat je zdaj v glavnem obnovljen. Urediti je treba le še portal, vhodna in izhodna vrata ter nekaj trgovskih prostorov spodaj. V magistratu bosta oblastvena organa Maribora in okolice imela končno dovolj prostora za pisarne in tudi za seje vseh svojih svetov, odborov in komisij.

Slabo vreme je zavrló sezono v Rogaški Slatini

Zdravilišče Rogaška Slatina se je letošnjo sezono temeljito pripravilo, saj je uredilo trinajst hotelov za 750 gostov. V mesecu maju so gostje popolnoma zasedli zdravilišče, slabo vreme v drugi polovici maja in začetku

junija pa je nekaj gostov zavrnilo. Dotok je zopet večji v zadnjih dneh, ko se vreme izboljšuje. Uprava zdravilišča se nemurno trudi, da bi vsaj do začetka julija usposobila še hotel »Beograjski dom« in drugi del Zdraviliškega doma, s čimer bo zopet povečana kapaciteta zdravilišča za 50 postelj. Zdravilišče Rogaška Slatina je imelo pred vojno prostora za 1200 gostov, kar je skoraj 100% več. Toda pomisliti moramo, da je bilo v Rogaški Slatini med okupacijo uničenih doli hotelov.

Letos so v Rogaški Slatini sprejeli perspektivni načrt, ki predvideva, da bo zdravilišče doseglo predvojno kapaciteto, v desetih letih pa da bodo postavili nov moderen hotel z najmanj 100 posteljami.

Obiščite Prekmurje

Marsikdo misli, da v Prekmurju ni kaj videti, kar bi zanimalo izletnike. A tudi tu so lepi kraji, ki so zanimivi. Bregovi široke Mure so idealno področje za tabornike, medtem ko so v severnem delu pokrajine lepi gozdni in gorati predeli. Vabljiva izletniška točka je planinska koba »Tromeljnik«, od koder je še kako uro do tromeje Jugoslavija - Avstrija - Madžarska in pol ure do madžarske meje na Srebrnem bregu. Lep razgled se odpira prek Gleichenberga proti Semmeringu in Gradcu, v Počrabi, dežele porabskih Slovencev, proti Pohorju, Boču, Donacki kori, Ivanški in Golici na koroško-štajerski meji. Dohod do kočje je možen z železniške postaje Mačkovec (1 uro in pol hoje) ali z železniške postaje Stanjevac (1 uro in pol hoje), pa tudi iz Grada in Kuzme, do koder vozijo avtobusi. Poti so položne in vodijo skozi prelepe borove gozdove, do kočje pa pridemo tudi z avtomobilom.

Planinsko društvo Murska Sobotica je namestilo na železniški postaji v Murski Soboti velik zidni zemljevid Prekmurja in obmurskih predelov z ličnimi slikami.

Taborniki, obiščite bregove Mure, kjer so velike, še neizkoriščene lepote za tabornike!

Planinci in izletniki, ki hočete spoznati lepote najsevernejših predelov slovenske zemlje, pohitite v prekmurske gore!

Člani Počitniške zveze, obiščite Prekmurje!

Teh izletov se boste vedno radi spominjali.

Informacije dobite pri Planinskem društvu Murska Sobotica, Cankarjeva ulica 6.

Gostovanje koroških Slovencev - manifestacija na Jesenicah

V soboto zvečer in nedeljo popoldne so gostovali v Mestnem gledališču na Jesenicah igralci prosvetnega društva »Rož« iz Sv. Jakoba na Koroškem. Obakrat je bila dvorana polna do zadnjega kotička in si je »Miklovo Zalo« ogledala okoli tisoč ljudi, približno toliko ljudi pa je moralo oditi, ker so bile vse vstopnice razprodane že dva dni pred predstavo.

Ze prva predstava se je zaključila z veličastno manifestacijo bratstva Slovencev, ki živijo to in onstran Karavank. Gledalci so bili z igro, ki so jo gostje igrali v domačem koroškem dialektu, nadvse zadovoljni in je navdušenje do igralcev raslo od slike do slike. Prvi večer so goste pozdravili na odprti sceni predsednik sveta za prosveto in kulturo LOMO Jesenice tov. Jože Župan, sekretar mestnega komiteja Zveze

komunistov tov. Franc Arh in predsednik Gledališkega sveta jeseniškega gledališča tov. ing. Danilo Gostiša. Nosilka glavne vloge in še nekateri drugi igralci so prešli lepe šopke nageljev. Se veličastnejša pa je bila predstava v nedeljo popoldne, po kateri so se gostje skupaj s svojimi sorodniki na Jesenicah ter predstavniki jeseniškega kulturnega življenja podali v prostore »Svobode« pri Jelenju, kjer so izmenjali številne napitnice in pozdrave. V. G.

V Soboti pripravljajo obrtniško razstavo. Na pobudo Okrajne obrtne zbornice in Murski Soboti bodo murskosobotski obrtniki pripravili razstavo svojih izdelkov od 30 avgusta do 6. septembra. Razstava naj bi prikazala kakovost izdelkov in sposobnost obrtnikov. Razstava bo najbrž zamenjala tradicionalni prekmurski teden, ki je vsako drugo leto. Antič

UMRL JE TRENTAR ANTON KRAVANJA - KOPISČAR

Sredi minulega tedna je smrt nenadno dohitela staro trentarsko korenino Antona Kravanja, po domače Kopicarja. Kravanja sodi med poznane trentarske ljudi, ki so postavljali temelje našemu planinstvu. Bil je strasten planinec in plezalec; poznajo ga skoraj vsi obiskovalci gora, ki so kdajkoli obiskali Trento. Tako je skromno pokopalnice v Trenti dobilo novo gomilo; Anton Kopicar je legel k zaslužnemu počitku k ostalim, ki so ljubili veličino trentarskih gora. Z. N.

Na Krasu pomagajo gasilskim društvom

Pred 30 leti je na Krasu obstajalo že več slovenskih gasilskih društev, ta so razen koristne požarnovarnostne službe igrala tudi važno politično-prosvetno vlogo. Ta so ugotavljali tudi italijanski okupatorji, ko prvi svetovni vojni in politični, da so ta društva čim prej uničili, njihovo imovino pa zaplenili. Skozi 20 let po tem ni bilo na Krasu nobenega gasilskega društva. Šele potem, ko sta bila naš Kras in Istra priključena k svoji domovini Jugoslaviji, je bilo možno spet misliti in organizirati prostovoljna gasilska društva. Najprej je bilo pred leti ustanovljeno gasilsko društvo v Sežani, pozneje pa še v Materiji, Senožečah, Dutovljah, Lokvi, Divači, letos pa tudi v Komnu. Vsa društva so se v začetku bila z velikim težavami, da so mogla spravit skupaj najpotrebnejšo opremo, da so lahko ob požarih gasila.

Medtem ko gasilska društva v Sežani, Materiji, Senožečah in Podgradju posedujejo nekaj opreme, da pri požarih nastopijo, gasilski društva v Lokvi, Dutovljah in Komnu še vedno nimajo osnovne opreme. Da se bo to vsaj delno izboljšalo, je OLO zagotovil v svojem proračunu 4 milijone dinarjev. S tem kreditom je okrajna gasilska zveza plačala 500.000 din dolga za lansko leto nabavljeni gasilski avto za PDG Materija, a preostalim denarjem, pa so nabavili še drugi gasilski avto in motorno brizgalno za PGD v Komnu. Letos bodo še nabavili motorno brizgalno za gasilsko društvo v Senožečah, sedanjo brizgalno od PGD Senožeč pa bodo dodelili PDG Lokve, tako, da bodo lahko, če bo treba, gasila vsa društva v okraju.

Okrajna gasilska zveza bo letos nabavila za društva v okraju 250 m cevni ker zahtevno cevi zelo primanjkujejo. Kljub težavam gasilska dru-

štva zelo pridno vadijo in so letos že večkrat nastopila z različnimi vajami. Razen strokovnega udeleženja pa se gasilska društva v Dutovljah, Senožečah in Podgradju tudi kulturno udeležujejo z različni prireditvami, itd. Gasilsko društvo v Dutovljah ima najboljši pevski zbor v našem okraju.

Da ima gasilstvo zelo važno gospodarsko vlogo pri obrambi našega gospodarstva proti požarom, nam povedo uspehi prvih mesecev letošnje zime, ko so gasilska društva v okraju gasila 16 požarov v gozdu in dve gorčiči zgradbi.

Da se bo gasilstvo v okraju še bolj razvilo in da se bo letu temu pridila večja pomoč in skrb, bodo sedaj tudi občinski LO pomagali svojim društvom. J. V.

Zadnja letošnja premiera v Kranju

Prešernovo gledališče bo uprizorilo v petek, 26. junija zadnjo premiero v letošnji sezoni: Zvegovca (ne Jonsonovega, kakor čisto napačno javljajo) VOLPONA v prevodu Frana Albrehta in v režiji Dina Radojevića. Razkošna renesančna igra modernega avtorja bo nedvomno vzbudila zanimanje kranjskega občinstva. Za vsega srebrnega komedijar, ki je že poltrpet desetletje na repertoarjih vseh evropskih in ameriških gledališč, je ostra satira na oboževanje denarja in ljudromno zaničevanje nekega vesela, torej tudi satira na vsakršno pridobitništvo in filistrsko zapletništvo v tem smislu tedaj vselej in tudi danes na moč aktualna.

V naslovni vlogi nastopa eden stebrov kranjske gledališke ustvarjalnosti, priljubljeni France Trefalt, v ostalih vlogah pa: Janez Eržen, Lado Stiglic, Metod Mayr, Marijan Dolinar, Jože Pristov, Mirko Čegar, Jože Kovačič, Klio Maverjega in Angelca Hleboctova. Sceno je zasnoval Sveta Hleboctova.

Od vsepovsod

V Kobarižu so v Tovarni igel nedavno dobili tudi oddelek za ročne igle. Strojce so uvozili iz Avstrije. V enem dnevu napravijo nad 2000 igel. To je pri nas prva tovrstna tovarna za ročne igle. Pozneje pa bodo začeli izdelovati igle tudi za gramofonske plošče.

Na zadnjem zasedanju obeh zborov Okrajnega ljudskega odbora v Ljutomeru so razpravljali tudi o zaposlovanju začasnih nezaposlenih ljudi. Ugotovili so, da so v tem vprašanju želi zadovoljive uspehe, saj jim je uspelo vključiti precej delavcev v gradbeno dejavnost ter elektrifikacijo. Več pa jih bodo zaposlili tudi na raznih javnih delih, in to pri gradnji ceste v Ljutomeru ter regulaciji Plitvice. Sklenili so tudi, naj podjetja sproščajo svoje potrebe po delovni sili svetu za gospodarstvo, tako da bo posredovalnica za delo lahko pravilno razporejevala ljudi po njihovi sposobnosti. S tem bodo imeli hkrati bolj pregled nad nezaposlenimi delavci, ki so jih doslej nekateri podjetja in zadrage sprejemala mirno posredovalnice za delo.

V jeseni bodo v združnem domu v Stroči vasi na državnem posestvu Podgradje v Ljutomerškem okraju odprli splošno kmetijsko šolo. Zlasti pa bo ta skrbela za napredek sadjarstva in vinarstva. Šola, ki bo predvidoma dvelletna in bo sprejela kakih 30 do 40 učencev, bodo obiskovali zlasti fantje in dekleta, katerih starši so člani kmetijskih združenj. Za vzdrževalno najpotrebnejših bodo prispevale občine, kmetijske zadrage, pa tudi okrajni ljudski odbor. Obisk šole bodo omogočili tudi vojni sirtam za vzdrževalništvo pa bodo hkrati prispevali dijaki s svojim praktičnim delom med sošolci. Ustanovitev kmetijske šole bo pripomogla vzgojiti nov kader za obnovo in razvoj kmetijskega in tem okraju.

Gasilsko društvo v Skofljici slavi 55-letnico. V nedeljo, 5. julija bodo gasilci v Skofljici slavili 55 let dela in v ta namen pripravili celodnevni program. Dopoldne bodo v poveljni od Skofljice do Rakovnika pokazali svojo opremo, popoldne bo ob 12. uri slavnostni govor, nakar bodo delavci iz rudnika barita Plešče predali gasilec prenovljen avto. Ob 15. uri bodo imeli gasilci vaje, ob 17. uri pa se bo začelo ljudsko razjanje na prostem in v domu.

Člani SZDL v Sežani so opravili 497.000 prostovoljnih delovnih ur, katerih vrednost znaša 13 milijonov dinarjev. Popravljali so vasko pot, vodnjake, šole, pomagali pri elektrifikaciji vsaj itd. Najbolj se je izkazala vas Ritomeč, ki šteje 20 družin; napravila so okrog 1000 prostovoljnih ur.

Na Jesenicah so v nedeljo odprli v telovadnici osnovne šole razstavo del učencev vajejske šole. Šola, ki jo vodi znani prosvetni in kulturni delavec Srečko Tič, je letos obiskovalo 112 vajencev raznih obrtnih strok, izmed katerih jih je 15 izdelalo z odkljo. V počastitev dneva učencev v gospodarstvu pa so vajence priredili razstavo svojih del, ki so odprta do 27. junija. Pri slovenski otvoritvi so bili razen vajencev in upravitelja Srečka Tiča navzoči tudi predsednik Okrajne obrtne zbornice tov. Ambrožič iz Radovljice in večina obrtnih mojstrov iz tega občaja. Prvi dan je obiskalo razstavo okoli 300 ljudi, ki nikakor ne morejo verjeti, da so izdelki na razstavi do rok 15 do 18-letnih mladičev in mladink.

V Podmežaklju na Jesenicah so izkopali in zabetonirali temelje za nov transformator Prebivalcem se kmalu ne bo treba več pritoževati, da ne morejo zvečer brati zaradi preslabe luči. V. G.

Trgovskemu podjetju na Jesenicah primanjkuje moške delovne moči in vajencev

Medtem ko je po drugih krajih došli brezposelnih trgovskih moči, Trgovskemu podjetju na veliko in malo na Jesenicah primanjkuje moških prodajalcev in vajencev. Trgovsko podjetje so ustanovili iz Industrijskega ma-

gazina, ki se je združil z Okrajnim magazinom in prevzel njegove poslovalnice. Zdaj imajo 18 poslovalnic in 100 zaposlenih moči. Ob prevzemu podjetja so prevzeli tudi uslužbence in prodajalce. Ker se je podjetje večalo, odpiralo nove prodajalne, jim stalno primanjkuje moških prodajalcev, posebno za špecerijsko trgovino, kjer je prodaja združena tudi s težjimi deli. Tudi vajencev znatno primanjkuje. Najbrž je to pomanjkanje edin-

stven primer na Jesenicah, kjer grede vsi moški raje v tovarno, kjer imajo boljše plačilne pogoje. Podjetje si pomaga z žensko delovno silo. Kader izboljšujejo tako, da pošiljajo vajence v Kranj v dobro šolo, za katero tudi prispevajo 1% plačilnega fonda. Podjetje misli opremiti dve novi prodajalni na Jesenicah in eno pri Sv. Križu, prav tako nameravajo za uslužbence zgraditi stanovanjski blok za samce.

Novi slovenski grobovi na tujem

V Clevelandu so umrli: Jože Zelo po domače Zrinov Jože, star 86 let, loma iz Slavine pri Sentpetru na Krasu Franc Pakiž, doma z Dobrave, Anton Gorjup, star 75 let, Katarina (ome rojena Kralj), stara 71 let, doma z Podzemlja pri Metliki, Marija Berko, rojena Gregorič, stara 81 let, loma iz Ambrusa na Dolenskem, Franc Gričar, star 70 let, Ivanka Furk rojena Papež, stara 84 let, doma z vasi Zvirče fara Hinja na Dolenskem, Janez Križmančič, star 70 let, doma iz Bazovice pri Trstu, Anton Šupan, star 70 let, doma iz Sentrupertja na Dolenskem, Franc Skriep, star 60 let, doma iz Trzina, Franciška Vigič po domače Brinkova Francka, stara 69 let, doma iz vasi Harje, Trnovci pri Ilirski Bistrici in Franc Race, star 74 let, doma iz Rolika na Primorskem.

V kraju Ely je podlegel raku Gojze Janežič star 57 let; v istem kraju je umrl v bolnišnici Janez Kanan, ki je tudi podlegel raku; star je bil 72 let. V Gilbertu je umrl Anton Geran, star 77 let, doma iz Piljave Gorice. V Detroitu je umrl Janez Jerman, star 78 let, doma iz Maribora. V Herminie je umrl Jože Gradšek star 72 let, doma iz Stranjori Kamnini. V La Salle je umrl Franc Sačevič star 83 let. V kraju Butte je umrl Franc Zalc, star 63 let, loma iz vasi Vrh v Belli Krajini. V kraju Kane je umrl Anton Mihalič, star 67 let, doma iz občine Prem na Primorskem. V Scharonnu je umrla Franciška Valentinič, stara 67 let, doma iz vasi Ranjčovo na Dolenskem. V Chicagu je umrl Ignac Heinrichar, star 67 let. V Millwaukee je umrl Jože Tomak, star 71 let, doma od Sv. Marjete pri Mariboru.

Kakšni bodo šole otroci, če je že oče tatec?

V šoli pri Kapeli je nedavno prišel nenadoma v razred delavec kakejskega gospodarstva Franc Pucko ter vprilo ostalih pretepel učence Anka Rautarja, ki je menda imel neke stare sračune z njegovim sinom. Med pretepanjem ter svoji črtvi grozil celo z ubojem. Tako je hotel poravnati otroške račune. Antič

Velik kulturnoprosvetni pomen Idrijske ljudske šole

Ljudska šola v Idriji od leta 1756 do 1877

Kmalu po odkritju živega srebra, konec 15. stoletja se je v Idriji naselilo mnogo rudarjev in rudarskih strokovnjakov, ki so prišli večinoma iz avstrijskih in nemških dežel. V teh deželah se je v 16. stoletju močno širilo luteranstvo, ki je po nastopu domačih predikantov s Primožem Trubarjem tudi na Slovenskem dobilo mnogo privrženov. V Idrijo prišli so kmalu protestanti in domaći protestanti so kmalu spoznali, da je rudarjem potrebna šola, kajti le pismeni ljudje so mogli sami brati in se poglabljati v skrivnosti sv. pisma. Okoli leta 1580 so že poučevali na enozredni ljudski šoli. Zanimivo je, da se je leta 1596 pojavil na tej šoli kot učitelj neki Peter Gallus, ki je bil morda sorodnik znanega glasbenika Jakoba Gallusa - Petilina, saj glasbeni zgodovinarji domnevajo, da je bil slednji rojen v Idriji, v Ribnici ali pa na St. Viški gori.

Protireformacija Tomaža Hrena je tudi iz Idrije pregnala protestante in šola je prišla v katoliške roke. Ko je vlada Marija Terezija, je šola l. 1777 postala trirazredna glavna šola (normalka) in je že tedaj bila ena najboljših na bivšem Kranjskem. Leta 1850 je postala šola štirirazredna. l. 1893 je dobil doški oddelek še 5. razred. Leta 1905 je bila dotodajna enozredna deška in dekliška šola razdeljena na petrazredno deško in sestrazredno dekliško ljudsko šolo, vsaka s svojo upravo. V šolskem letu 1901/02 so bili namreč v Idriji odprli mestno nižjo realno, ki je pozneje postala višja, zato ni bilo treba odpirati višjih razredov na moškem oddelku. Dekliška ljudska šola je bila l. 1906 razširjena na sedemrazredno. l. 1913 pa je postala popolna dekliška šola z osemimi razredi.

Idrijska ljudska šola je bila tedaj pravzaprav zasebna rudniška šola, saj je vse materialne stroške in plače učiteljev, ki so bili v statusu rudniških uradnikov, kralj rudnik in je delo tega dela šola podirejala naravnost ministrstvu za poljedelstvo, po-

dobnih risarjev, ki so bili pozneje zaposleni v rudniških pisarnah. Na šoli so poučevali učence tudi v glasbi, posebno violini; sprito prirodne nadržanosti Idričanov za glasbo je bila glasbena šola velikega pomena.

Na šolskih vrstih so učitelji - strokovnjaki vzgajali dobre vrtnarje, dekleta pa so z vnueno obiskovalca tako imenovano industrijsko šolo, kjer je posebna učiteljica za ročna dela poučevala učence v krojenju, šivanju, vezanju itd.

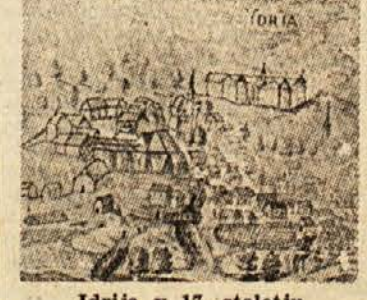
Kje je prvotno stala ljudska šola, ni znano. L. 1856 se je preselila na trg, ki je dobil po njej naziv Šolski trg. Ker je število učencev trajno naraslo in doseglo konec minulih stoletja 1000, je bilo treba zgraditi novo šolsko poslopje. Monumentalna zgradba je bila dokončana l. 1877 in predana svojemu namenu.

Izvrstne učne moči, ki so delovale na šoli, obširni učni program, odlična oprema zavoda z vsemi dosegljivimi didaktičnimi sredstvi in brezplačno preskrbo učencev z vsemi šolskimi potrebščinami, so dvignili sloves šole, ki je privabil mnogo učencev iz oddaljenih krajev Gorjske, Krasa in celo iz Trsta. Mladina je tu dobila trdno podlago za nadaljevanje učenja na srednjih šolah ter obilno zaključeno osnovno znanje.

Idrijska ljudska šola je do prve svetovne vojne lepo napredovala. Medvojni razmerja in nastanek vsiljake bolnišnice v poslovanje njen napredek močno omejale. Leta 1918 so zasedle Idrijo italijanske okupacijske čete in ko je bilo mesto do-

končno priključeno k Italiji, so se začeli za šolstvo žalostni časi. Italijani so se znesli nad vsem, kar je bilo slovenskega. Slovenske učitelje in učiteljice, kar jih ni pobegnolo v Jugoslavijo, so prenesli v notranjost Italije, na zavodu pa so namestili Italijane. Tako je prišlo do kričec neumnosti; učenci niso razumeli niti besedice italijanskega, še manj pa učitelji slovenske. Italijanščina je bila edini učni jezik. Ni nam tega članka podrobneje opisovati razmere na šoli med italijansko zasedbo, saj so preveč tragične; zmagovita narodnosvobodilna vojska je k sreči pravčasno napravila konec takšnemu stanju.

Ce upostevamo, da je bila Idrija po svoji legi vse do iznajdbe modernih prometnih sredstev tako rekoč odrezana od sveta, in navezana je namu kulturnemu življenju, ki je tedaj plamtelo v starem rudarskem

Idrija v 17. stoletju (iz Valvazorja)

mestu. Znalaga za to gre predvsem idrijski ljudski šoli, ki je dala rudarskim sinovom krpko podlago za nadaljnje prosvetno udejstvovanje in izpopolnjevanje. F. N.

V SEGA PO MALEM ZA VSE

Neonska razsvetljava se čedalje bolj uveljavlja

V nekem predoru v New Yorku imajo 5767 neonskih cevi

Po vsem svetu, tudi pri nas, se zadnja leta navadna električna razsvetljava čedalje bolj umika neonski. Neonske cevi srečujemo čedalje pogosteje v gledališčih in kinematografih, muzejih, po izložbah in drugih javnih lokalih. Kako ta razsvetljava nastane in kakšne so njene prednosti pred običajnimi električnimi žarnicami?

Neonska razsvetljava nastane na načelu ultravijoličnega izžarjevanja. V stekleni cevi sta dve ploščici, dve elektodi. Zraka v cevi ni, marveč le nekaj argona. Notranja površina cevi je preplečena s fluorecentnim prahom. Ko elektodi povežemo z električnim tokom, nastane ultravijolično izžarjevanje, ki ga ne vidimo. Ko pa gre skozi fluorecentni prah na stenah cevi, se spremeni v svetlobo raznih barv. Tako lahko dobimo belo dnevno svetlobo, modro, rumeno itd. Vse je odvisno od fluorecentne mešanice. Tako je človeku prvokrat omogočeno dobiti barvne razsvetljave, kakršne si želi.

V začetku so mislili, da so svetlobni žarki neonske žarnice ljudem škodljivi, pozneje pa so ugotovili, da vse škodljive žarke vpija steklo, tako da v tem pogledu ni razlike med neonsko in običajno električno žarnico. Prednosti prve pa so znane. V žarnicah starega tipa dobivamo svetlobo s segrevanjem vlakna. Ta način je zelo neekonomičen, ker se mnogo električne energije v obliki toplote izgubi, ker se ne spremeni v svetlobo. Pri neonskih žarnicah pa se izgubi le malo toplote, ker gre za tako imenovano hladno svetlobo.

Električna svetloba je ljudem, ki ponosi boro ali delajo, škodljiva. Steklo električne žarnice se namreč blešči. Da bi to preprečili, so začele tovarne izdelovati žarnice z mlečnim steklom. Neonske žarnice pa so v tem pogledu boljše od vseh dosedanjih, ker se blešče 14-krat manj kakor navadne. Zato je neonska svetloba za oči prijetna. Razen tega pa je tudi na pogled lepa. Primerna je za vse vrste dekorativne razsvetljave, za izložbe, veže, hotele itd. Zelo dobro se obnese v tekstilnih trgovinah. Proti koncu druge svetovne vojne so začele nekatere francoske in belgijske družbe z neonskimi žarnicami razsvetljevati železniške vagonce. Ker mečejo neonske žarnice zelo rahlo senco, so primerne tudi za reflektorje, za razsvetljavo ateljev, projektantskih birojev itd. Posebno praktična je neonska žarnica v obliki ročne svetilke.

Najdaljšo napravo za razsvetljavo z neonskimi žarnicami imajo v nekem uličnem predoru v New Yorku. Dolg je 2700 m in ima v štirih nepretrganih vrstah ob stenah 5776 neonskih cevi.

MALI LEKSIKON

VPRAŠANJA:

Kateri stari indijski filozof je obogatil fiziko z atomističnim naukom?
Kaj pomeni trava za živalje na zemlji?
S kakšno praviljico je bramska vera opravevala kaste v indijski družbi?
Koliko filmov so 'deltali' v Ameriki med leti 1912 in 1937?
Kateri živali so predniki našega goveda?

ODGOVORI

Stari indijski filozof Kanada je v svojem nauku »Vajšešika« zgradil atomistično gledanje na svet. Po njegovem mnenju je vse v naravi sestavljeno iz najdrobnejših delcev — atomov. Iz kakovostno različnih atomov je sestavljenih 9 vrst substanc: zemlja, voda, ogenj, zrak, eter, čas, prostor, duša in manas — neka vrsta substance, ki je posrednik med našimi čutili in zunanjim svetom.

Trava je najstarejša rastlina na svetu. Archeologi in naravoslovcem domnevajo, da je rasla že pred 20 milijoni let. Rastline, s katerimi se človek brani: pšenica, koruza, riž, so samo kultivirane vrste trave. Trava pokriva petino zemeljske površine, njenih vrst pa je kakih 6.000. Razmnožuje se hitro. Iz ene travice zraste kakih 50 milijonov zrno cvetnega prahu, ki ga raznaša veter na vse strani. Trava je za človeka življenjsko nenadomestljiva, ker vsrkava volkanske količine sončne energije, ki je umetno svedeja ne bi mogli napraviti. Iz zemlje pa srka trava dušik in redke rudnine, ki jih sprejmlja v protein, glavno življenjsko snov.

Stari indijski svečeniki so širili pravilico o nastanku sveta, po kateri so si prizadevali obraniti kaste v družbi kot nekaj, kar je že od pametnega na svetu bilo in kar je nastalo hkrati z bogovi. Ta praviljica pravi, da so bili v prvotnih vrstah na svetu samo starodavni bogovi in neko prvotno bitje, posast, imenovano Kuruša, velikanstvo, s človeškim nogami in glavami. Bogovi so Kurušo ubili in ledja sta prišla iz njegovih ust dva nova mamskimi svečeniki. Iz Kurušinih rok naj bi bili nastali vojaki, iz beder kmetje, iz nog zemlja, iz možganov morje, iz očes sonce, iz ostalih delov tega fantastičnega bitja pa živali, rastline, reke in jezera.

Ameriška kongresna knjižnica je izdala katalog, ki obsega samo naslove in podatke o filmih, izdelanih in registriranih med leti 1912 in 1939. Iz tega kataloga je videti, da so izdelali v Ameriki v teh letih 50.000 umetniških, dokumentarnih in drugih filmov. Letos bo kongresna knjižnica izdala nov katalog o filmih, izdelanih v letih od 1939 do 1950.

Vse vrste govedi, kar jih vidimo zdaj na svetu, izvirajo od dveh ali treh divjih vrst. Eden izmed divjih prednikov naše govede živine je bil divji bik tur, živel je v Evropi, pa tudi v Zahodni in Severni Aziji. Stari Slovani so ture pridno lovili. V Evropi so se živali izumrle v 17. stoletju. Manjše pasme evropske govede živine so se razvile iz druge vrste goveje bika, ki je živel na področju Alp, pa tudi v Srednji in Severni Evropi. Nekaj govede živine pa izvira od indijskega bika, med drugim tudi sedanja vrsta v Indiji močno razširjena goveda živine, ki ji pravijo zebuc.

PRAKTIČEN KLOBUK,

či ga nosi ženska v ročni torbici in ga po potrebi napihne

Zlato deželo iščejo

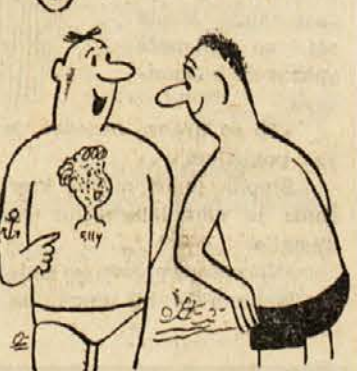
V severni del Južne Amerike se je napotila nova odprava

Iskalcem zlata in raznim pustolovcem že dolgo roji po glavi misel na fantastično zlato deželo v severnem delu Južne Amerike. Francosko-južnoameriška odprava je baje končno to deželo našla, in sicer ob izviru reke Orinoko na meji med Venezuelo in Brazilijo. Slo naj bi za El Dorado, ki je postal že simbol blaginje. Mimogrede rečeno, to ne pomeni »Deželo zlata«, marveč »Pozačen mož«. S tem so mislili vladarja deželice Hibbare, o katerem so Indijanci v obalnem pasu pripovedovali fantastične stvari. Pravilo so, da je po izvolitvi ves v zlatu odvedal na žirno morje in se tam okopal. Zlato prah, ki je padel z njega, pa je posvetil bogovom. Zdej veno, da je na tej pravljici nekaj resnice. Na bregu jezera Buatavita so se zbrali prebivalci deželice Hipbara, da bi pozdravili mladega vladarja. Med slavnostnimi ceremonijami so ga ob jezera slekli, namazali z lepljivo maslo in ga potopili v zlatni prah. Zarečemu soncu podoben je potem Dorado stopil na splav, pokrit z dragulji in zlatimi darili, ter odvedal na sredino jezera. Tam je virgel v vodo drogecena, ondnotni bogovom namenjena darila.

In od takrat pustolovci iščejo pravilnično zlato deželo, ki jo pristavijo z osebo z zlatim prahom posutega kralja. Ko je Kolumb 6. decembra 1492 prispel na Haiti, so mu prebivalci prinesli kos zlata ter maske z zlatimi očmi in ušesi. Kolumb pa jim je dal zanje le nekaj zvončkov. Ze takrat so po zlatu hrepeneli Španci slišali o deželi Cibao, lme zveni podobno kakor Cipango, kar pomeni zlata dežela. Tudi Pizarro je iskal ob reki Amazoni velikega kneza, ki so ga imenovali El Dorado, pa ga ni našel.

Zemljepisno najvažnejši in najnesrečnejši med vsemi odpravami, ki naj bi našle to pravilnično deželo, sta bili odpravi Filipa Huttana in Bartolomeja Welslerja, sina ustanovitelja kolonije Venezuele. Avgusta 1541 sta se napotila s tisoč spremljevalci skozi džungle iskat zlato deželo. Prodrli sta daleč v dolino reke Amazone, zlata pa nista našla. Večina raziskovalcev se je raz-

ZA DOBRO LTO

— Vedno se jezi, ker ne more porjaveti.

Huda izkušnja z zavarovalnico

Neki ameriški zavarovalni agent, znan po svojih presenetljivih uspehih, je nekoč zavaroval Američana proti požaru in tatvini. Bogataš, ki se je hotel pošaliti z njim, ga je vprašal, ali bi lahko zavaroval proti požaru tudi njegovo bogato zalogo izbranih cigarg. Agent je njegovi želji takoj ustrejel.

Cez nekaj mesecev je zavarovavec zahteval zavarovalnico, češ da mu je ogenj medtem cigare uničil. Zavarovalnica je ugovarjala, češ da je treba cigare tako ali tako pokaditi, da so torej že vnaprej določene, da jih ogenj uniči. Američan je namreč cigare pokadil. Vzlic temu pa je vztrajal na zavarovalnici. Nazadnje mu je morala zavarovalnica zavarovalnino izplačati, ker je tudi sodišče pritrldilo zavarovancu.

Anekdote

MATOŠ O POEZIJI

Kritik Matoš je sedel v družbi svojih prijateljev, ki so se prepirali o poeziji. Eden izmed njih ga je vprašal, kaj je poezija.

»To je,« je odgovoril Matoš »stranski poklic. Ti mi rajši naroči brigancem, da bo konec tega pomenka.«

SKROMNO DARILO

Montesquieu se je nekoč prekekal z nekim parlamentarcem iz Bordeauxa, ki ga ni imel za posebno pametnega človeka. Parlamentarec nikakor ni hotel priznati njegovih argumentov in nazadnje mu je rekel:

»Če je res vse tako, kakor pravi-te, vam je moja glava na razpolo-gu.«

»Sprejemam,« je mirno odgo-voril Montesquieu, »kajti skrom-na darila prijateljstvu koristijo.«

BOLJSE
V neki veseli družbi, v kateri je sedel tudi duhovit mož, je nekdo vzkliknil:

»Kaj je boljše od polne čaše?«
»Polna steklenica,« je odgovoril duhovitež.

SVETOVNO PRVENSTVO V KEGLJANJU

Jugoslavija - moštveni prvak

Svetovni prvak med posamezniki je Avstrijec Bayerl - Vsi Jugoslovani med prvo desetorico

Beograd, 23. junija
Včeraj je bilo končano tekmo-vanje posameznikov za svetovno prvenstvo v kegljanju. Med 36 tekmovalci je bil najuspešnejši Avstrijec Bayerl. Čeprav so bili glavni favoriti za prvaka Jugoslovani, jim je visoko zveneči naslov ušel, ker niso imeli srečnega dne. Doseženo povprečje 853 po-drtih kegljev je sicer zadovoljivo, vendar nikomur ni uspelo približati se številu 900, ki so ga na treningu večkrat dosegli.

Najboljša desetorica je beležila naslednje rezultate: 1. Bayerl (Avstrija) 862 kegljev, 2. Schmid (Zah. Nemčija) 858, 3. Kružič (Jugoslavija) 851, 4. Pogelšek (J) 839, 5. Martelanc (J) 835, 6. Kobal (J) 852, 7. Wiger (ZN) 851, 8. Kreutzer (A) 829, 9. Bobanac (J) 824, 10. Hladnik (J) 819 kegljev.

Med kegljaci, ki so tekmovali izven konkurence, se je ponovno izkazal Avgust Likovnik z 880 keglji in tako dosegel doslej najboljši rezultat na letošnjem svetovnem prvenstvu v Beogradu. Sestavljalci reprezentančnega moštva bi morali vsekakor upošte-

vati njegovo veliko rutino in borbenost in ga uvrstiti med tekmovalce v konkurenci.

Marija Simunič

Tehnični rezultati: Jugoslavi-ja: 1. 497 (Smoljančič 861, Hladnik 840, Martelanc 819, Denič 820, Kobal 840, Pogelšek 817, Wiger 802).

Avstrija: 4832 (Beschel 839, Porteder 817, Donat 781, Heltsvogel 802, Tschach 758, Fehrer 838).

Zahodna Nemčija: 4754 (Son-tag 762, Noll 839, Lehman 759, Dehman 805, Wieger 795, Schmidt 794).

Francija: 4476 (Chatlain 698, Brohenmahen 745, Lamels 725, Weiss 759, Metzger 802).

Danes je zdajni dan šampionata. Tekmovalce bodo ženske za naslov svetovne prvakine.

KOLESARSKI DVOBOJ KOROŠKA - SLOVENIJA

PREMOČ NAŠIH TEKMOVALCEV

V soboto in nedeljo je bil v Celovcu kolesarski dvojni reprezentančni slovenski in koroski. Zmagali so Slovenci, ki so nabrali 750 točk, medtem ko so jih Avstriji dobili le 293.

Prvi dan so bile na sporedu ulične dirke. Vozili so 60 krogov v skupni dolžini 50 km. Kljub temu, da so med vožnjo zaradi okvar odstopili trije Slovenci, so si v prvem dnevu priborili 8 točk naskoka. Po ogrojeni borbi je zmagal Avstrijec Gasser pred Slovincema Blaznikom in Brajnikom. Sledili so Schmid (K), Rozman (S), Mišenski (K), Polak (S), Mihelovič (S) itd.

Drugi dan so tekmovali na progi Celovec-Volsperk-Celovec. Naši tekmovalci so bili od starta do cilja v vodstvu ter so diktrali zelo oster tempo. V serpsntinah pred Volsperkom je bil v vodici skupini med šestorico naših tekmovalcev je Gasser, ki pred ciljem ni vzdržal ostrega tempa. Skozi cilj je privozil čele sedmi. Tekmovalci so se razvrstili na cilju takole: 1. Brajnjk 5:21.00, 2. Grajzer 5:25.50, 3. Leben 5:25.51, 4. Blažun 5:28.50, 5. Podmilščak 5:30.00 itd. Povratno tekmovanje bo 30. avgusta v Ljubljani na progi Ljubljana-Trzin-Bled-Ljubljana.

KRATKE VESTI

Na liahkoatletskem tekmovanju v Bruslju je Francos Mimoun tekkel 5000 m v 14:08.4, Maens, Belgija, pa je na 800 m dosegel čas 1:48.6.

Sveda Karlsson in Erikson sta na atletskem tekmovanju v Stockholmu dosegla na 1500 m čas 3:46.3 oz. 3:46.6.

Cehoslovaška časnikaška agencija poroča, da je Stanislav Jungwirt tekkel 800 yrdov v času 1:49.6, kar je samo za 4 desetinke sekunde slabše od svetovnega rekorda Američana Wittleda. Pri 800 m je Jungwirt dosegel čas 1:48.6. To sta letošnja najboljša rezultata.

Včeraj je osvojil v Atenah »Panatinaikos« drugič po vojni grško državno prvenstvo. Drugo mesto je osvojil pijski klub »Olimpiakos«, ki je po vojni trikrat državni prvak. Na tretjem mestu pa je solunski klub »Arise«, ki je bil doslej samo enkrat prvak.

GOSTOVANJE SVEDSKIH PLAVALCEV V BEOGRADU

Ligorio izenačila rekord na 100 m prsno

Beograd, 23. jun. Sinoči je bila v Beogradu mednarodna plavalna in waterpolo tekma med švedskimi klubom »Luzig« iz Lunda in novoustanovljenim plavalnim klubom »Partizana«. To prvo plavalno tekmo v tej sezoni je gledalo kakih 1500 gledalcev. Moštvo Partizana je bilo okren-

lieno z Jegerjem (Naprijeda), v moštvo »Luzig« pa je nastopil svetovni rekorder na 100 m prsno Brock.

Nasa rekordka v hrbtnem plavanju Eša Ligorio je skušala sinoči izboljšati svoj rekord na 100 m. To prvo je preplavala v zelo lepem slogu in izenačila državni rekord 1:20.2.

Tehnični rezultati, moški: 200 m prsno: Jeger 2:20.5; 100 m prsno: Brock 1:19.31 50 m prsno (mladine): Linkuisti 32.3; 100 m prsno: Jeger 1:22.4; 100 m hrbtno (ženske): Ligo-rio 1:20.2; 4x50 m mešan: »Luzig« 2: 14.5, »Partizana« 2:16.3; 4x50 m prsno: »Partizana« 2:25.4, »Luzig« 2:25.8. V od-moru so nastopili pionirji in pionirke »Partizana«, ki so tekmovali v vseh disciplinah na 50 m.

Po plavalnem sporedu je bila wa-terpolo tekma med švedsko ekipo in ekipo »Partizana«, ki je bila okrep-ljena z Mišičem. Jedinom in Jegerjem (vsi Naprijedi) in Šlikom (Beograd), Partizana je visoko zmagal z rezul-tatom 6:0.

Pariz. — Na tekmovanju franco-skih plavalcev reprezentativcev je najboljši rezultat dneva dosegla Ma-ria Helena Andree, ki je 106 metrov hrbtno preplavala v času 1:17.8.

Kako so opremili angleške plezalec?

Med vsemi odpravami na Mount Everest je bila Huntova najboljše opremljena

Nad sto angleških tvrdki je poskrbe-lo, da je bila odprava polkovnika Hunta, ki je dosegla vrh Mount Everest, zelo dobro opremljena. Ime-la je vse potrebno, od radijskih apar-atov do stisnjene hrane. Zlasti do-bri so bili njeni aparati za kisik. Iz-deloval jih je več angleških tvrdki ob sodobnemu ministrstvu za pre-skrbo in admiraltatu, pomagala pa so še tri svetovna tehnična tolesa. Glavno besedo pri tem je imela tvr-dka Ievovl, ki je proučevala konstruk-cijo novih aparatov za kisik na pod-lagi uveljavljene pritiska v letalskih kabinah in aparatih za plote.

Med najzanimivejšimi deli oprema angleških plezalcev so bile posode za hrano za zadnje etapo plezanja. Ple-zalci so imeli zelo lahke pakete hrane, spravljene v plastičnih vrečkah. Takšnih vreče so imeli 20.000 in v njih je bilo 1500 obrokov. Vsak obrok je bil spravljen v kartonski škatlici s pokrovčkom, ki pa je bila herme-tično zaprta in zavita v staniol. To je bil prvi primer, da je imela alpi-nistična odprava hrano preračunano na velike visme. Tako sta lahko Hillary in Tensing vzela s seboj do-voľ hrane, ko sta plezala proti vrhu. Brezračni prostor v paketi je omo-gočil stisniti hrano tako, da ni za-vzemala mnogo prostora. Ko pa so pakete odprli, je dobila hrana v njih prvotno obliko. Da niso paketi ov-roteli, so jih zavili v plastične vreče, različne vrste sladkorja in slanečee, vsega po nekaj kar plezalec v velikih višinah potrebujejo in radi jedo.

Neka tvrdka, ki je izdelala šotore za odpravo leta 1923, jih je izde-lala tudi tokrat. Narejeni so bili iz lahke tkanine, mešanice bombaža in nylona. Velika prednost takega bla-ga je, da je trdno in da kljubuje tu-di najhujšemu vetru. Čeprav tkanina ni popolnoma nepremočljiva, ne vsr-kava vode. Angleški plezalec so no-rnili biti zavarovani pred drobnimi snežinkami ne pa pred dežjem, ki se jim ga tako visoko ni bilo treba bati.

Njihovi čevlji se niso dosti razliko-vali od običajnih alpinističnih čevl-jev za visoke gore. Gornje usnje je bilo dvojno, vmes pa krznena pod-loga. Novo je bilo samo to, da je ne-ka tvrdka izdelala za čevlje posebno usnje, ki tudi v najhujšem mrazu ne zamrzne. Tako so bili plezalec zava-rovani tudi za primer, če bi jim noge zamrzle, da bi čevlje lahko sezuli, ne da bi si kožo poškodovali.

Čevlje za zadnje etapo plezanja je izdelala neka druga tvrdka. Narejeni so bili tako, da so držali samo nekaj dni. Bili so izredno lahki in ple-zalca sta jih lahko obuvala tudi v razrednem zraku, ko človek nima več niti tolik moči, da bi navadno čevlje obul v takih čevljih tudi ni nevarnosti, da bi plezalec spodrlnil. Znotraj so podloženi, tako da so ne-premočljivi. Zunanji podplati so na-rejeni iz nitrocelularnega guma. Gre za gumi, pomešan s sintetično smolo. Par takšnih čevljev tehta 2 kilograma, vtem ko so imeli običaj-ni plezalec lani plezalne čevlje iz

jelenje kože, ki so tehtali blizu 4 kilograma par.

Tudi obleka angleških plezalcev je bila narejena nalašč za to priložnost. Vsak plezalec je dobil jopico iz bombažne tkanine z dvojno nylono pod-logo in kapuco s ščitkom, da je bil dobro zavarovan proti vetru. Pajlo so imeli iz plietena volne. Plezanje na Mount Everest je pokazalo, da je volna za čuvanja plezalecve telesne toplote nenadomestljiva. Posebnost opreme angleških ple-zalcev so bili tudi majhni radijski telefoni, težki komaj po 2 kg. Tudi ti telefoni so znatno primogli k uspehu. Odprava je vzela na pot tudi kakih 800 m nylonskih in kakih 300 m običajnih plezalnih vrvi iz italijanskega predvja. Nahrbtnike je imela iz ny-lona. Praksa je pokazala, da so ny-lonske vrvi mnogo boljše od običaj-nih. C. Cooke, ki je tudi sam alpinist, je izumil aluminijast ščit za kuhl-nike, v katerih se je sneg mnogo hi-treje toplil in voda tudi segrela hit-reje kakor v običajnih loncih.

Ali je stopil Tensing prvi na vrh Mount Everest?

New Delhi, 23. junija. Se ni popol-noma pojasnjeno, kdo se je prvi povzpel na vrh Mount Everest, Ten-sing ali Hillary, ker je danes Tensing izjavil, da sta ga oba dosegla isto-časno. Tensing je dejal: »Pri vzponu 27. maja sva se Hillary in jaz vzpe-njala izmenoma in si pomagala drug drugemu. Jaz sem zabol na vrhu zaradi indije, Nepala, Velike Brita-nije in Združenih narodov. Hillary pa je fotografiral.« Tensingovo izjavo je potrdil predsednik nepalske vlade Koirala. Pri sprejemu v Katmanduju so Tensinga zasuli z darili. Sprejel je majhen zlat kovček, srebrno tro-fejo, ki predstavlja Mount Everest in kamen, ki predstavlja hišo, ki jo bo zanj sezidal nepalski odbor.

Indijski tisk o sporu Tensing-Hunt

Kalkuta, 23. junija. Spor o tem, kdo je prvi, Tensing ali Hillary, stopil na Mount Everest, se vedno bolj razvema in je nevarno, da bo pov-zročil sovražno razpoloženje do Ve-like Britanije v Nepal in Indiji. Indijski tisk piše, da je vodja britan-ske odprave polkovnik Hunt zahteval od Tensinga, naj demantira svojo prvotno izjavo, da je on prvi prišel na vrh Mount Everest. Polkovnik Hunt je grozil Tensingu, da ga ne

bo pejal v Anglijo, kjer bi naj spre-jel odklovanje, če ne bo popustil glede tega. Zaradi taknega stališča vodje odprave Tensing ni hotel pristostvovati slovensemu sprejemu v britanskem poslanstvu v Katman-duju.

Nekaj Nepalcev je v Katmanduju napadli dopisnika londonskega »Daily Telegrapha«, ki je poročal, da je najvišji vrh sveta osvojil Novozelan-dec Edmund Hillary.

Slab uspeh naših jahačev

Pariz, 23. junija. Jugoslovanski ja-hači Slijvar, Stoječ in Stojanovič so se z našimi najboljšimi konji »Biser«, »Jonny«, »Azrijel«, »Mangup«, »Kon-do« in »Bubin« udeležili proslav v Parizu, v okviru katerih je bilo tudi svetovno prvenstvo v konjskem spor-tu. Skupno je tekmovalo kakih 30 najboljših konjev sveta z jahači iz 12 držav.

Naše moštvo je doseglo zelo slabe uspehe. Vsi konji so skakali mnogo slabše kakor navadno, zlasti zato, ker niso navajeni na nočne tekme pod žarometi in ker so bile zapreke previsoke. Zmredni so bili tudi za-radi desetstisočev gledalcev, ki so plaskali ob vsakem skoku.

Edina dirka, pri kateri so se Ju-goslovani uvrstili, je bila tekma čez 16 zaprek, v kateri je sodelovalo 27 najboljših konj Slijvar je na »Bi-seru« zasedel osmo mesto in dobil nagrado 10.000 frankov. V tolažnem tekmovanju je Stoječ na »Azrijelu« zasedel 7. mesto.

Predprodaja vstopnic za jubilejne prireditve »PARTIZAN« do 26. t. m. v Narodnem domu

FILATELIJA

PRVA POŠTNA ZNAMKA NOVE JUGOSLAVIJE

Nedavno tega je objavila »Borba« zanimiv članek ing. Zlive Djordjevića, predsednika Zveze filatelista Jugoslavije, o prvi znamki nove Jugoslavije. Članek zasluži vso pozornost tudi pri naših filatelistih, saj odkriva zanimivo poglavje v razvoju naše filatelije, zato ga podajamo v nekoliko skrajšanem prevodu.

Poskus izdaje prve poštne znamke nove Jugoslavije sega v dobo narodnoosvobodilne vojne, ko je na osvobodjenem ozemlju že delovala partizanska pošta.

V mesecu aprilu 1944. leta, ko je bilo osvobodeno ozemlje zelo veliko, je izdelal znani slikar Djordje Andrejević Kun v Drvaru, takratnem sedežu maršala Tita in Vrhovnega štaba NOV in POJ, idejni osnutek za prvo znamko nove Jugoslavije, zatem pa je izrezal z najprimitivnejšim orodjem lesorez iz hruskovega lesa. Nato je na lepem papirju šamotne barve ročno odtisnil dvajset izvodov te naše prve znamke. Odtiski so bili temno rdeče barve, ki jo je Kun dobil v tiskarni »Borbe«. Vrednost znamk ni bila označena, velikost pa je bila 20x30 mm.

Deset izvodov teh znamk je dal slikar Kun pokojnemu Ivanu Mitutinoviću, članu Vrhovnega štaba NOV in POJ in CK KPJ. Mitutinović jih je nekaj uporabil na pismih, ki jih je poslal v Črno goro, nekaj pa jih je nosil s seboj. Zato ni izključeno, da so te znamke nekje še ohranjene, ostale neuporabljene, so pa mogoče

Mesino elektrotehnično podjetje - Beograd

Timočka ul. 14 - Tel. 41-024 Poštni predal 32

Poziva vse delavce in uslužbence, ki so bili lani s tem podjetjem v delovnem razmerju nad tri mesece, zdaj pa niso več v podjetju, da pošljejo svoje točne naslove do 30. julija letos zaradi izplačila viška fonda plač za leto 1952.

NOVOI V izdaji tiskarskega podjetja Jugoslovanskih železnica v Subotici je izšel Železniški zemljevid Jugoslavije (format 100x140 cm) Cena 450 din s poštnimi stroški vred. USTANOVE, PODJETJA, INSTITUTI, SOLE - naročite to koristno izdajo! Zemljevid vsebuje: Imenik železniških postaj: Znaki v imeniku postaj označujejo: - Prepovedano direktno odpravljanje potnikov, prtljage, ekspresnega blaga in psov + - Prepovedano direktno odpoštiljanje blaga + - Postaja po tiru nima zveze s postajami drugih prog - - Prepovedano direktno odpoštiljanje prtljage, ekspresnega blaga in psov - - Prepovedano direktno odpravljanje potnikov, prtljage, ekspresnega blaga, psov in blaga Proge zračnega prometa - Imenik rečnih pristanišč - Imenik jadranskih pristanišč in obrzložitve, katere proge so v prometu, v gradnji, v načrtu, v prekinitvi in podobno. Naročnine pošiljajte na naslov: Tiskarsko podjetje Jugoslovanskih železnica - Komercialni sektor tel. 19-34, tek. račun 320-T-175 Subotica

D NE V N E N O V I C E

Obveščamo cenjene odjemalce, da bodo naša skladišča dne 1. julija 1953 zaradi inventure zaprta. - Veletrgovina z živili »ZVILA«, Ljubljana.

Obveščamo vse udeležence na jubilejnih tekmah in nastopu, ki bo v okviru proslave 90-letnice najstarejšega telovadnega društva v Sloveniji, ki bodo od 26. do 28. junija v Ljubljani, da velja skupinski 50% ni popust na objavo, in sicer K 16 obrazec 2, katerega naj vodje skupin predhodno nabavijo na železniških postajah ali v poslovnicah »Putnikas«, ga izpolnijo ter žigosajo z društvenim žigom. Vse ostale informacije vam bodo dali okrajni odbori »Partizana«. - Partizan Slovenije, Zveze za telesno vzgojo.

Ljubljanskega podružnica Društva pravnikov LRS ima svoj redni letni občni zbor v petek, 26. t. m., s pričetkom ob 19.30 v veliki razpravnici dvorani v prtiličju na sodišču.

VPIS NA AGRONOSKO V GOZDARSKO FAKULTETO V LJUBLJANI Kandidate za vpis v I. semeter obveščamo, da morajo vložiti prijavo za sprejem od 15. julija t. l. - V prijavi (kolek za 30 din) naj navedejo poleg osebnih podatkov tudi socialno poreklo, kratak življenjepis in obrazložitev, zakaj žele študirati na agronoskem oziroma gozdarskem oddelku. Prijavi naj priložijo prepis maturitetnega gimnazijskega spričevala ali spričevalo o dopolnilni maturi ter dopisnico s točnim naslovom. Prednost pri vpisu bodo imeli oni kandidati za gozdarski oddelek, ki bodo opravili domesečno predprako pri kakem gozdnem gospodarstvu ali lesno industrijskem podjetju. Redni vpis bo za novice od 10. do 15. septembra t. l. - Vekantat Agronoske in gozdarske fakultete, Ljubljana, Krekov trg 1 (poštni predal 340).

GLEDALIŠČA

DRAMA Sreda, 24. junija ob 20: Strindberg: »Gospodična Julija«, Shaw: »Nalagani soprog«. - Javna predstava Akademije za igralsko umetnost. Izen. Četrtek, 25. junija ob 20: Kulundžić: »Clovek je dober«. Abonma red F. (Slavenka - Vida Juvanova, Sonderführer - Slavko Jan) Petek, 26. junija ob 15.30: Kulundžić: »Clovek je dober«. Abonma red Petek (popoldanski). (Slavenka - Sava Severjeva, Sonderführer - Slavko Jan). - Ob 20: Kulundžić: »Clovek je dober«. Abonma red B. (Slavenka - Vida Juvanova, Sonderführer - Slavko Jan) Sobota, 27. junija ob 20: Kulundžić: »Clovek je dober«. Abonma red C. (Slavenka - Sava Severjeva, Sonderführer - Slavko Jan) OPERA Sreda, 24. junija ob 20: Verdi: »Rigoletto«. Abonma red G. Četrtek, 25. junija ob 20: Foerster: »Gorenjski slavček«. Abonma red D. (Gostovanje Rudolfa Franca) Petek, 26. junija: Zaprt. Sobota, 27. junija ob 20: Foerster: »Gorenjski slavček«. Izen in za podčelje. (Gostovanje R. Franca.) SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE Ljubljana, Mestni dom Četrtek, 25. junija ob 20: Nestroy-Likar: »Ah ta šmentana ljubezen«. Zaključek sezone. Sobota, 27. junija ob 20: Nestroy-Likar: »Ah ta šmentana ljubezen.«

NAROČAJTE CITAJTE DELAVSKO ENOTNOST Uprava LJUBLJANA, p. p. 284

POZOR! TKALNICE IN TRIKOTAŽE! Varaždinska tekstilna industrija nudi večje količine volnenega česanega prediva v vseh barvah in otenkih. - Interesenti naj se pisмено ali ustmeno obračajo na »VARTEKS«, tel. 431

»Hvala, gospod«, je odgovoril le-ta nekoliko nerodno in dvignil roko k čelu. »Ne morem istega trditi o vas, gospod. Na potovanju ste se zredili in utrdili. Drzmem si reči, da vas sploh ne bi spoznal, gospod, o tem ni dvoma.« »To je Parkins«, je nadaljeval Mangan in stopil znova naprej, »sobar, ki sem ga pripeljal iz Londona. In...« Iznenada je nastala v sobi čudna tišina. Skupinica dekel, ki so se med seboj pogovarjale o zunanosti svojega novega gospodarja, je nenadoma obmolnila. Oči vseh so bile obrnjene v eno smer. Neka žena, katere prihoda nihče ni opazil, ki pa je bila očitno prišla iz skrivališča v veži, je nenadoma obstala pred njimi. Bila je suha ko prekla, oblečena črno, sivih, nazaj počesanih las. Njen obraz je bil ozek in dolg, poteze obraza čudno široke, oči polne srda. Govorila je zelo počasi, s sledovi severnjaškega narečja. »Za vas, Everard Dominey, v tej hiši ni mesta«, je rekla stoječ pred njim ko da mu zapira prehod. »Snoči sem vam pisala, da ne pridite, vam pa se je kar nedostojno mudilo priti. Tu za ubijalca ni mesta. Vrnite se, od koder ste prišli, pojdite nazaj v svoje skrivališče.« »Čujte, žena!« je kriknil advokat. »To je pa že od sile!« »Nisem prišla, da bi govorila z advokati«, je odgovorila. »Prišla sem, da bi govorila z njim. Ali mi smete pogledati v obraz, Everard Dominey, vi, ki ste ubili mojega sina in pognali svojo ženo v blaznost?« Advokat ji je hotel odgovoriti, pa je Dominey zamahnil z roko. »Gospa Unthank«, je rekel strogo, »tako se vrnite k svojim poslom in zapomnite si, da je ta hiša moja, da bom prihajal v njo in odhajal iz nje, kadar bom hotel.«

MARIBORSKE VESTI

DEZURNA LEKARNA Sreda, 24. junija: Lekarna »Student«, Gorkega ul. 18. KINO PARTIZAN: Ameriški film »Napoli« časos. UDARNIK: Francoski film »Frizer za dame«. POBREŽJE: Amer. film »Rebecca«. STUDENCI: Nemški film »Mamljiva nevarnost«. GLEDALIŠČE Sreda, 24. junija ob 20: Dvofak: »Rusalka«. Red B. RADIO MARIBOR 12.00-16.00 Prenos sproveda Radia Ljubljana - 15.-16.10 O našem sportu - 16.10-16.30 Violinistka Nada Jevdenjičević - Brandlova izvajala dela slovenskih avtorjev, pri klavirju Herbert Svetel - 16.30-16.40 Poslušajte domača poročila - 16.40-17.00 Zabavna glasba, vmes objave in oglasi - 17.00-23.00 Prenos sproveda Radia Ljubljana.

RADIO KOPER Sreda, 24. junija: 13.45 Lahka glasba in objave - 14.30 Partizanski dnevnik - 14.40 Melodije iz domačih logov igra orkester JLA iz Portoroža - 17.30 V narodni pesmi in plesu po Jugoslaviji - 18.15 Dobra volja čez vse - 20.00 G. Verdi: »Falstaff«, III. dejanje - 21.00 S knjižne police: Pearl Buck »Zmajev seme« - 21.30 Igra zabavnih orkester Radia Ljubljana p. v. Bojana Adamiča Četrtek, 25. junija: 14.30 Po svetu okrog - 14.40 Poje moški oktet DPD »Svobode« iz Kopra - 18.15 Komorna glasba A. Rubinstajna, Leaša Janačka in Riccarda Pick Mangialaigija - 18.45 Ritmi za harmoniko.

TURISTIČNA ZVEZA SLOVENIJE IN GOSTINSKA ZBORNICA ZA LR SLOVENIJO sporočata žalostno vest, da je po dolgi in težki bolezni preminul

MIRKO POČ ravnatelj Zdravilišča Rogaska Slatina Neutrudljivega in zaslužnega delavca na polju turizma in gostinstva bomo ohranili v trajnem spominu. Pogreb bo v sredo 24. 6. ob 15.30 iz Frančiškove mrliške veže

OSNOVNA ORGANIZACIJA ZVEZE KOMUNISTOV ROGAŠKA SLATINA JAVLJA ŽALOSTNO VEST, DA JE 22. T. M. UMRL MIRKO POČ ČLAN ZVEZE KOMUNISTOV IN BIVŠI RAVNATELJ ZDRAVILIŠČA ROGAŠKA SLATINA POZRTVOVALNEGA DELAVCA IN ZAVEDNEGA KOMUNISTA BOMO OHRANILI V NAJLEPSEM SPOMINU

Zavod za geološka in geofizična raziskovanja LR Srbije RAZPISUJE NATEČAJ za 2 inženirja-geologa za inženirsko in hidrogeološko stroko Pogoji: Končana geološka fakulteta, TVŠ ali prirodoslovno-matematična fakulteta (geološka grupa), razen tega dokazilo o zdravstveni kondiciji za terensko delo. Rok za prijave za ta natečaj je do 5. julija 1953. leta. Prijave poslati s prepisom diplome, dokazili o prejšnji praksi in zdravniškim spričevalom na naslov: ZAVOD ZA GEOLOŠKA IN GEOFIZIČNA RAZISKOVANJA LJUDSKE REPUBLIKE SRBIJE - BEOGRAD Karadžordjeva ulica 48

PHILIPPS OPPENHEIM VELIKA PREVARA V ozadju je stal v rjavem žametnem suknjiču in bombažastih jahalnih hlačah in dokolenkah starejši mož s sivimi zalisici in ko pergament rumeno kožo, z vso težo naslonjen na dolgo jesenovo palico. Za njim je stalo nekaj novih dekel. Za prtljago je poskrbel drug možki. Mangan je prevzel vodstvo v svoje roke. »Middleton«, je rekel in položil staremu slugi roko na ramo, »gospod Dominey se je vrnil. Zelo je bil zadovoljen, ko je zvedel, da ste še vedno tu; pa tudi vas, Loveybond, je vesel.« Starec je z obema rokama stisnil Domineyju roko. »Zelo me veseli, da ste se vrnili, gospod«, je rekel, ogledujoč ga radovedno in pozorno, »vendar pa se mi besede dobrošlice zatiskajo v grlu.« »Zal mi je, da je vam to tako težko, Middleton«, je rekel Dominey ljubeznivo. »Kakšna nesreča pa je v tem, da sem se vrnil, a?« »Nobene nesreče ni, gospod«, je odgovoril starec. »Sreča je, vsaj za nas. Vendar smo zaskrbljeni, da bi se utegnilo kaj zgoditi, kar bi vas pripravilo do tega, da ne bi ostal.« Dominey se je vzravnil bolj kakor običajno, da je bila njegova drža kar nekam poveljujoča. »V tem oziru se boste počutili bolje, ko pojdem čez dan ali dva na lov na fazane, Middleton«, je rekel Dominey s prepričljivim glasom. »Niste se mnogo spremenili, Loveybond«, je pripomnil obrnjen proti možu, ki se je bil nekoliko umaknil in ki je stal v ozadju zelo tog in okoren v svoji pražnji obleki.

Za hip ji je strogost njegovih besed zaprla sapo. »Morda je ta hiša vaša, gospod Everard Dominey«, je dejala grožeče, »je pa vsaj en del, kamor si ne boste drznili stopiti.« »Spozabljate se, žena«, se je glasil hladen odgovor. »Bodite tako prijazni, vrnite se neutegoma k svoji gospodariji in sporočite ji moj prihod. Recite ji, da čakam samo na eno dovoljenje, preden pridem v njene sobane.« Žena se je neprijetno, grozno nasmehnila. Njene oči so strmeče opazovale Domineya. »To so hbrane besede«, je rekla. »Vrnili ste se trdi. Dajte da vas pogledam.« Stopila je na mesto, kjer je bila svetloba malo boljša. Polagoma je namrščila čelo. Čim dije ga je gledala, tem bolj je dvomila. »Na vašem obrazu so poteze, ki jih ne poznam«, je zamrmrala. Mangan je bil vesel, da se mu je ponudila priložnost, da se vmeša.

